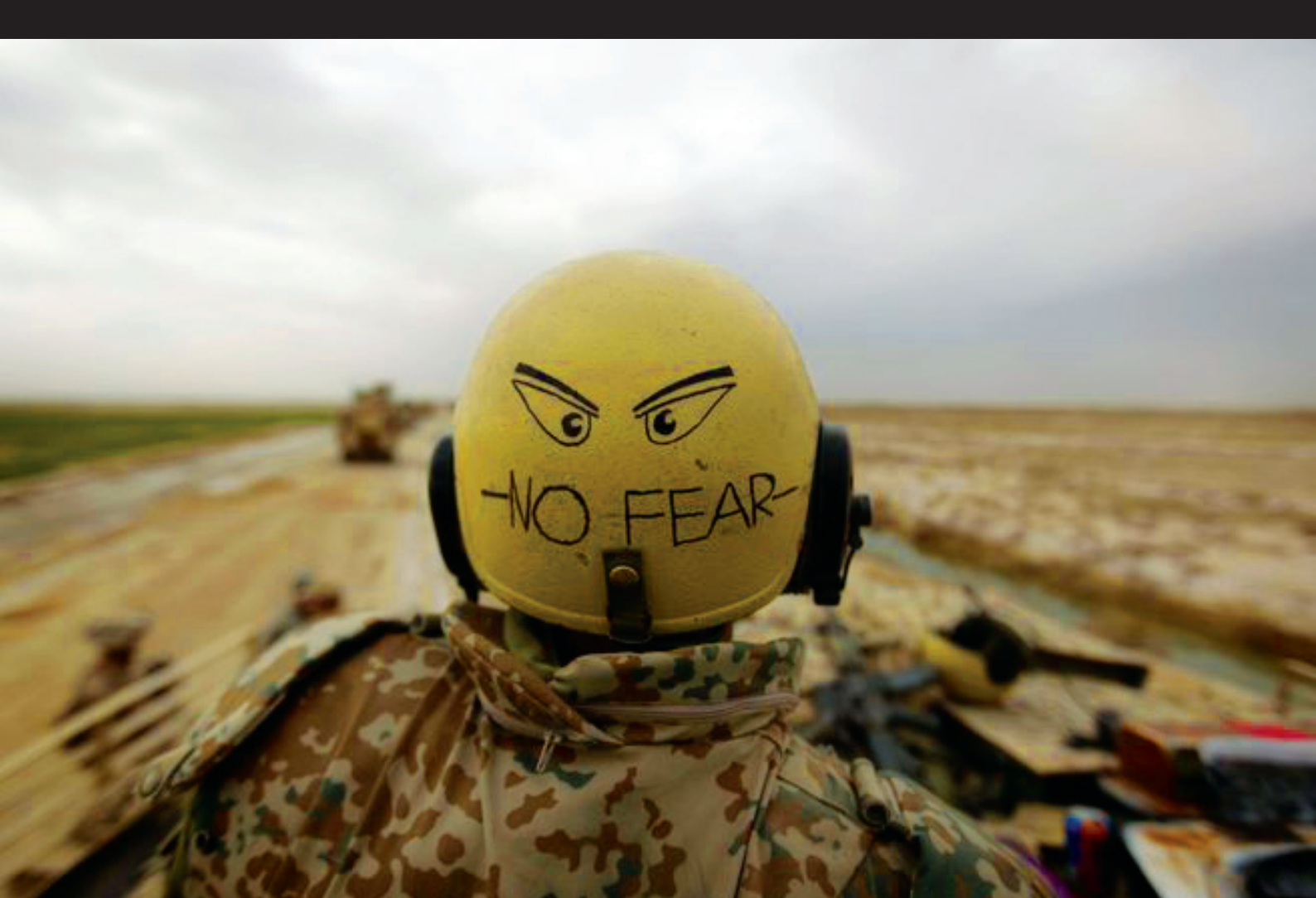

SPECIALE

EN NØDVENDIG INDGRIBEN

af Rune Køhler & Simon Villaume

COPENHAGEN BUSINESS SCHOOL
CAND.SOC.PKL

Afleveringsdato: 8. oktober 2013
Vejleder: Christian Borch
Antal anslag: 287.897 (120 normalsider)

ABSTRACT

Since the turn of the millennium Danish political decision makers have shown an increase in activist foreign policy. Hence Danish Armed Forces have been deployed to three different conflicts within just ten years.

By analyzing the political communication that took place in the Danish Parliament surrounding motions B37, B118, and B89 this thesis investigates how the decision was made to deploy Danish troops to Afghanistan, Iraq, and Libya.

Two different perspectives are presented through two complementing analyses. Initially a semantic analysis applying systems theory as presented by Niklas Luhmann provides an understanding of how the disagreement between political parties appeared in the communication surrounding the three motions.

This is done by stratifying the political communication into three meaning dimensions denoted the object, the social, and the temporal dimension which shows how disagreement was present across the three dimensions in motion B37 and B118 while complete agreement was present in relation to B89.

The analysis of the temporal dimensions provides a significantly fruitful understanding of how disagreement in relation to the possible future scenarios following the three motions supports a specific type of *fear* communication.

The second analysis thus analyzes how political decision makers made use of *fear* communication fueling their arguments by painting pictures of a future with increased threats towards Denmark. The fear communication was supported as well as countered by *deterministic* statements, which is seen as an expression of a *prophylactic sense*. By combining these findings with the notion of *securitization* an understanding of how decision makers sought to impact the decision of the three motions leads to the following conclusion as an answer to the question on *how the political communication surrounding Motion B37, B118, and B89 lead to the passing of these*:

(1)The proponents succeeded in *securitizing* the motions' reference objects. (2)

Through painting a picture of *potential* future threats the proponents succeeded in arguing that passing the motions would minimize these threats. (3) By presenting *deterministic* causal chains the proponents succeeded in arguing that military intervention surely would prevent the possible threats.

Keywords: Luhmann; systems theory; semantics; political theory; securitization; military, fear,

FORORD

Denne skriftlige fremstilling er forfattet af to studerende ved Copenhagen Business School (CBS) og har til formål at fungere som afsluttende speciale i forbindelse med kandidat-studiet i Politisk Kommunikation og Ledelse ved Institut for Ledelse, Politik og Filosofi.

Specialet leverer en forståelse for, hvordan politisk kommunikation i Folketinget i forbindelse med beslutningsforslag B37 (2001), B118 (2003) og B89 (2011) førte til, at Danmark på blot 10 år deltog i tre militære operationer i henholdsvis Afghanistan, Irak og Libyen.

Denne forståelse etableres gennem to delanalyser, hvoraf den første behandler den politiske kommunikation gennem en semantisk analyse som præsenteret af den tyske sociolog Niklas Luhmann, mens den anden analyserer, hvordan en særlig form for frygt-kommunikation bidrog til vedtagelsen af de tre beslutningsforslag.

De to delanalyser præsenteres i hver sin del af specialet. Således inddeles specialet i fire dele benævnt (1) Metodikken, der introducerer specialets analysestrategi, (2) Semantikken, der præsenterer den semantiske delanalyse, (3) Frygten, der præsenterer den særlige frygt-kommunikation, og afslutningsvis (4) Konklusionen, der leverer en sammenfattende konklusion på specialets problemdefinition.

Specialet henvender sig til læsere med en systemteoretisk basisviden, idet den semantiske analyse forudsætter, at læseren er bekendt med Niklas Luhmanns overordnede teori-apparat. Dog kan læsere, der ikke er bekendt med system-teorien finde værdifuld indsigt i specialets analyser, da disse viser, hvordan politisk kommunikation kan trække på flere forskellige dimensioner.

Således leverer specialet ikke blot et indblik i, hvordan den politiske kommunikation forløb i Folketinget i forbindelse med B37, B118 og B89, men kan samtidig give læseren inspiration til, hvordan en lignende kommunikation kan anvendes i et utal af andre sammenhænge, som kun læserens egen fantasi sætter grænserne for.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. INTRODUKTION	7
------------------------	----------

DEL I. METODIKKEN

2. PROBLEMFORMULERING	11
2.1. PROBLEMSTILLING / INDLEDENDE UNDREN	11
2.2. PROBLEMDISKUSSION	12
2.3. PROBLEMDEFINITION	13
3. ANALYSESTRATEGI	14
4. EMPIRI	17
4.1. AFGHANISTAN	21
4.2. IRAK	25
4.3. LIBYEN	29
5. METODISK SAMMENFATNING	33

DEL II. SEMANTIKKEN

6. SEMANTIKKENS INDLEDNING	36
7. TEORI	37
7.1. MENING	38
7.2. MENINGSDIMENSIONER	39
7.3. ANALYSESTRATEGISK OPSUMMERING	44
8. SEMANTISK ANALYSE	45
8.1. AFGHANISTAN	45
8.2. IRAK	64
8.3. LIBYEN	85
8.4. SEMANTIKKENS DELKONKLUSION	103

DEL III.

FRYGTEN

9. FRYGTENS INDLEDNING	111
10. TEORI	112
11. ANALYSE	117
11.1. AFGHANISTAN	118
11.2. IRAK	125
11.3. LIBYEN	138
11.4. FRYGTENS DELKONKLUSION.....	142

DEL IV.

KONKLUSIONEN

12. KONKLUSION	149
12.1. SEMANTIKKEN	150
12.2. FRYGTEN.....	153
12.3. SAMMENFATNING	155
13. LITTERATURLISTE	157

LISTE OVER FIGURER

Figur 1 (s. 22): Fortalere og modstandere jf. B37.

Figur 2 (s. 23): Taleban – En risiko for verdenssamfundet.

Figur 3 (s. 24): International fred og sikkerhed – Afghanistan.

Figur 4 (s. 26 & 72): Saddam Hussein – En risiko for verdenssamfundet.

Figur 5 (s. 27): Fortalere og modstandere jf. B118.

Figur 6 (s. 29): International fred og sikkerhed – Irak.

Figur 7 (s. 31): Fortalere og modstandere jf. B89.

Figur 8 (s. 33 & 139): Gaddafi – En risiko for verdenssamfundet.

Figur 9 (s. 39): Luhmanns menings-begreb.

Figur 10 (s. 62): Spændinger i tid – Afghanistan.

Figur 11 (s. 79): Uenighed i fortiden – Irak.

Figur 12 (s. 84): Spændinger i tid – Irak.

Figur 13 (s. 101): Spændinger i tid – Libyen.

Figur 14 (s. 109): Oversigt over meningsdimensionerne.

Figur 15 (s. 127): Saddam Hussein – Ikke en risiko for verdenssamfundet.

Figur 16 (s. 131): Deterministisk re-entry i Luhmanns menings-begreb.

1. INTRODUKTION

Fænomenet krig har eksisteret så længe, der har været uoverensstemmelser mellem mennesker af territorial, kulturel, religiøs eller politisk art. Således kan det igennem historien iagttages, hvordan konflikter og krige er opstået og afsluttet for blot at blive afløst af nye, hvilket stadig gør sig gældende den dag i dag.

Den preussiske General Carl von Clausewitz præsenterede allerede i 1832 i sit omfattende værk "Vom Kriege" krig som værende politik med andre midler (Clausewitz 1984:87). Væbnet konflikt kan dermed ansues som politikernes ultimative værktøj, som tages i brug, når forhandlinger bryder sammen og andre løsningsmuligheder ikke synes mulige.

Dette speciale tager afsæt i Clausewitz' berømte ord og placerer disse i en dansk kontekst anno 2013. Siden 2001 har Danmark ført en hidtil uset aktivistisk udenrigspolitik, hvilket har resulteret i udsendelsen af danske militære styrker til tre forskellige krige på blot 10 år. Disse krige har alle fundet sted langt fra Danmarks grænser, hvilket markerer en signifikant ændring i de danske politikeres brug af Forsvaret.

Historisk set har danske militære styrker kun været indsat i større militære operationer i forbindelse med forsvaret af dansk territorium, bortset fra deltagelsen i Balkan-krigene i 90'erne. Således har den danske forsvarspolitik frem til år 2001 primært fokuseret på konventionelt territorialforsvar og suverænitetshåndhævelse.

Efter den kolde krigs afslutning i 1989 har en ny verdensorden taget form, hvor ikke kun nationale supermagter opererer på den globale scene, men også andre aktører såsom internationale organisationer, religiøse grupperinger samt terrornetværk gør sig gældende. De traditionelle doktriner for krigsførelse, som det danske forsvar samt størstedelen af verdens nationer fulgte frem til og med den kolde krigs afslutning, er derfor langsomt blevet forældet, idet en ny generation inden for krigsførelse har udviklet sig. Denne krigsførelse – benævnt 'Fjerde Generations Krigsførelse' – dækker over krige, hvor oprørsgrupper og andre ikke-statslige aktører udgør den ene part i en konflikt (Lind et al 1989 og Lind 2004). Sådanne nye modstandere, i kombination med den øgede globalisering har bevirket, at en nation som Danmark, der siden afslutningen på 2. verdenskrig har nydt godt af at være placeret i en geopolitisk stabil region, nu må tage stilling til ikke-statslige aktører i fjerne egne, samt disses potentielle indflydelse på Danmark.

Hvor tidligere kriges primære stridspunkt var territorier og ejerskabet over disse, er objektet for fjerde generations krigsførelse den blotte overlevelse (Hammes 2006:293). Således er truslen fra voldelige ikke-statslige aktører såsom terrornetværk samt risikoen for hele regioners destabilisering grundet voldelige konflikter såsom borgerkrige blevet væsentligt mere nærværende. Kampen for den fremadrettede overlevelse og sikring af egne værdier er således blevet en kamp i den tidslige dimension frem for i den rumlige dimension (Harste 2011:197).

I takt med at hele verden potentielt kan blive en del af en lokal konflikt, er hvad der umiddelbart kan opfattes som lokale, nationale konflikter derfor nu blevet storpolitiske sager med behov for international indgriben.

Denne nye verdensorden samt moderne militær teknologi fordrer således en helt ny form for aktiv udenrigspolitik. Danske soldater og materiel sendes nu til fjerne og ukendte egne, hvor de kæmper for at sikre Danmarks fortsatte sikkerhed og eksistens.

I takt med denne ændring i sikkerhedspolitikken er også opstået en ny form for politisk kommunikation, der gør brug af særlige kommunikationsmidler og argumentationsmetoder i processen med at skaffe politisk opbakning. Dette speciale har til hensigt at skabe indblik i og forståelse for, hvordan netop denne kommunikation er blevet anvendt i en dansk kontekst.

Specialets analyseobjekt er således den politiske kommunikation, der har fundet sted i forbindelse med de seneste tre danske militære operationer uden for Danmarks grænser. Disse er (1) det danske militære engagement i Afghanistan, der startede i 2001 og fortsat finder sted; (2) den militære intervention i Irak fra 2003 til 2007; og (3) den luftmilitære operation over Libyen i 2011.

Udgangspunktet er således den politiske proces, der forløb op til beslutningerne om de militære interventioner. Beslutningsforslagene og handlingerne af disse vil hver især blive analyseret og sammenlignet på tværs af de tre militære operationer for dermed at skabe forståelse for den kommunikation og argumentation, der fandt sted i disse tre forskellige interventioner.

Specialet inddeles i fire dele med hver deres formål. Del I. (Metodikken), diskuterer og fremstiller specialets problemdefinition, som danner grundlag for specialets analyse samt præsenterer analysestrategien, der følges i de efterfølgende dele.

Del II. (Semantikken) analyserer de tre beslutningsforslag med inspiration i den tyske sociolog Niklas Luhmanns omfattende system-teori. Mere specifikt gennemføres en semantik-analyse, med et særligt fokus på tids-dimensionen og dennes afgørende rolle i de analyserede debatter. Af semantik-analysen fremgår det, hvordan et gennemgående tema om *frygt* viste sig i forbindelse med de tre militære interventioner. Specialets Del III. (Frygten) vil derfor analysere, hvordan begrebet 'frygt' har fungeret som katalysator for kommunikationens fremdrift i retning af militære interventioner. Endvidere inddrages elementer fra Københavnerskolens teori omkring *sikkerhedsliggørelse*, hvilket bidrager med god forklaringskraft til at iagttage ophavet af den politiske kommunikation, der fandt sted i behandlingerne af de tre beslutningsforslag. Afslutningsvis vil specialets Del IV. (Konklusionen) sammenfatte analysernes konklusioner fra del to og tre samt præsentere en perspektivering i forhold til en mulig dansk deltagelse i en militær intervention i det borgerkrigshærgede Syrien.

Specialet stiller således den politiske kommunikation, som blev kommunikeret i behandlingerne af beslutningsforslag B37 (2001-02), B118 (2003-04) samt B89 (2010-11), som analyseobjekt. Denne empiri behandles gennem en semantisk analyse (Del II.) efterfulgt af en analyse omhandlende brugen af frygt-kommunikation og sikkerhedsliggørelse (Del III.) for afslutningsvis i Del IV at levere en sammenfattende konklusion på, hvordan og hvorfor vedtagelse af indsættelse af danske militære styrker i Afghanistan, Irak og Libyen. Denne fjerde del vil endvidere præsentere en perspektivering på specialets konklusion ved at inddrage den igangværende borgerkrig i Syrien og den politiske kommunikation, der har fundet sted omkring et muligt dansk militært bidrag til en intervention i denne konflikt.

Specialets formål er således at skabe forståelse for, hvordan den politiske kommunikation omkring interventionerne i Afghanistan, Irak og Libyen har resulteret i vedtagelsen af danske militære bidrag i alle tre. For militære interventioner virker ikke umiddelbart gunstige for Danmark på kort sigt, så hvordan er der på trods af dette alligevel skabt konsensus?

I. DEL - METODIKKEN

2. PROBLEMFORMULERING

Specialet behandler, som præsenteret i introduktionen, den politiske kommunikation, der har fundet sted forud for og under behandlingen af det danske Folketings beslutningsforslag B37 (2001), B118 (2003) og B89 (2011).

Afsnit 2. præsenterer specialets indledende undren i nedenstående afsnit 2.1. og fremlægger i afsnit 2.1.1. det overordnede problem, som specialet behandler. I afsnit 2.2. diskuteres dette overordnede problem for, at levere den specifikke problemdefinition, som bliver den efterfølgende analyses undersøgelsesspørgsmål.

Problemdefinitionen opdeles endvidere i to delspørgsmål, som hver især bidrager til besvarelsen af problemdefinitionen gennem to forskellige perspektiver.

2.1. Problemstilling / Indledende undren

I introduktionen blev det præsenteret, hvordan Danmark i en periode på ti år har deltaget i tre militære interventioner langt fra landets grænser. En umiddelbar undren opstod i denne iagttagelse, da disse interventioner ikke umiddelbart virkede nødvendige for Danmark på kort sigt. Derfor afsluttede introduktionen med spørgsmålet om, hvordan der på trods af denne mangel på umiddelbar nødvendighed, alligevel blev skabt konsensus om dansk militær deltagelse i disse tre interventioner?

På trods af ovenstående er sådanne militære bidrag alligevel blevet vedtaget og et flertal i Folketinget har således sendt danske soldater i krig tre gange i løbet af kun ti år.

En undren over hvorfor der uden umiddelbare gunstige konsekvenser for den danske stat og befolkning, kan iagttages en tilslutning i kommunikationen om disse interventioner?

For at tilfredsstille denne undren, må baggrunden for disse beslutninger om intervention således undersøges nærmere. Derfor bliver det indledende fokus for specialet det danske Folketing, hvor disse beslutninger blev taget.

2.1.1. Det overordnede problem - problemfeltet

Når Folketinget og dets beslutninger om de militære interventioner sættes som udgangspunkt for specialet bliver det nødvendigt yderligere at afgrænse dette omfattende system, idet flere perspektiver kan anlægges på specialets indledende undren. Derfor indstilles specialets fokus på den kommunikation, der foregik i Folketinget.

Kan disse tre nylige interventioner, som fandt sted i et post-11. September verdensbillede, være tegn på en ændring i danske militære operationer? Og dermed signalerer en ændring i kommunikationen i Folketinget omkring anvendelsen af dansk militær?

Til dette formål anses en historisk analyse således ikke som frugtbar, men i stedet bør kommunikationen i Folketinget forud for de tre militære interventioner iagttages. Derved kan det iagttages, hvad der har gjort sig gældende i kommunikationen i Folketinget i disse perioder, og således iagttage hvilke ændringer, om nogle, der har fundet sted i Folketingets politiske kommunikation om dansk deltagelse i denne form for militære interventioner langt fra Danmarks landegrænser. Fokus for nærmere iagttagelse bliver således Folketingets kommunikation og den semantik der har gjort sig gældende forud for vedtagelsen af deltagelse i disse tre interventioner.

2.2. Problemdiskussion

Fokus for specialet er således Folketingets kommunikation umiddelbart forud for de tre interventioner (Afghanistan, Irak og Libyen) i perioden 2001 til 2011. Da interessen således vendes mod et blik for de kommunikative processer i Folketinget, et politisk system, leder dette netop i retning af systemteorien.

Folketinget iagttages således i dette speciale som et socialt system i Luhmanniansk forstand (Luhmann 2000: 37).

Jævnfør Luhmanns systemteoretiske blik, kan kun kommunikation kommunikere. Derfor bliver fokus, at iagttage det givne sociale system, Folketinget, kommunikation i perioderne lige umiddelbart forud for vedtagelserne af deltagelse i de militære interventioner. Således bliver kommunikationen i Folketinget analyseobjekt i specialet. I dette tilfælde er der tale om den kommunikation der er gjort offentlig tilgængeligt i form af Folketingets meget omfattende direkte udskrifter af alt der er ytret i Folketingssalen (667 normalsider)(a.-u.).

Specialet iagttager således en kommunikation, der har fundet sted i fortiden, i perioden 2001 til 2011. Dermed bliver det muligt, at afgrænse empirien og se bort fra øvrig kommunikation om militære interventioner, der er fundet sted sidenhen, da det alene er kommunikationen umiddelbart forud og i forbindelse med vedtagelsen af interventioner, der er specialets fokus.

Med baggrund i den indledende undren kan den udvalgte empiri sammenholdes med ønsket om at iagttage hvorfor, der opstod konsensus på trods af, at det ikke umiddelbart syntes gunstigt for Danmark at intervenere.

Dette fører frem til spørgsmålet: Hvordan opstod der enighed omkring den danske militære indsats i de tre internationale operationer?

Men et nærmere blik på empirien fra de tre cases viser, at en ensartet enighed ikke eksisterede i alle tre interventioner: Afghanistan blev således vedtaget med 110 mod 11, Irak blev vedtaget med 61 mod 50 og Libyen vedtaget med 110 mod 0 (d.,k.,s.). Derfor er det ikke længere interessant at kigge på ovenstående spørgsmål. I stedet bliver et interessant fokus at iagttage: Hvordan beslutningsforslagene, på trods af varierende grader af enighed, blev vedtaget?

Sammenholdes dette med den indledende undren, fremsættes dermed følgende problemdefinition:

2.3. Problemdefinition

"Hvorledes førte kommunikationen i debatterne omkring beslutningsforslag B37, B118 og B89 til vedtagelsen af dansk militær deltagelse i Afghanistan, Irak og Libyen."

Problemdefinitionen opdeles i to delspørgsmål, der repræsenterer to forskellige aspekter, som sammen kan besvare ovenstående. Disse spørgsmål udfoldes yderligere i nedenstående afsnit 3 (Analysestrategi), hvilket gør det klart, hvordan disse to spørgsmål bidrager til besvarelsen af specialets problemdefinition. Spørgsmålene er koblet til specialets Del II. og III., således at hver af disse dele behandler hvert deres delspørgsmål.

- **Delspørgsmål 1** – Besvares af semantik-analysen.

"Hvordan kan uenigheden i debatterne iagttages?"

- **Delspørgsmål 2** – Besvares af frygt-analysen.

"Hvordan søgte fortalere og modstandere at påvirke beslutningsforslagene gennem anvendelsen af frygt-kommunikation?"

Besvarelsen af specialets problemdefinition og to delspørgsmål følger en klart defineret analysestrategi, som tilsikrer at enkeltdelene komplementerer hinanden og skaber konsistens igennem specialet.

Nedenstående afsnit (3. Analysestrategi) præsenterer denne analysestrategi, som rent teoretisk vil blive yderligere udfoldet i de senere teori-afsnit. Efterfølgende vil en oversigt over den anvendte empiri afslutte specialets Del I.

3. ANALYSESTRATEGI

Systemteoriens socialkonstruktionistiske perspektiv fastslår, at kun kommunikation eksisterer. Specialets empiri er derfor den kommunikation, der eksisterer omkring krigsførelse, nærmere betegnet den kommunikation der fandt sted omkring det danske Folketings beslutning om at deltage militært i interventionerne i Afghanistan, Irak og Libyen.

Da dette speciales ambition er, at iagttage den kommunikation der dannede grundlag for beslutningen om dansk militær deltagelse, bliver det empiriske grundlag for analyserne udskrifter af de debatter, der umiddelbart fandt sted i forbindelse med beslutningsforslagene i Folketinget (667 normalsider)(a.-u.). Dette er tilfældet, da Folketingets (i egenskab af parlament) beslutninger og dermed også debatterne, der ledte dem til disse, anses som værende repræsentative for det, der betegnes som det danske grundlag for deltagelse.

Fokus bliver således kommunikationen i debatterne, der fandt sted i forbindelse med de tre beslutningsforslag: B37 (Afghanistan), B118 (Irak) og B89 (Libyen).

De anvendte citater i analysen er udvalgt idet de indfanger en bestemt semantik og specifikke temaer, som var styrende for debatten. Da debatten var meget omfattende vil det ikke være hensigtsmæssigt at præsentere samtlige nuancer – herunder indenrigspolitiske hensyn – i denne analyse. Derfor er de anvendte citater udvalgt som eksempler på, hvilke primære argumenter, der blev brugt og giver således et helhedsindtryk af, hvordan debatten udfoldede sig og fik tilskrevet mening.

På baggrund af dette empiriske grundlag samt problemdefinitionens og de to delspørgsmål, følger specialet denne analysestrategi.

Først må her noteres, at de to analyser (semantik og frygt) med de tilhørende teori- og operationaliseringsafsnit kombineres, da giver den mest frugtbare læsning af analyserne med de teoretiske overvejelser friske i hukommelsen.

I det følgende skitseres kort, hvorledes analysestrategien skaber struktur for specialets to analyser. Efterfølgende vil analysestrategien for de enkelte analyser udfoldes i de respektive teori-afsnit, som også giver en overblik over de anvendte begrebsapparater.

Grundlæggende for specialet befinder problemformuleringen sig:

"Hvorledes førte kommunikationen i debatterne omkring beslutningsforslag B37, B118 og B89 til vedtagelsen af dansk militær deltagelse i Afghanistan, Irak og Libyen."

For at besvare denne problemformulering opdeles specialet som bekendt i yderligere to delspørgsmål. Det første besvares af en systemteoretisk semantik-analyse. Besvarelsen af dette første delspørgsmål leder specialet videre til det andet delspørgsmål og –analyse. Sammen danner besvarelsene af disse to delspørgsmål grundlag for den endelige besvarelse af specialets problemformulering.

Indledende tager specialets analyse således form af en systemteoretisk semantik-analyse. Dette greb er valgt for at besvare første delspørgsmål:

"Hvordan kan uenigheden i debatterne iagttages?"

Dette spørgsmål søger, at kortlægge selve uenigheden mellem parterne i debatterne. Den semantiske analyse fremstår således også som den markant største analysedel. Til besvarelsen af første delspørgsmål anlægges et systemteoretisk blik på empirien, med henblik på at iagttage grundlæggende forhold i den kommunikation, der fandt sted i løbet af debatterne omkring beslutningsforslagene.

Analysen af første delspørgsmål tager form af en semantik-analyse, for at iagttage hvilke kommunikationsreferencer modstandere og fortalere af beslutningsforslagene gjorde brug af i debatterne. Kommunikationsreferencerne danner således grundlag for en iagttagelse af parternes tilskrivelse af mening i relation til interventionerne.

For at iagttage parternes kommunikationsreferencer og derved iagttage uenigheden i debatterne, analyseres empirien ved hjælp af Luhmanns blik for tre meningsdimensi-

oner (sags-, social- og tidsdimensionen)(Luhmann 2000: 115). Disse meningsdimensioner vil blive yderligere præsenteret i specialets systemteoretiske teori og operationalisering afsnit (afsnit 7).

Indledende iagttages ud fra sagsdimensionen, idet den giver et indblik i hvad parterne refererede til som værende sagens kerne og derved det debatterne rent sagligt omhandlede.

I tillæg til sagsdimension iagttages i debatterne igennem socialdimensionen, der bidrager med et blik for hvilke sociale referencer parterne kommunikerede frem, og derved hvordan de relaterede sig til forholdet mellem system og omverden. Med andre ord hvilke aktører i Danmarks omverden, der blev refereret til samt hvilke forhold Danmark havde til disse.

Afslutningsvis iagttages kommunikationen i henhold til tidsdimensionen, hvis fokus er hvilke referencer til tid, der forekom i kommunikationen i Folketinget.

Det iagttages således, hvordan der med tidsrelaterede begreber og referencer bundet op på fortid og fremtid, skabtes spænding i nutiden (Luhmann 2000: 118-119).

Derved belyses spændingsforholdet i kommunikationen som havde indflydelse på debatternes gang.

Første delanalyse beskæftiger sig med en meningsmæssig kortlægning af samtlige parterers kommunikation for og imod de enkelte beslutningsforslag. Dette medfører naturligvis, at denne analysedel fremstår, som den største af delanalyserne, da uenigheden blandt parterne skal iagttages og fordøjes med en dybdegående semantisk analysegennemgang for, at kunne skabe forståelse for uenighedens natur og derved besvare første delspørgsmål.

Første delanalyse konkluderer, at en særlig form for frygt-kommunikation var til stede i samtlige debatter.

Derfor gennemføres i Del III. en analyse af netop denne frygt-kommunikation, der endvidere suppleres af *københavnerskolen*, der med sit begreb om *sikkerhedsliggørelse* bidrager med god forklaringskraft. Disse to teoretiske bidrag bidrager således til besvarelsen af delspørgsmål 2:

"Hvordan søgte fortalere og modstandere at påvirke beslutningsforslagene gennem anvendelsen af frygt-kommunikation?"

For at besvare dette delspørgsmål fokuseres der i denne analysedel indledende på hvilke forsøg på *sikkerhedsliggørelse* af debatternes reference-objekter, der fandt sted i debatterne. Det iagttages således, hvordan fortalere kommunikativt forsøgte at skabe et behov for at skride ind med ekstraordinære midler for at genoprette sikkerheden. I modsætning til dette iagttages det, hvorledes modstanderne forsøgte at kommunikere, at der ikke var behov for at skride ind overfor netop disse objekter med ekstraordinære midler. Derved søgte de, at undergrave behovet for sikkerhedsliggørelse.

I kombination med denne analyse af brugen af *sikkerhedsliggørelse* foretages en analyse af brugen af frygtkommunikation i debatterne.

Det iagttages således i denne delanalyse, hvordan fortalere og modstandere henviser til potentielle fremtidige frygtscenarier i kommunikationen. Dette belyser hvorledes frygt og potentialet for disse scenarier blev inddraget som centrale argumenter af både fortalere og modstandere med henblik på at underbygge netop deres syn på en hensigtsmæssig løsning i relation til de foreslåede interventioner.

Del II. og III. vil således præsentere to forskellige aspekter af den udvalgte empiri med henblik på at besvare:

"Hvorledes førte kommunikationen i debatterne omkring beslutningsforslag B37, B118 og B89 til vedtagelsen af dansk militær deltagelse i Afghanistan, Irak og Libyen."

Hver delanalyse vil indledningsvis præsentere den teori og metode, som anvendes i den respektive del. Efterfølgende vil de respektive analyser gennemføres for hver især at levere en delkonklusion. Disse delkonklusioner sammenfattes i en samlende konklusion i specialets Del IV., der endvidere perspektiveres i forhold til den igangværende borgerkrig i Syrien, hvor et dansk militært bidrag potentielt vil kunne blive del af en international militær intervention.

4. EMPIRI

Nærværende afsnit beskriver hvorledes specialets empiriske grundlag er udvalgt, samt hvorfor netop denne empiri kobler sig til de teoretiske udgangspunkter og indledende motivation.

Indledningsvis præsenteres en kort redegørelse for udvælgelsen af empiri, samt et generelt overblik over Folketingets beslutningsprocesser. Efterfølgende vil tre korte afsnit beskrive de overordnede begivenheder forud for og under de tre beslutningsforslag, som fungerer som specialets analyseobjekter.

Som allerede beskrevet i introduktionen (afsnit 1.), sættes specialet i en regional dansk kontekst.

Specialets empiri vil derfor udelukkende bestå af den offentligt tilgængelige kommunikation, der fandt sted i Folketinget. Dette er vel vidende, at en myriade af debatter og kommunikation har fundet sted uden for det offentlige tilgængelighed i eksempelvis Udenrigspolitisk Nævn, i Forsvarsministeriet samt i uformelle samtaler mellem Folketingets medlemmer på Christiansborg.

Da specialet har til hensigt at undersøge, hvordan der i Folketinget kommunikativt blev etableret politisk opbakning omkring deltagelsen i de tre krige, anses kommunikationen, der ikke har været tilgængelig for den brede offentlighed, inferior og dermed irrelevant for specialets undersøgelse.

Således vil Folketinget og dets medlemmer i et systemteoretisk perspektiv anskues som ét lukket system. Officielle udskrifter af debatter i Folketinget, samt publicerede beslutningsforslag vil derfor danne grundlaget for specialets analyse. Transskriptionerne af folketingsdebatterne dækker over 26 timer svarende til 500 normalsider. Endvidere omfatter den anvendte empiri 34 bilag fra Folketinget samt beslutningsforslagsfremsættelser og betænkninger svarende til 167 normalsider. Da empirimaterialet derfor kan synes kvantitativt omfattende er en række citater udvalgt af specialets forfattere med henblik på at give læseren indblik i de overordnede holdninger, som blev udtrykt af de forskellige parter i Folketinget.

En typisk proces for behandlingen af et beslutningsforslag involverer fremsendelsen af et beslutningsforslag efterfulgt af en 1. og 2. behandling i Folketinget. Imellem de to behandlinger i Folketinget behandler relevante udvalg forslagene og afgiver deres respektive betænkninger. Forslagets anden behandling i Folketinget slutter med en afstemning, hvor forslaget vedtages eller forkastes. Forslag kan – såfremt de ikke synes tilstrækkeligt behandlet og tiden tillader det – gå til en 3. behandling, hvor udvalgene afgiver en tillægsbetænkning til forslaget (Link 1). Samtlige behandlede beslutningsforslag i dette speciale blev vedtaget efter 2. behandling.

Det er vigtigt at understrege, at forud for fremsendelsen af beslutningsforslag samt behandlingerne er der foregået en behandlingsproces, som oftest ikke har været tilgængelig for offentligheden. Særligt i relation til sikkerhedspolitiske beslutninger er der lukkethed omkring disse forudgående behandlinger, begrundet i nødvendigheden om statens sikkerhed eller rigets forsvar (Folketinget 1985:§13).

Denne lukkede behandlingsproces i relation til Danmarks militære engagementer foretages i Udenrigspolitisk nævn, hvis medlemmer er underlagt kravet om fortrolighed om nævnets arbejde (Folketinget 1954:§4).

Endvidere fungerer Forsvarsudvalget som forum for behandling af beslutninger, der involverer brugen af det danske forsvar, hvis diskussioner om rigets sikkerhed ligeledes er underlagt fortrolighed (Link 2).

Grundet ovenstående, fokuseres derfor udelukkende på de debatter, der er foregået i Folketinget og har været offentligt tilgængelige. Disse debatter anses som, at have særlig relevans i forhold til specialets problemformulering, da det netop er disse debatter, som vælgerne har adgang til og dermed kan lægge til grundlag for deres placering af stemmer i forbindelse med Folketingsvalg. Derimod er behandlingerne i Udenrigspolitisk Nævn ikke relevante for analysen, da disse *ikke* repræsenterer en kommunikation, der foregår mellem politikerne og befolkningen.

Nyhedsmediernes dækning af den politiske proces er bevidst fravalgt, da inddragelsen af disse ville skabe risiko for, at et skævt fokus ville blive lagt på debattern og deres indhold, idet et nyhedsmedie altid vil anlægge et bestemt perspektiv på en historie og dermed påvirke blikket. Det bevidste valg om indsamlingen af empiri fra de nævnte websider er således et forsøg på at skabe en så objektiv empiri-base som muligt.

Som det fremgår af empirien, har ikke samtlige folketingsmedlemmer deltaget i afstemningerne om beslutningsforslaget. Dette er normal procedure, idet Folketinget kan vedtage beslutninger, når minimum 90 af de 179 medlemmer er til stede. Såle-

des er det sjældent, at samtlige 179 medlemmer deltager i en afstemning, idet det gennem *clearing*¹ tilsikres, at fordelingstallet mellem de politiske partier fastholdes. De enkelte partier repræsenteres således af de respektive tilgængelige medlemmer under en given afstemning (Link 3).

De tre forslag, der ligger til grund for specialets analyse, omfatter en række dokumenter, som er opstillet i nedenstående skema². Specialets analysedel vil henvise til de indekserede referencer, således at eksempelvis B118 2003-04 2. behandling blot betegnes som "k.".

<u>AFGHANISTAN</u> B37 2001-02	<u>IRAK</u> B118 2003-04	<u>LIBYEN</u> B89 2010-11
a. Som fremsat b. 1. behandling c. Betænkning d. 2. behandling e. Som vedtaget f. Bilag	g. Skriftlig fremsættelse h. Som fremsat i. 1. behandling j. Betænkning k. 2. behandling l. Som vedtaget m. Bilag	n. Som fremsat o. Fremsættelsestale p. 1. behandling q. Samrådsspørgsmål r. Betænkning s. 2. behandling t. Som vedtaget u. Bilag

Tabel 1.

¹ Clearinger er aftaler, som folketingsgrupperne laver med hinanden for at sikre, at et antal folketingsmedlemmer fra hver partigruppe kan få 'fri' fra afstemningerne i Folketingssalen, uden at der derved rokkes ved, hvilke partier der har flertal i Folketinget (Link 3).

² Samtlige dokumenter er tilgængelige på www.ft.dk

Indsamlingen af empirien er gennemført som en søgning af materiale på Folketingets hjemmeside www.ft.dk samt på www.retsinfo.dk. Disse to websider sætter således rammerne for specialets empiri.

Herunder vil omstændighederne forud for og under de tre beslutningsforslag præsenteres. Rækkefølgen for præsentationen er kronologisk, hvilket vil være gennemgående for specialets behandling af beslutningsforslagene.

Nedenstående afsnit fungerer dermed som en overordnet præsentation af den empiri, der ligger til grund for de enkelte analyser, som præsenteres i Del II og Del III.

4.1. Afghanistan

I de hektiske måneder efter d. 11. september 2001, hvor fire passagerfly blev kapret og styrtede ned i USA, blev en lang række vestlige lande – herunder Danmark – stillet i en situation, hvor principielle beslutninger skulle tages. Den daværende amerikanske præsident George W. Bushs berygtede udtalelse ”you are either with us or against us” (Link 4) gav genlyd verden over. Den eneste tilbageværende supermagt havde – ifølge Præsident Bush – været udsat for et terrorangreb, hvilket skulle vise sig at få globale konsekvenser.

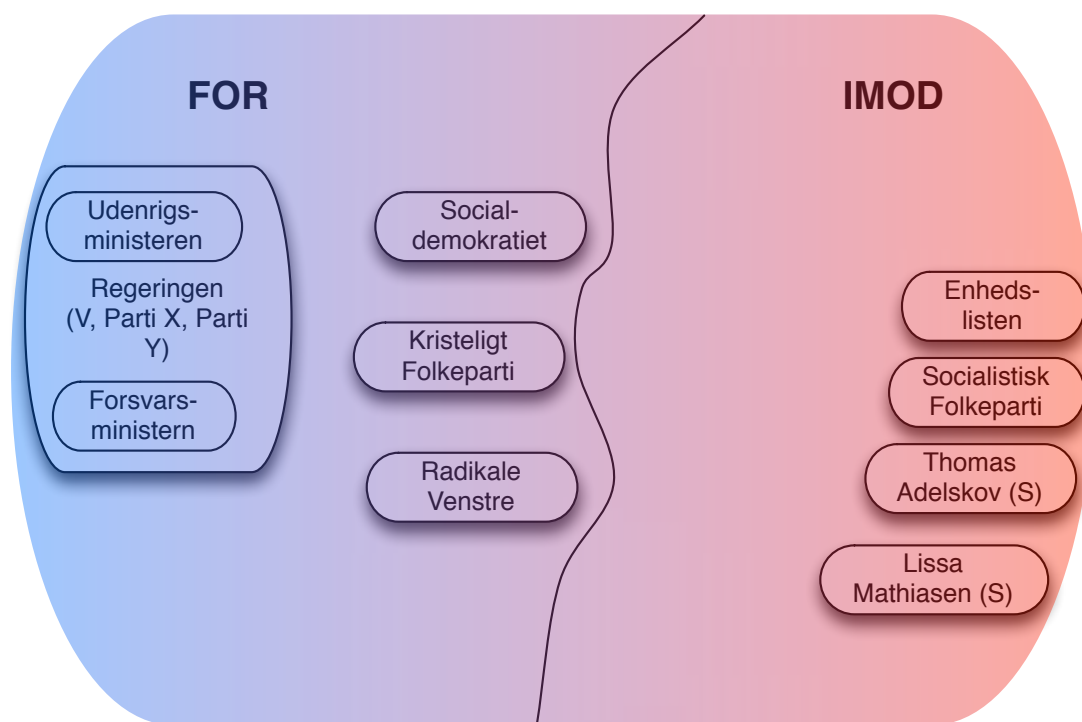
FN's sikkerhedsråd udsendte d. 12. september 2001 resolution 1368, der henviste til FN-pagtens artikel 51 og berettigede USA til at udøve individuelt eller kollektivt selvforsvar i samarbejde med dets allierede. På samme tidspunkt trådte NATO-alliansens artikel V i kraft, hvilken forpligtede alliansens lande til at bistå USA i det omfang det var muligt med, at genoprette og bevare sikkerheden i det nordatlantiske område (NATO Artikel V).

Få uger efter blev det konstateret, at angrebet mod USA var af udenlandsk oprindelse, og de skyldige bag angrebet blev identificeret som terrornetværket Al Qaeda, der ifølge efterretninger opererede ud fra baser i det Taleban-kontrollerede Afghanistan (Link 5).

De første militære operationer i Afghanistan fandt sted d. 7. oktober hvor amerikanske fly- og specialstyrker gennemførte angreb mod Taleban og Al Qaeda (Link 6). To måneder efter disse indledende angreb blev beslutningsforslag B37 om dansk militær deltagelse i indsatsen mod terrornetværk i Afghanistan stillet af daværende udenrigsminister Per Stig Møller, og blev som bekendt vedtaget kort derefter.

Beslutningsforslaget kom kun tre uger efter et folketingsvalg, hvor Venstre (V) afløste Socialdemokratiet (A) som regeringsparti. Venstre var i alliance med Konservative (C) og Dansk Folkeparti (O) og havde tilsammen 94 mandater. Oppositionen bestod af Socialdemokratiet (A), Det Radikale Venstre (B), Socialistisk Folkeparti (F), Enhedslisten (Ø) og Kristeligt Folkeparti (Q). Fortalerne var i dette tilfælde regeringen (Venstre, Konservative), støttepartiet Dansk Folkeparti, samt Socialdemokratiet, Kristeligt Folkeparti og Radikale Venstre.

Modstanderne af beslutningsforslaget bestod således af Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten. Fordelingen kan illustreres således:

Figur 1: Fortalere og modstandere jf. B37.

Dette speciale har ikke til hensigt at undersøge, hvorvidt denne krigserklæring og den efterfølgende "krig mod terror" var legitim ud fra et folkeretligt, moralsk eller helt tredje perspektiv³. Derimod fokuseres på den debat, der foregik i det danske Folke-

³ Se eksempelvis Walzer (1977), som beskæftiger sig med retfærdiggørelse af krig i et juridisk perspektiv.

ting, da nationen Danmark skulle beslutte, hvorvidt danske styrker skulle bidrage til USA's kamp mod terror.

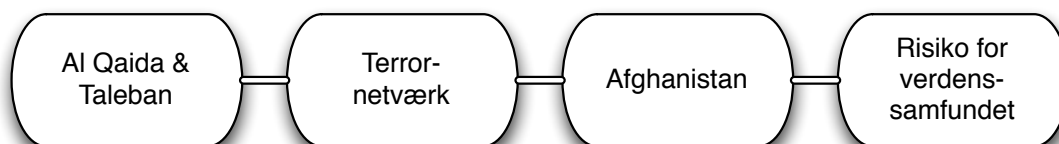
Således søger specialet ikke at give svar på *hvorfor* Danmark besluttede at deltage i det militære engagement, men *hvordan* netop denne beslutning blev taget i modsætning til andre mulige beslutninger, som et resultat af debatterne i Folketinget, samt *hvorfor* kommunikationen forløb som den gjorde i debatterne.

Endvidere er specialet ikke i stand til at give svar på, hvorvidt beslutningsforslagets fremsendelsestidspunkt d. 13. december 2001 var et nøje planlagt træk i regeringens forsøg på at få beslutningsforslaget vedtaget. Således kan det blot iagttages i kommunikationen, at regeringen ønskede beslutningsforslaget hastebehandlet grundet ønsket om at være i stand til, at levere et endeligt svar om Danmarks deltagelse på det efterfølgende styrkegenereringskonference i London d. 14. december 2001. Havde beslutningsforslaget været fremsendt tidligere ville kommunikationen uden tvivl have taget sig anderledes ud, da der i så fald ville have været en længere periode til at drøfte den danske deltagelse.

I det følgende beskrives kort hvilke overordnede temaer, der var til debat i processen op til hvorvidt en dansk deltagelse skulle vedtages.

Dette gøres med henblik på at skabe et overblik over debatternes indhold til den videre analyse.

I debatterne omkring Afghanistan-interventionen var det naturlige fokus, som nævnt tidligere, et opgør med den terrortrussel, der blev blotlagt i 11. september-angrebet. I Folketinget herskede en generel enighed om at terrornetværket Al Qaida opererede i Afghanistan med støtte fra Taleban. Disse netværk blev samtidig vurderet som værende en trussel mod verdenssamfundet, hvilket kan illustreres med nedenstående ækvivalenskæde (Laclau, E. & Mouffe, C. 1985:134-145):

Figur 2: Taleban – En risiko for verdenssamfundet.

Fokus for debatten var derfor ikke på hvorvidt Al Qaeda og Taleban skulle bekæmpes, men i stedet på hvem, der skulle agere operationsleder: USA eller FN, samt hvorvidt en militær intervention kunne betegnes som den mest hensigtsmæssige handling i kampen mod international terrorisme, samt hvilke konsekvenser en sådan indgriben ville få for den internationale fred og sikkerhed.

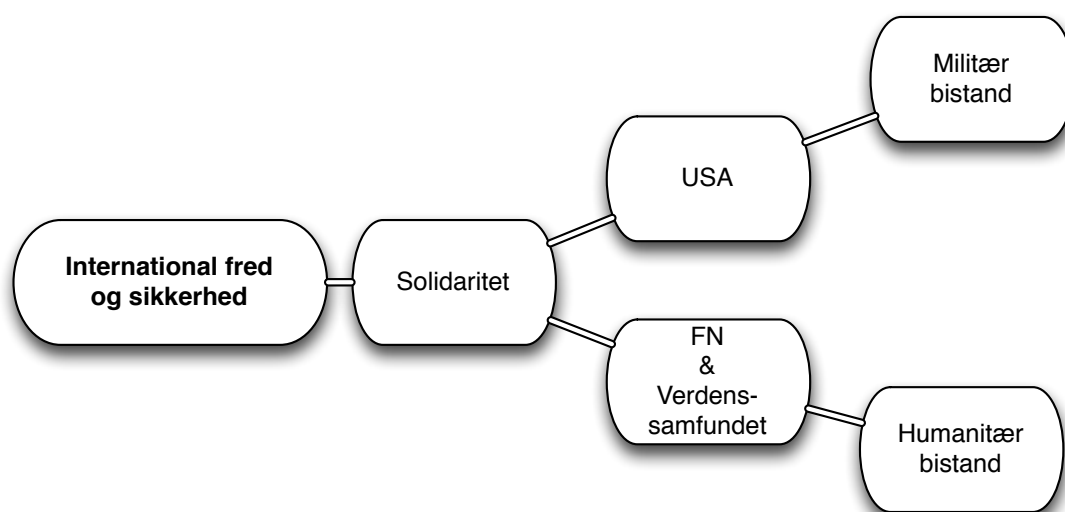
Disse uoverensstemmelser kom til udtryk i diskussioner om hvorvidt Danmark skulle udvise solidaritet overfor den nære allierede USA (primært fortalernes argumentation) eller pleje det nære forhold til FN og de øvrige nordiske lande samt verdenssamfundet (modstandernes argumentation) (c.).

Til debat var også hvilken type indsats, der var mest hensigtsmæssig, når ønsket var at bekæmpe både terrornetværk nu og terrorisme for fremtiden.

Fortalerne argumenterede i relation til dette for en umiddelbar militær indsats med et efterfølgende langsigtet humanitært bidrag. Modstanderne mente i modsætning til dette, at situationen fordrerede et markant højere fokus på humanitær støtte til afghanerne for at minimere sandsynligheden for fremtidig rekruttering og træning af terrorister i Afghanistan.

Grundlæggende kredsede debatterne om, hvorledes der skulle gribes ind i den uholdbare situation i Afghanistan og samtidigt sikre den internationale fred og sikkerhed (a. & b.).

Debatternes temaer kan således illustreres i nedenstående Figur 3:

Figur 3: International fred og sikkerhed – Afghanistan.

Som det fremgår af Figur 3 var der enighed om, at international fred og sikkerhed måtte genoprettes og fastholdes. Endvidere var der enighed om, at dette måtte gøres gennem et dansk solidarisk bidrag til løsningen af denne opgave. Fortalerne og modstanderne havde dog vidt forskellige forståelser af hvorvidt denne solidaritet skulle udvise over for USA eller FN og det øvrige verdenssamfund. Bibeholdelsen af den 'internationale fred og sikkerhed' samt begrebet 'solidaritet' fungerede således som centrale begreber i debatterne omkring B37, idet både fortalere og modstandere forsøgte at tilskrive mening til begreberne med hver deres forståelse af disse.

4.2. Irak

Ligesom det var tilfældet med B37 (Afghanistan) blev også B118 om et dansk militært bidrag i en multinational indsats i Irak fremsat, debatteret og besluttet på kort tid, idet forløbet var overstået på blot fire dage.

Efter Golfkrigen i 1991, hvor amerikanske styrker havde bekæmpet de irakiske besættelsestropper i Kuwait, fulgte verdenssamfundet ført an af FN op med en række resolutioner, der krævede, at Irak gav fuld indsigt i landets våben-program.

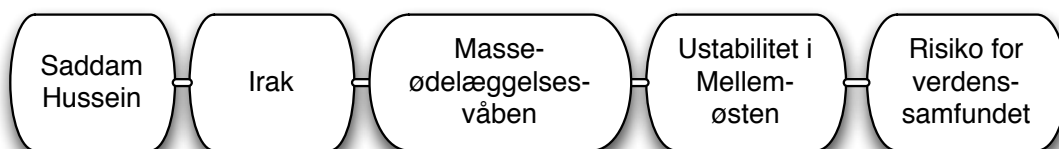
Efter terrorangrebet på USA 11. September 2001 skærpede den amerikanske regering dog sin tone overfor regimet i Baghdad, og gennem FN forsøgte USA at få en aftale i stand, der ville gøre det muligt at invadere Irak med militær magt med henvisning til, at regimet ikke gav FN's våbeninspektører mulighed for at arbejde i landet. Vedtagelse af resolution 1441 i november 2003 satte nye regler for våbeninspektørernes mulighed for kontrol med de irakiske installationer, men et ønske fra den amerikanske regering om mulighed for at anvende militær magt, hvis resolutionen ikke blev opfyldt, blev afvist af Frankrig, Tyskland og Rusland. De arabiske stater var ligeledes imod en militæraktion mod Irak, hvorfor USA etablerede en alliance med Storbritannien uden om FN. (Link 7).

Det var i dette krydsfelt mellem USA og FN, at det danske Folketing igen skulle tage stilling til hvorvidt Danmark skulle bidrage til en militær indsats.

Ligesom engagementet i Afghanistan i 2001 blev der i forbindelse med Danmarks engagement i Irak fremsat en række beslutningsforslag i Folketinget⁴. Specialet vil dog udelukkende fokusere på B118 af 18. marts 2003, der var det mest kontroversielle, og som resulterede i Danmarks deltagelse i operationen, der resulterede i Saddam Husseins endeligt 3 år efter⁵. Folketinget havde tidligere – d. 18. februar 1998 – vedtaget B114 om dansk deltagelse i en militær indsats over for Irak. Bidraget, der omfattede et C130-transport-fly, blev fremsat af den daværende SR-regering og blev dengang vedtaget med 104 stemmer mod 18 (eneste modstandere var dengang Enhedslisten, Socialistisk Folkeparti samt fire medlemmer af Socialdemokratiet). B114 anses i relation til dette speciale ikke som relevant empiri idet beslutningsforslaget omfattede et relativt lille militært bidrag, der ikke indebar reelle kampstyrker, men blot logistisk støtte, hvilket ikke er lige så kontroversielt som de tre øvrige beslutningsforslag, som specialet behandler.

Udenrigsminister Per Stig Møller (C) fremsatte i B118 regeringens vurdering af situationen i Irak. Af denne fremgik det, at et dansk militært bidrag til den multinationale indsats i Irak, ville bidrage til at fjerne truslen mod den internationale fred og sikkerhed i regionen.

I behandlingerne af beslutningsforslaget blev Saddam Hussein og Iraks masseødelæggelsesvåben ækvivaleret til at fremstå som en risiko for verdenssamfundet jævnfør nedenstående ækvivalenskæde (Figur 4):

Figur 4: Saddam Hussein – En risiko for verdenssamfundet.

⁴ Beslutningsforslag B118 blev d. 15. Maj 2003 fulgt op af beslutningsforslag B165 om dansk militær deltagelse i en multinational sikringsstyrke i Irak. Efterfølgende blev B56 (2004) og B42 (2004) vedtaget i forlængede således den danske militære indsats i Irak.

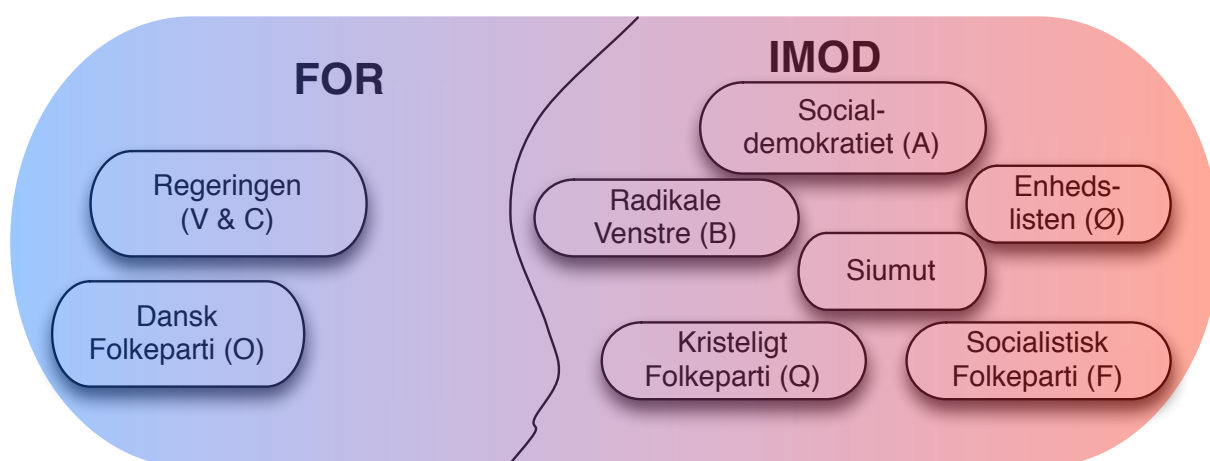
⁵ Folketinget havde tidligere – d. 18. februar 1998 – vedtaget beslutningsforslag B114 om dansk deltagelse i en militær indsats over for Irak. Bidraget, der omfattede et C130-transport-fly, blev fremsat af den daværende SR-regering.

Både fortalere og modstandere bidrog til denne ækvivalering, men alligevel var der udpræget uenighed omkring, hvordan denne risiko for verdenssamfundet skulle håndteres. Dette fremgik af stemmefordelingen, som ved vedtagelsen d. 21. marts 2003 viste 61 stemmer for og 50 stemmer imod. Denne uenighed kom endvidere til udtryk i de langstrakte debatter under både 1. og 2. behandlingen som varede henholdsvis 11 og 10 timer.

Fortalerne for beslutningsforslaget bestod primært af regeringen (Venstre og De Konservative) samt støttepartiet Dansk Folkeparti.

Modsat regeringen og Dansk Folkeparti stod modstanderne af B118, som talte Socialdemokratiet, Socialistisk folkeparti, Radikale Venstre, Enhedslisten, Kristeligt Folkeparti og Siumut.

Fordelingen af fortalere og modstandere fremgår af nedenstående Figur 5:

Figur 5: Fortalere og modstandere jf. B118.

Tre primære temaer fremgik i behandlingerne af B118. Disse var (1) hvorvidt Danmark fulgte "FN-sporet", (2) hvorvidt 'folkeretten' blev overholdt og (3) indsatsens tidshorisont.

Således var der atter splittelse mellem fortalernes og modstandernes syn på hvorvidt Danmark fulgte "FN-sporet" eller ej. Fortalerne mente, at den USA-ledede militære intervention var sanktioneret af FN's Sikkerhedsråd, hvorfor Danmarks bidrag til operationen netop var en del af FN-sporet. Omvendt mente modstanderne af B118, at FN's Sikkerhedsråd netop *ikke* havde sanktioneret en militær intervention i Irak,

hvorfor Danmark burde afvente nye FN resolutioner, der eksplicit sanktionerede en sådan operation. Således var B118s modstandere af den opfattelse, at FN-sporet måtte være lig med dansk tilbageholdelse i forhold til at sende militære styrker til Irak.

I forlængelse af denne diskursive kamp mellem fortalere og modstandere lagde sidstnævnte fokus på at en militær intervention ville være et brud på folkeretten. Modstanderne argumenterede således imod en øjeblikkelig militær indgriben, og mente i stedet at en langsigtet diplomatisk løsning i FN-regi var den rette løsningsmodel på Irak-problematikken.

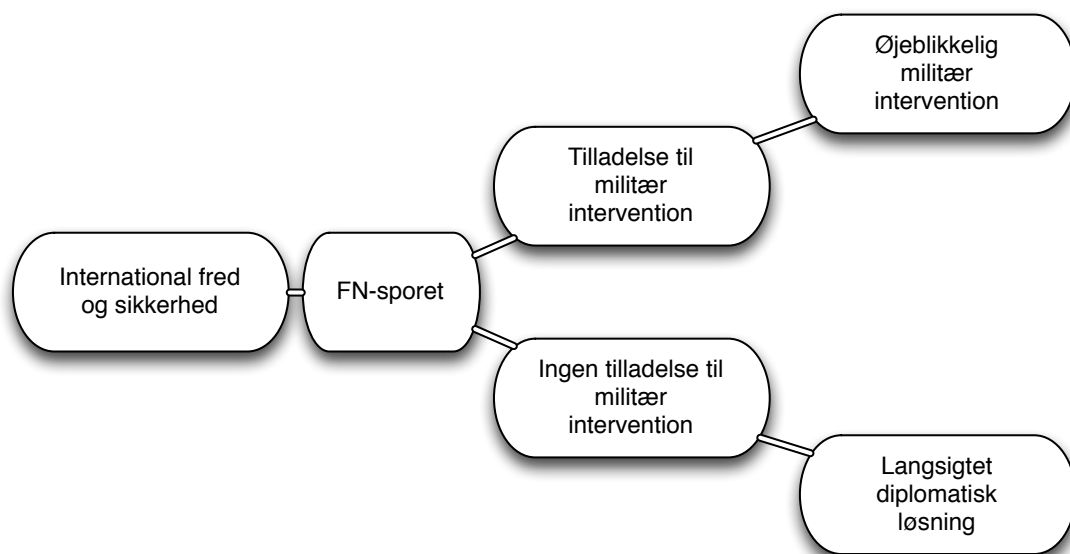
Fortalerne argumenterede derimod for at en militær intervention *ikke* ville være et brud på folkeretten, idet FN resolution 1441 ifølge Folkeretskontoret⁶ legitimerede en militær intervention i Irak som følge af landets manglende samarbejde om nedtrapning af landets arsenal af masseødelæggelsesvåben.

Den manglende irakiske samarbejdsvilje og FN's våbeninspektørers udeblivende resultater blev således tolket som, at den diplomatiske rute var endt i en blindgyde, hvorfor det næste legitime skridt var en militær intervention.

Denne konflikt kom også til udtryk i relation til det tredje centrale tema, som var indsatsens tidshorisont. Fortalerne argumenterede således for en øjeblikkelig militær indgriben med USA som alliancens drivkraft, hvorimod modstanderne foretrak en langsigtet diplomatisk løsning med FN's våbeninspektører i en fortsat ledende rolle.

Ligesom det var tilfældet med behandlingen af B37 (Afghanistan) viste et overordnet tema for debatten sig at være international fred og sikkerhed. Både fortalere og modstandere var overordnet set enige om, at der i dette tilfælde var tale om en situation som uden tvivl ville få konsekvenser for verdenssamfundet. Dog præsenterede de vidt forskellige løsningsforslag for hvordan denne internationale fred og sikkerhed skulle bibeholdes, hvilket fremgår af den herpå følgende Figur 6.

⁶ Folkeretskontoret er et politisk uafhængigt kontor under Udenrigsministeriet, der leverer analyser og anbefalinger efter forespørgsel fra Folketinget.

Figur 6: International fred og sikkerhed – Irak.

Begrebet 'FN-sporet' fungerede således som et central omdrejningspunkt i debatterne omkring B118, idet både fortalere og modstandere forsøgte at tilskrive mening til begrebet ud fra deres respektive forståelser af dette.

4.3. Libyen

Da det arabiske forår rullede hen over Mellemøsten i starten af 2011 blev verdens – og dermed Danmarks – blik naturligt rettet mod regionen. Fredelige demonstrationer udviklede sig i en række lande til voldelige protester mod de siddende regeringer. Indledningsvis blev den tunesiske regering afsat i midten af januar 2011 efterfulgt af den egyptiske præsident Mubaraks tilbagetrædelse d. 11. februar samme år.

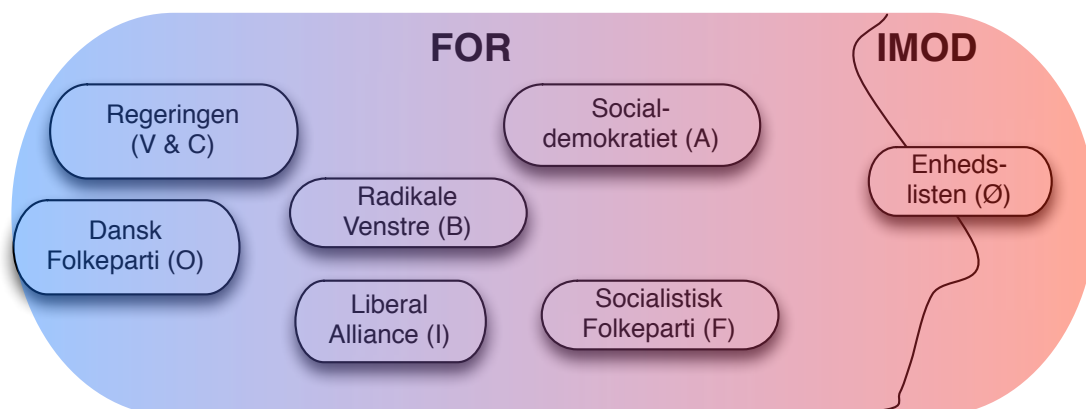
Blot fire dage efter at Mubarak trådte tilbage opstod protester i nabolandet Libyen mod den siddende diktator Moammar Gaddafi. På daværende tidspunkt havde Gaddafi fungeret som statsoverhoved i 42 år efter at han i 1969 havde ført an i et militærkup mod den tidligere Kong Idris. I perioden efter starten på det arabiske forår voksede utilfredsheden med Gaddafis regime grundet blandt andet dets systematiske tildeling af privilegier til enkelte stammer og klaner, i den libyske befolkning.

Protesterne mod Gaddafi udviklede sig over kort tid til deciderede kampe mellem oprørsgrupper og libysk politi og militær.

Borgerkrigen indledtes i Benghazi med demonstrationer, og regimets brutale fremfærd og især nedskydningen af ubevæbnede demonstranter skærpede protesterne, der snart udviklede sig til omfattende uroligheder. Hurtigt bredte oprøret sig til andre byer i Libyen, bl.a. hovedstaden Tripoli, som dog forblev under Moammar Gaddafis kontrol indtil august måned. I borgerkrigens kølvand fulgte adskillige stærke rygter om Gaddafis fremfærd og en nært forestående massakre på civile ved styrkernes indrykning i oprørets højborg, Benghazi. Dette fordrede i marts 2011 sanktioner mod Libyen fra såvel FN's sikkerhedsråd som EU, og i et forsøg på at dæmme op for den nært forestående massakre på civile blev etableringen af en flyveforbudszone og dele af Libyen foreslået. Det er i dette lys, debatterne om beslutningsforslaget B89 skal ses (Link 8).

I tilfældet med intervention i Libyen herskede der bred enighed om, at en dansk deltagelse var nødvendig for at dæmme op for en nært forestående massakre på civile. Behovet for at undgå denne massakre i en nært forestående fremtid, fordrede således en bred og total opbakning blandt alle Folketingets partier. Interventionen i Libyens borgerkrig adskilte sig således markant fra de to tidligere iagttagede cases da af alle parter anerkendte, at den nært forestående massakre alene kunne undgås ved øjeblikkelig militær indgriben. Alternative, diplomatiske løsninger var således aldrig på tale, da en beslutning om intervention skulle tages under voldsomt tidspres for at sikre størst mulig sandsynlighed for opdæmning af civile tab.

Et fuldstændigt enigt Folketing stemte da derfor også for B89, hvilket fremgår af den herpå følgende Figur 7. Modellen viser dog, hvordan Enhedslisten balancerede mellem at stemme for og imod, men dog alligevel endte med at tilslutte sig beslutningsforslaget. Dette var dog med visse forbehold, som den nedenstående semantikanalyse behandler.

Figur 7: Fortalere og modstandere jf. B89.

Ligesom det var tilfældet i debatterne omkring de øvrige beslutningsforslag (B37 og B118), var der også i forbindelse med B89 tre overordnede temaer. Disse var (1) en humanitær katastrofe, (2) FN's "Responsibility to protect" og (3) Libyens suverænitet. Helt centralt i argumentationen for en militær indsats var bekymringen om hvorvidt en humanitær katastrofe ville finde sted, hvis der ikke blev grebet ind i tide.

I og med at Gaddafis styrker, ifølge regeringen, ikke kun rettede skytset mod oppositionens styrker i landet, men i stigende grad også områder og byer med civile bebyggelser, ville en manglende militær indsats risikere, at koste utallige civile menneskeliv. Gaddafis militære fremrykning måtte derfor stoppes for, at undgå denne humanitære katastrofe. Dette var samtlige partier enige om.

Fokus i debatten var også den hjemmel der blev søgt i FN's princip omkring "Responsibility to protect" (Ansvar for at beskytte). Grundlaget for at indgå i en militær indsats blev således ikke kun baseret på efterretninger om en forestående massakre af civile, men også på FN's mandat til militært at beskytte civilbefolkningen mod Gaddafis styrkers fremrykning.

I lighed med debatten om afværgelsen af en humanitær katastrofe, blev "Responsibility to protect" ikke forsøgt meningsudfyldt med modstridende argumenter fra Folketingets forskellige parter. Dette til trods for at princippet fremstod som regeringens primære hjemmel til en sådan militær indsats. Der herskede altså bredt i Folketinget ingen tvivl om, at der var tale om en militær indsats der havde et absolut legitimt grundlag i FN's principper om verdenssamfundets ansvar til at beskytte civilbefolkninger.

Som en form for debat-appendiks til de øvrige dele af debatterne, blev der sat fokus på hvorvidt Libyens suverænitet ville blive respekteret når en militær indsats havde opnået umiddelbare tilfredsstillende resultater. Dette var det eneste tema hvor en mindre debat fandt sted.

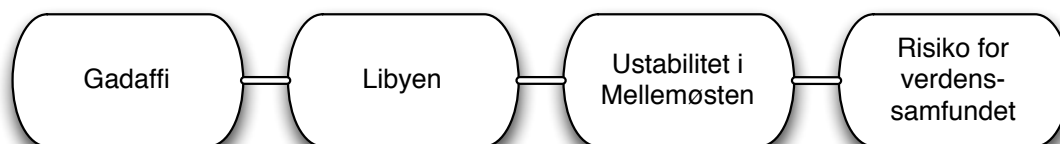
Enhedslisten stillede således krav til en garanti om, at Libyens suverænitet ville blive respekteret både undervejs og i kølvandet på interventionen. Regeringen fejede indledende disse bekymringer af banen, men garanterede slutteligt at Libyens suverænitet ikke ville blive krænket.

Der herskede således bred og total enighed om at en dansk militær deltagelse var ønskværdig, da der måtte reageres prompte mod et meget nært forestående overgreb på civile.

Af debatten omkring den danske militære indsats i Libyen fremgik temaet om international fred og sikkerhed ikke i samme eksplicitte grad som det var tilfældet i debatterne omkring militære interventioner i Afghanistan og Irak. Alligevel synes debatterne omkring den danske indsats i Libyen at bevæge sig om det samme tema blot under en anden betegnelse: humanitær folkeret.

Således henvises der fra alle parter i debatterne til netop behovet for at opretholde og sikre den humanitære folkeret, som Libyens diktator Moammar Gadaffi blev identificeret som værende en trussel imod.

Dog anses det overordnede fokus på afsættelsen af den diktatoriske Gadaffi, indførelsen af demokrati og at vise støtte til det arabiske forår kunne antyde at man på sigt havde den internationale sikkerhed og fred for øje. Således ansås Gadaffi og situationen i Libyen som skabende ustabilitet i Mellemøsten og dermed potentielt at øge terrortruslen mod verdenssamfundet. Et fokus på "terror" og afværgelsen af denne, benyttet også gentagne gange til at understrege vigtigheden af at indgå i denne militære indsats for dermed at eliminere truslen mod det omkringliggende verdenssamfund. Denne ækvivalering fremgår af nedenstående Figur 8:

Figur 8: Gaddafi – En risiko for verdenssamfundet.

Udenrigsminister Lene Espersen understregedes ligeledes denne kobling i sin fremsættelsestale:

"Et dansk militært bidrag til en international militær indsats i Libyen, der finder sted på grundlag af bemyndigelse fra FNs Sikkerhedsråd og efter anmodning fra Den Arabiske Liga, vil kunne medvirke til at forhindre yderligere overgreb på Libyens civilbefolkning og bidrage til at fjerne truslen mod den internationale fred og sikkerhed i regionen." (o. – Lene Espersen).

Således kan det iagttages at der skabes en klar kobling i mellem truslen fra Moamar Gaddafi og en fremtidig risiko for verdenssamfundet.

5. METODISK SAMMENFATNING

På baggrund af ovenstående problemformulering og analysestrategiske overvejelser anlægges således to forskellige perspektiver på specialets empiri. Indledningsvis gennemføres i Del II. en semantisk analyse for at skabe forståelse for, *"Hvordan kan uenigheden i debatterne iagttages?"*. Denne analyse konkluderer, at en særlig form for frygt-kommunikation var til stede i samtlige debatter. Derfor gennemføres i Del III. en analyse af netop denne frygt-kommunikation, der endvidere suppleres af *københavnerskolen*, der med sit begreb om *sikkerhedsliggørelse* bidrager med god forklaringskraft. Disse to teoretiske bidrag bidrager til besvarelsen af *"Hvordan søgte fortalere og modstandere at påvirke beslutningsforslagene gennem anvendelsen af frygt-kommunikation?"*.

Del II. og III. vil således præsentere to forskellige aspekter af den udvalgte empiri med henblik på at besvare *"Hvorledes førte kommunikationen i debatterne omkring beslutningsforslag B37, B118 og B89 til vedtagelsen af dansk militær deltagelse i Afghanistan, Irak og Libyen."*

Hver del vil indledningsvis præsentere den teori og metode, som anvendes i den respektive del. Efterfølgende vil de respektive analyser gennemføres og hver især le-

vere en delkonklusion. Disse delkonklusioner sammenfattes i en samlende konklusion i specialets Del IV., der endvidere perspektiveres i forhold til den igangværende borgerkrig i Syrien, hvor et dansk militært bidrag potentielt vil kunne blive del af en international militær intervention.

II. DEL - SEMANTIKKEN

6. SEMANTIKKENS INDLEDNING

Den semantiske analyse har som beskrevet i afsnit 3 (analysestrategi) til formål at skabe forståelse for, hvordan uenigheden i debatterne omkring de tre beslutningsforslag kunne iagttages jævnfør delspørgsmål 2 (afsnit 2.3.). Dette med henblik på, at bidrage til besvarelsen af specialets problemdefinition, som søger at besvare hvorledes kommunikationen i debatterne omkring beslutningsforslag B37, B118 og B89 førte til vedtagelsen af dansk militær deltagelse i Afghanistan, Irak og Libyen.

Ved at anvende en model for en semantisk analyse, bliver det muligt at iagttage hvorledes essentielle kommunikative distinktioner skabes i form af semantikker. Den semantiske analyse tager derfor udgangspunkt i Niklas Luhmanns blik for semantik og mening (Luhmann 2000: 107-137). Nærværende afsnit vil derfor præsentere grundelementerne i Niklas Luhmanns blik for semantik, for sidenhen at opstille en struktur for specialets semantikanalyse. Således operationaliseres begreberne i henhold til specialets analyseobjekt, som er folketingsdebatterne omkring de tre beslutningsforslag.

Teoriafsnittet vil ikke gennemgå hele Luhmanns omfattende begrebsapparat. I stedet vil fokus være på hans blik for *semantik* og *mening*, da netop disse to begreber er centrale i udformningen af en semantisk analyse.

Andre relevante teoretiske begreber vil endvidere blive inddraget, men vil dog ikke blive uddybet i samme grad, da specialet henvender sig til læsere med en systemteoretisk basisviden.

Analysen behandler hvert af de tre beslutningsforslag kronologisk jævnfør specialets analysestruktur, som den blev præsenteret i afsnit 3. (Analysestrategi). Del II. afsluttes af en del-konklusion (afsnit 8.4), der sammenfatter og sammenligner konklusionerne fra hvert af de tre beslutningsforslag.

7. TEORI

Luhmanns systemteori tager udgangspunkt i en antagelse om, at systemer eksisterer på flere niveauer – gående fra biologiske over psykiske til sociale systemer⁷. Specialet fokuserer på sidstnævnte, idet disse systemer består af kommunikation, hvilket netop er specialets analyseobjekt. Alle systemer – herunder sociale systemer – er autopoietiske, hvilket betyder, at de løbende konstituerer sig selv via en kontinuerlig proces af kommunikativ selvreference baseret på systemets iagttagelser (Luhmann 2000: 36-37, 47)..

Hvor organiske systemer skaber sig selv gennem en livsmæssig autopoiesisproces, skaber psykiske og sociale systemer sig selv gennem mening (Luhmann 2000: 98-101).

Mening bliver derfor centralt i sociale systemer, da alt hvad systemet foretager sig, kommunikerer om, samt iagttager er funderet i mening.

Hos Luhmann er mening et begreb baseret på forskelle. Mening er stabil, men konstant flydende og ufikserbar, hvorfor meningen defineres som distinktionen mellem aktualitet og potentialitet (Luhmann 2000: 104).

Med dette menes at, når der dannes mening i et system, skelnes mellem det, der *aktuelt* har fokus i kommunikationen og det, der således står udenfor dette fokus, altså det der *potentielt* kunne have været del i kommunikationen.

Det er denne konstante proces af selektion, der skaber mening i et system.

Selektionen i den aktuelle kommunikation, skaber endvidere nye potentialiteter og spreder derved nye mulighedshorisonter ud, som systemet tvinges til at navigere i. Derved danner dette grundlag for en kontinuerlig selektionsproces i distinktionen mellem aktualitet og potentialitet i systemets kommunikation (Luhmann 2000: 99, 101, 104).

Når kontinuerlig selektion er nødvendig er det fordi mening konstant, når aktualitetsøjeblik er passeret, tvinges til selvforandring. Kernen i mening er ikke en stabil

⁷ Luhmann (Luhmann 2000: 37) præsenterer også maskiner som en form for systemer. Disse eksisterer dog som en kategori for sig selv og er ikke relevante for dette speciale.

størrelse og må konstant reproducere, som beslutninger i en organisation eller standpunkter i et politisk verdensbillede (Luhmann 2000: 104).

Nedenfor udfoldes menings-begrebet samt de tre meningsdimensioner, der udgør tre forskellige aspekter af meningstilskrivelsen.

7.1. Mening

Som beskrevet ovenfor er der hos Luhmann et nært forhold mellem mening og semantik. Således kan semantikker anskues som mening, der er generaliseret på et højt plan og som derved er tilgængelig for kommunikation på tværs af og relativt uafhængigt af den enkelte situation de måtte indgå i.

Der er således tale om en særlig form for kondenseret mening, som rent kommunikativt for en periode kan anses som generel i et eller flere givne systemer (Stäheli 1997: 130-131).

Luhmanns semantik-begreb er udviklet til brug for en større historisk analyse, hvor det kan iagttages, hvordan der i forskellige kommunikationssystemer på forskellige tidspunkter eksisterer forskellige semantikker. Derved skabes der et blik for hvordan kommunikationen har ændret sig over tid.

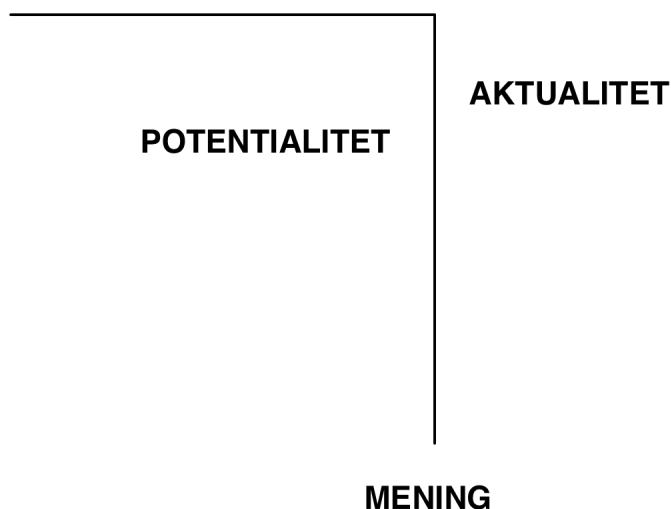
I semantikanalysen er det distinktionen mellem kondensering og mening, der er i fokus. Hos Luhmann anses kultur for at være et temaforråd (kondenseret over tid) som er tilgængeligt på adskillige steder og i adskillige situationer på forskellige niveauer i samfundet relativt uafhængigt af hinanden. Semantik er således dette temaforråd, men udelukkende reserveret til kommunikationsformål (Luhmann 2000: 204-205).

Specialet vil ikke ligesom Luhmann søge, at afdække større semantiske strømninger i samfundet i en historisk sammenhæng. Derimod analyseres den udvalgte empiri med fokus på de særlige semantiske strukturer, der danner koblinger mellem forskellige kommunikationer i de tre militære interventioner. Dette gøres ved at iagttage hvorledes fortalerne og modstanderne af beslutningsforslagene hver især tilskrev en særlig mening til de oplevelser, som beslutningsforslagene repræsenterede. Idet fortalerne og modstanderne tilskrev forskelligartede meninger opstod der spændinger i kommunikationen. Det er disse spændinger, der kan iagttages i de tre meningsdimensioner. Årsagen til denne forskelligartede meningstilskrivelse tager udgangs-

punkt i de semantikker, der er til rådighed for fortalernes og modstandernes. De kommunikative strukturer, semantikkerne, bruges og reproduceres således i den kontinuerlige selektionsproces de faciliterer hos fortalernes og modstandernes (Andersen 1999: 142-143).

Semantikernes funktion består derved i en indsnævring af valg i en ellers kontingent tilskrivning af mening i kommunikationen. Et selektionsgrundlag, der således samtidigt fungerer som en form for forventningsstrukturer, som ved generaliseringskraft skaber muligheder for kommunikation og meningsdannelse på tværs af forskellige systemer.

Mening er således betegnet som enheden af forskellen aktualitet/ potentialitet. Der foregår således en konstant proces af nydannelse af denne difference, da aktualitetskernen i mening er ustabil og uholdbar og derfor kontinuerligt nødvendig en endeløs revision og nyfortolkning af aktualiteten i henvisning til en horisont af potentialitetsangivelser (Luhmann 2000: 104-105).

Figur 9. Luhmanns menings-begreb.

7.2. Meningsdimensioner

Til at skabe struktur i iagttagelsen af mening stiller Luhmann tre meningsdimensioner til rådighed: sags-, social- og tidsdimensionen.

Disse tre meningsdimensioner bidrager til en forståelse af hvilke henvisninger og forhold der gør sig gældende i relation til en given mening. Den primære dekomposition af mening bliver således i en opsplitning i relation til de tre meningsdimensioner (Luhmann 2000: 115-116).

Disse tre dimensioner er indbyrdes afhængige og dermed teknisk set uadskillelige, og det er således i deres indbyrdes forhold at mening skal forstås. For at skabe et skarpt blik og dermed en frugtbar analyse, opdeles de tre meningsdimensioner dog alligevel i nedenstående analyse. Meningsdimensionerne vil løbende blive kædet sammen for, at fremhæve deres indbyrdes forhold og skabe overblik over den spænding, der opstod imellem dem.

Således iagttages det, hvorledes fortalere og modstandere af de tre beslutningsforslag hver især tilskrev mening til beslutningsforslagene ud fra sags-, social- og tidsdimensionen.

I de tre meningsdimensioner iagttages det, hvorledes der i et system konstant distinkteres mellem to horisonter, de såkaldte dobbelthorisonter (Luhmann 2000: 115). For sagsdimensionen er disse horisonter "dette" kontra "noget andet", i socialdimensionen "ego" kontra "alter" og i tidsdimensionen er distinktionen "før" kontra "efter". Analysen fremhæver hvorledes de forskellige parter i Folketinget iagttog og distinkterede ud fra disse ovenstående dobbelthorisonter. Det er netop i spændet mellem parternes iagttagelse af horisonterne at meningssammenstødet opstår, hvilket således bidrager til forståelsen af, *hvordan* der på trods af debatterne opstod enighed i forbindelse med de tre beslutningsforslag.

Nedenfor præsenteres de tre meningsdimensioner hver for sig.

7.2.1. Sagsdimensionen

Sagsdimensionen betegner hvilke temaer eller genstande, der er fokus for den givne kommunikation. Sagsdimensionen beskriver således hvordan en enkelt ting som helheden af forskellen ting/alt andet, danner grundlag for meningsskabelse i kommunikationen.

Dermed tvinger sagsdimensionen de følgende operationer i kommunikationen ind i et valg af retning. Da sagsdimensionen selekterer i, hvad der i en given kommunikation bliver ment (fokus i kommunikationen), bliver det derfor nødvendigt at relatere den derpå følgende kommunikation til denne sag (Luhmann 2000: 124).

Derved kan det undersøges hvilke sager, der anses som essentielle i en given kommunikation og hvorledes disse valg af sager danner grundlag for selektion i kommunikationen i forskellen mellem aktualitet og potentialitet.

Derudover skelnes der i henhold til sagsdimensionen mellem hvad der betegnes som internt eller eksternt i forhold til et givent system. Det vil sige at hvis meningsselektionen bliver tilregnet systemet selv døbes det *handling*, mens hvis selektionsprocessen er ekstern i systemets omverden betegnes det *oplevelse*.

"Oplevelse aktualiserer meningens selvreference, handlingen aktualiserer sociale systemers selvreference" (Luhmann 2000: 124).

Selvom disse to begreber adskilles i tilregningen mellem ekstern og intern, er de gensidigt afhængige, da oplevelse fordrer handling og handling kan ske med kommende oplevelser for øje. De giver dog en uundværlig forståelseshjælp til at anskue hvorledes der kontinuerligt opleves og handles for dernæst at opleves i systemers kommunikation, samt at der i høj grad kan forekomme dissens i forhold til tilregningen: *"Det, den ene primært ser som en reaktion på oplevelse, ser den anden som en handling."* (Luhmann 2000: 125).

Oplevelse er noget eksternt til systemet, og eksisterer således som hændelser i omverdenen, som systemet iagttager som værende relevante. Sådanne relevante oplevelser fordrer handling fra systemets side og tvinger det til at reproducere meningstilskrivelsen af dets omverden. Med andre ord ændrer systemet sin egen selvopfattelse som konsekvens af disse ydre stimuli.

En sådan oplevelse kunne eksempelvis være angrebet mod USA d. 11. september 2001, hvor fire kommercielle fly styrtede ned i New York, Washington DC og Pennsylvania. Folketinget – som system – oplevede således denne hændelse og måtte derefter reproducere sin meningstilskrivelse af sin omverden, idet der nu var opstået en ny situation. Folketinget måtte derfor ændre sin egen selvopfattelse og placere sig selv i forhold til denne nye verdensorden, hvor blandt andre USA's præsident George Bush udtalte: "you are either with us or against us".

Oplevelse fordrer en reproduktion af systemets mening om omverdenen, og ved at handle på denne stimuli tvinges systemet altså samtidig til reproduktion af sin selvopfattelse (Luhmann 2000: 124).

Specialet vil med udgangspunkt i afsnit 4's (Empiri) redegørelse af hovedtemaerne i debatterne omkring de tre beslutningsforslag anskue disse ud fra sagsdimensionen. Således iagttages og analyseres det, hvordan fortalernes og modstandernes i debatterne oplevede og handlede ud fra hovedtemaerne i debatterne.

I nedenstående analyse iagttages det derfor, hvorledes parterne i Folketinget oplevede situationen forud for hver af de tre beslutningsforslag (B37, B118 og B89) samt hvorledes denne oplevelse fordrede en bestemt type handling, som kom til udtryk i kommunikationen.

7.2.2. Socialdimensionen

"*Socialdimensionen* vedrører det, som man til enhver tid antager for at være lig sig selv, som et 'alter ego', og den artikulerer relevansen af denne antagelse for enhver erfaring af verden og fiksering af mening." (Luhmann 2000: 120).

Socialdimensionen er grundlæggende et spørgsmål om konsensus. Det vil sige at man i lyset af socialdimensionen må forholde sig til hvorvidt andre sociale systemer oplever en given oplevelse eller handling på samme måde som en selv.

Dette danner grundlag for en kontinuerlig sammenligning af, hvad andre kan og vil opleve og hvordan andre kan og vil handle. Der bliver således tale kommunikative forventninger til handling og oplevelse i systemets omverden.

Socialdimensionen skaber derved blik for hvilke mulighedsbetingelser for bestemmelse af mening, der eksisterer kommunikativt i et givent systems omverden (Luhmann 2000: 113-114, 122-123).

Socialdimensionen beskæftiger sig således med de referencer til sociale relationer et system henviser til i kommunikationen. I dette speciales tilfælde er fokus på hvorledes henholdsvis fortalere og modstandere henviser til Danmarks sociale relationer i omverdenen, samt hvorledes disse referencer til relationer bruges aktivt som argument for parternes holdninger.

I behandlingen af socialdimensionen i hver af de tre beslutningsprocesser optegnes det således, hvorledes fortalere og modstandere af beslutningsforslagene søgte at definere Danmarks rolle og relation til verdenssamfundet. Dette med henblik på at fremanalysere, hvorledes de forskellige parter i debatterne fremlagde hver deres verdensbillede i forhold til de relationer, som Danmark indgik i.

7.2.3. Tidsdimensionen

Den tredje og sidste dimension fokuserer på den spænding, der eksisterer mellem fortid og fremtid og dermed etablerer en specifik nutid. Således kan det iagttages, hvordan der i en given kommunikation italesættes og relateres til fortiden og fremtiden for derved skaber en spænding i nuet (Andersen 1999: 144).

Tidsdimensionen betegner altså hvorledes, der kontinuerligt i kommunikationen af mening refereres, kobles og overlappes mellem fortid, nutid og fremtid, som når fortiden benyttes som forklaringsfaktor eller en given fremtid fordrer et givent perspektiv på horisonten. Tidsdimensionen har således blik for hvorledes mening i kommunikationen konstant relateres til fortids-, nutids-, fremtidsforhold og hvorledes disse bliver tidshorisonter som benyttes aktivt i selektionen af mening i kommunikationen. Denne konstante relatering til fortid og fremtid bliver ligeledes koblet til forholdet mellem reversibelt og irreversibelt. Nutiden er således kun nutid, så længe den stadig er reversibel. En inddragelse af fortiden i kommunikationen kan således være henvisningen til noget irreversibelt, som derved byder en bestemt selektionsproces. På samme måde kan en handling eller oplevelse relateres til en fremtidshorisont ved inddragelsen af en intention eller mulighed, der igen skaber en reversibel situation, med mulighed for indgriben (Luhmann 2000: 117-119).

Afstemningstidspunktet – illustrerer det, som Luhmann betegner *nutiden*. Således beskrives det, at "Nutiden varer så længe, som det tager for noget at blive irreversibelt." (Luhmann 2000:118). Selve behandlingsprocesserne blev således iagttaget som *nutiden* af de involverede parter i Folketinget, idet processerne i alle tre tilfælde resulterede i det irreversible faktum, at danske militære styrker blev sendt i krig. Specialet anvender tidsdimensionen til at iagttage, hvorledes fortalerne og modstanderne af de tre beslutningsforslag hver især præsenterede forskellige fortider og fremtider i kommunikationen. Disse forskellige perspektiver på fortider og fremtider skabte således spændinger i nutiden – tidspunkterne for beslutningsforslagene – hvilket analyserne vil vise.

Således vil det af analysen fremgå, hvordan begge parter i debatterne (fortalerne og modstanderne) brugte netop tidsdimensionen til at argumentere for deres synspunkter. Dette kom til udtryk i samtlige debatter, hvor der blev relateret til fortiden i form af tidligere beslutninger, hvor danske militære styrker blev udsendt, samt den historiske

ballast, som fulgte Danmark – herunder i særlig grad forholdet til USA og resten af Europa. Ydermere henvistes der til fremtidige scenarier, som konsekvens af de nutidige beslutninger, hvilket skabte en yderligere spænding i kommunikationen.

Den relativt korte tid til rådighed i beslutningsprocessen viste sig endvidere at have stor indflydelse på, hvordan debatterne udviklede sig. Således henviste både fortalere og modstandere til henholdsvis behovet for en hurtig beslutning og det paradoksale i, at så vigtige beslutninger skulle tages under så stort et tidspres.

Analysen af tidsdimensionen vil opstille de tre tider i hver deres afsnit. Dette gøres i kronologisk rækkefølge således at fortalernes og modstandernes henvisninger til fortiden først analyseres efterfulgt af en analyse af deres referencer til nutiden og afslutningsvis til deres henvisning til specifikke fremtider. De tre tider sammenfattes i forbindelse med hvert af de tre beslutningsforslag.

7.3. Analysestrategisk opsummering

”Sagsdimension, tidsdimension og socialdimension kan ikke optræde isoleret. De står under kombinationstvang. De kan analyseres adskilt, men i enhver reelt intenderet mening kommer de til syne sammen” (Luhmann 2000: 126).

At have blik for disse meningsdimensioner giver således mulighed for at skabe et overblik over hvilke henvisningsstrukturer og -horisonter, der har været til stede i den kommunikerede mening på tværs af de tre komparative beslutningsforslag.

Derved kan en sådan semantisk analyse give mulighed for, at anskue meningsmæssige sammenhænge mellem de tre beslutningsforslag og således iagttage, hvorvidt der har optrådt sammenlignelige saglige-, tidslige- eller sociale forhold på tværs af disse.

Med Luhmanns semantikanalyse iagttages det således, hvorledes der har været kommunikeret mening, selekteret i mening og tilregnet mening i debatterne op til beslutningerne om militær indgriben. Således vil det med et blik for kondensering af mening i semantikker, gennem de tre meningsdimensioner, undersøges, hvorvidt der har foregået sammenlignelige kommunikative koblinger til semantikker i de tre cases.

Som det fremgår af ovenstående, har den semantiske analyse altså til formål at skabe forståelse for, hvordan uenigheden i debatterne omkring beslutningsforslag B37, B118 og B89 kunne iagttages.

Dette gøres ved at iagttage forskellen i fortalernes og modstandernes meningstilskrivelse i de tre meningsdimensioner.

For hver af beslutningsforslagene foretages indledningsvis en overordnet analyse af den meningstilskrivelse, der fandt sted, hvorefter hver af de tre meningsdimensioner – sags-, social- og tids-dimensionen – behandles separat.

8. SEMANTISK ANALYSE

8.1. Afghanistan

I debatten omkring den danske militære indsættelse i Afghanistan blev de afghanske terrornetværk direkte koblet til truslen mod international fred og sikkerhed. Fortalerne for den danske militære deltagelse kædede således denne indsats sammen med opretholdelsen af den internationale fred og sikkerhed.

Nedenstående afsnit analyserer, hvorledes de enkelte parter i debatterne fremtalte en særlig mening i forhold til deres syn på, hvorvidt Danmark skulle deltage i den internationale indsats i Afghanistan. Ved at iagttage de divergerende meninger bliver det således muligt at svare på *hvordan* uenigheden kunne iagttages i debatten om B37.

8.1.1. Mening

I den første behandling af B37 lagde Venstres forsvarspolitiske ordfører Ulrik Kragh ud med at henvise til, at den aktuelle situation krævede en dansk militær indsats i Afghanistan. Denne aktuelle situation blev præsenteret på en baggrund af andre mulige situationer og med henvisning til tidligere situationer, hvor Danmark havde leveret indirekte støtte ved at aflaste USA militært i andre dele af verden såsom Makedonien og det østlige Middelhav. Ulrik Kragh udtalte:

“Nu er situationen i Afghanistan imidlertid ved at være så udviklet, at USA kan have relevant brug for styrkebidrag bl.a. fra Danmark.” (b. – Ulrik Kragh)

I kraft af, at Venstres forsvarspolitiske ordfører startede debatten med denne tolkning af situationen blev de efterfølgende kommentarer således sat i relation til denne.

Modstanderne søgte dog, at dreje debatten i en anden retning omhandlende humanitær bistand frem for et decideret militært styrkebidrag.

Modstanderne af beslutningsforslaget modsatte sig argumentet for, at der i den aktuelle situation var behov for, at støtte den amerikansk-ledede operation, da FN som allerede nævnt, samtidig planlagde en styrke-genererings-konference, der skulle klarlægge behovet for militære styrker i Afghanistan.

Således iagttog modstanderne af beslutningsforslaget den aktuelle situation på en vidt forskellig måde fra fortalerne, hvilket illustreres med Villy Søvndals nedenstående udtalelse:

“Pointen er, at situationen i Afghanistan i dag er en ganske anden, end den var i september, og det er grunden til, at FN's Sikkerhedsråd mødes i weekenden for at vedtage en ny resolution. Det gør det jo ikke for sjovs skyld. Det gør det, fordi situationen er en anden, fordi der nu er brug for at få sat en stabiliseringsstyrke ind i en situation, hvor den sådan tunge krigsomgang er ved at være afsluttet.” (b. – Villy Søvndal).

Ulrik Krag retalierte med henvisning til at den aktuelle situation, som Danmark og resten af verden befandt sig i var, at der var gennemført et angreb mod USA og dermed mod NATO-alliancen, hvilket betød, at Danmark måtte støtte USA. Danmark var således ifølge Venstre forpligtet til at deltage i denne operation.

“Der er foretaget et angreb på NATO-alliancen, man har tiltrådt artikel 5, FN har erklæret, at vi har retten til at foretage kollektivt eller individuelt selvforsvar. USA har bedt os, om vi kan deltage i dette arbejde. Det har vi sagt ja til, og det gør vi med glæde og med stolthed, fordi det er vores forpligtelse, og fordi det er en del af den alliance, vi er med i.” (b. – Ulrik Kragh).

Ovenstående citater viser, hvordan der i de to grupperinger eksisterede vidt forskellige *meninger* omkring den aktuelle situation. Dette illustrerer, hvordan de to

grupperinger på forskellig vis aktualiserede situationen ud af de mangfoldige potentielle situationer.

Nedstående tre afsnit analyserer nærmere, hvordan selve debattens kerne – sagen – blev meningsudfyldt, hvordan linjerne mellem de enkelte grupperinger i Folketinget, samt i verdenssamfundet blev trukket i debatten, samt i særlig grad hvordan henvisningen til tidsfaktoren blev central i debatten. Dette med henblik på netop at skabe forståelse for, *hvordan* uenigheden manifesterede sig i debatten om et dansk militært bidrag til operationen i Afghanistan.

8.1.2. Sagsdimensionen

Som det fremgår af ovenstående afsnit 4.1. (Afghanistan empiri-afsnit) fremgik fire primære nodalpunkter i debatten omkring Beslutningsforslag B37 (2001) (Laclau 2005). Disse tre nodalpunkter var: (1) Operationslederen, (2) solidaritet, (3) økonomi og (4) typen af indsats.

Sagens kerne var som bekendt til debat. Fortalerne indsatte en mening i debatten, der udtrykte, at behovet for at støtte USA var den egentlige og mest tungtvejende årsag til at beslutningsforslaget skulle vedtages.

Modstanderne mente derimod, at situationen var en anden, og at der var behov for at sætte FN's operation i centrum for debatten, da det var denne indsats, der var den mest legitime, og derfor den indsats, som Danmark burde bidrage til.

Samlet set omhandlede debatten behovet for at styrke den internationale fred og sikkerhed ved at bekæmpe terror-truslen, som på det givne tidspunkt blev ækvivaleret til Al Qaedas terrornetværk i Afghanistan⁸.

Således eksisterede der en delt oplevelse af, at begivenhederne d. 11. september 2001 konstituerede en terrorhandling. Derimod var der uenighed omkring hvordan der skulle handles på netop denne delte oplevelse. Dette illustrerer, hvordan de to systemer tilskrev forskellige meninger i sagsdimensionen.

I de følgende fire underafsnit behandles hver af de fire identificerede nodalpunkter. Som det vil fremgå af de fire afsnit eksisterer der en sammenhæng mellem de enkelte nodalpunkter, og hvorledes fortalerne og medtalerne meningsudfyldte disse.

⁸ Se Figur 3 (ækvivalenskæde med Al Qaeda, terrorisme og international sikkerhed).

8.1.2.1. Operationslederen

Efter d. 11. september 2001 gik der som bekendt chokbølger igennem verdenssamfundet, som også ramte Danmark. Således fremgik det også af beslutningsforslag B37 (2001), at den daværende danske regering havde en særlig opfattelse af, hvad der var sket. Angrebet mod USA blev af det Nordatlantiske Råd anset som værende et angreb på hele NATO-alliancen, hvilket udløste Washingtontraktatens artikel 5⁹. Det var med baggrund i denne opfattelse at udenrigsminister Per Stig Møller fremsatte følgende:

"Dette [Washington-traktatens artikel 5] betyder, at øvrige allierede, herunder Danmark, under udøvelsen af retten til individuelt eller kollektivt selvforsvar skal bistå USA med at tage de skridt, der er nødvendige til at genoprette og bevare sikkerheden i det nordatlantiske område." (a. – Per Stig Møller)

Det er værd at bemærke sig, at udenrigsministeren anvendte ordet *"skal"* i sin fremlæggelse af situationen. Specialet har ikke til hensigt at tolke Washington-traktatens artikel 5, men det kan blot konstateres, at det af denne fremgår, at NATO-landene hver især vil handle i overensstemmelse med, hvad den pågældende nation *finder nødvendigt*. (NATO Artikel 5)

Per Stig Møllers citat viser, at udenrigsministeren på vegne af regeringen havde en helt særlig oplevelse af, hvad denne Artikel 5 indebar, og at Danmark som medlem af NATO-alliancen *skulle* bistå USA.

Denne oplevelse fordrede altså ønsket om en særlig handling hos regeringen, nemlig at B37 om et dansk militært bidrag til den amerikansk ledede internationale operation måtte vedtages, idet Washington-traktatens artikel 5 forpligtede Danmark til at bidrage. Synspunktet blev endvidere fremført af Venstres Ulrik Kragh:

"USA har bedt os, om vi kan deltage i dette arbejde. Det har vi sagt ja til, og det gør

⁹ Washington-traktatens artikel 5 bliver benævnt "Musketer-eden" og beskriver, hvordan angrebet mod ét NATO-medlems-land anses som et angreb mod hele alliancen, og at de øvrige medlemslande derfor skal yde støtte i det omfang, de kan (Link 9).

vi med glæde og med stolthed, fordi det er vores forpligtelse, og fordi det er en del af den alliance, vi er med i.” (b. – Ulrik Kragh).

Oppositionen havde en anden oplevelse af, hvad Washington-traktatens artikel 5 indebar. Den fastholdt, at Danmark *ikke* var forpligtet til at støtte USA i den USA-ledede operation. Enhedslistens Keld Albrechtsen udtalte således:

“Det står ikke klart, om Folketinget efter NATO's artikel 5 har en pligt til at vedtage at sende disse soldater af sted. Men det har Folketinget faktisk ikke;” (d. – Keld Albrechtsen).

Opfattelsen gik igen hos Villy Søvndal (SF), der tilføjede:

“Der står meget direkte i artikel 5, at hvert land kan tage de skridt, man anser for nødvendige. Det udtrykker ikke nogen forpligtelse.” (d. – Villy Søvndal)

Fortalerne og modstanderne var altså uenige om, hvad Washington-traktatens artikel 5 indebar. Oppositionen modsatte sig ikke, at USA og Danmark begge var medlemmer af NATO-alliancen, og at der havde foregået et angreb på USA. Derimod var der altså divergerende oplevelser af, om Danmark skulle bistå USA militært, eller om et dansk militært bidrag skulle afvente en beslutning fra FN. Margrete Auken understregede modstandernes oplevelse af, at FN skulle inddrages som operationsleder:

“Man kunne jo godt være af den opfattelse, både at vores NATO-traktat er god, også at USA er i en klemme, men at det måske ikke er særlig klogt, at man sætter sig uden for FN i denne her situation. (...) Det er meget, meget farligt, at FN sættes så kraftigt ud af kraft, som vi er i færd med at gøre i det danske Folketing nu.” (d. – Margrete Auken)

På baggrund af ovenstående divergerende oplevelser af, hvad Washington-traktatens artikel 5 indebar, valgte de to systemer – fortalerne og modstanderne – at handle i forskellig retning. Regeringen ønskede at støtte den USA-ledede operation,

mens oppositionen ønskede at lægge distance til USA og i stedet deltage i en operation ledet af FN.

8.1.2.2. Solidaritet

Ovenstående uenighed i sagsdimensionen omkring operationslederen hang endvidere sammen med spørgsmålet om solidaritet. Regeringens ønske om at følge USA på baggrund af Washington-traktatens artikel 5 blev yderligere understøttet af regeringens opfattelse af, at Danmark var nødt til at udvise solidaritet over for USA.

“Danmark har levet godt af at have haft en alliance, som har været med til at beskytte Danmark. Den alliance føler vi en stærk forpligtelse til at værne om og også til at værne om den enighed og den solidaritet, der er i den alliance.” (d. – Ulrik Kragh)

I forlængelse af regeringens oplevelse af, at Washington-traktatens artikel 5 betød, at Danmark skulle bidrage til den militære operation, var der altså også en opfattelse hos regeringen af, at Danmark måtte udvise solidaritet over for USA. Denne opfattelse af behovet for solidaritet understøttede således også regeringens ønske om handling, der indsatte danske styrker i den militære operation.

Oppositionen anerkendte, at der var behov for at udvise solidaritet, men opfattede samtidigt *ikke* solidaritet som noget, der skulle vises ved at følge USA i den militære operation i Afghanistan. Derimod mente modstanderne, at man skulle have en gennemtænkt proces, der involverede FN, inden en beslutning om et dansk militært bidrag blev taget. Villy Søvndal (F) anklagede således regeringen for at have en forkert opfattelse af, hvad solidaritet indebar:

“(...) hvis man ikke fuldstændig slutter op uden omtanke, så er det et udtryk for mangel på solidaritet. Det er dog en sælsom form for forståelse i et demokratisk samfund.” (b. – Villy Søvndal)

De forskelligartede opfattelser omkring begrebet solidaritet viser således også, hvorfor der opstod uenighed blandt fortalere og modstandere af beslutningsforslag B37 (2001).

På baggrund af oplevelsen af, at solidaritet indebar militær støtte til USA ønskede regeringen altså at bidrage med danske militære styrker til den USA-ledede operation, mens modstanderne af beslutningsforslaget ønskede at udvise solidaritet ved at følge FN.

8.1.2.3. Økonomi

I kraft af, at regeringen anså det danske militære bidrag som et spørgsmål om solidarisk at følge USA, blev økonomien ikke fremhævet som værende en afgørende faktor. Regeringen opfattede altså det økonomiske spørgsmål som værende inferiørt i forhold til beslutningsforslaget. Denne opfattelse fremgik af Ulrik Kraghs (V) nedenstående udtalelse:

“Der er i denne her diskussion ikke taget hensyn til, hvad tingene koster, ud over at vi selvfølgelig har konstateret, hvad det koster, fordi det her er en opgave, vi vil løse.”

(b. – Ulrik Kragh)

Den sidste del af udtalelsen viser, at regeringen *ville* løse denne opgave uanset de økonomiske omkostninger. Regeringens ønskede handlemønster om, at støtte den USA-ledede militære operation blev altså yderligere ekspliciteret i kraft af denne degradering af de økonomiske forhold.

Modstanderne havde også på dette område en anden oplevelse af, hvad de økonomiske forhold betød for den danske indsats. I modsætning til regeringen anså modstanderne den militære indsats som værende meget dyr, særlig set i forhold til, at der samtidig skulle tages højde for et humanitært bidrag, der også kostede penge. Der var altså et tydeligt modsætningsforhold mellem fortalernes og modstandernes opfattelse af operationens økonomiske omkostninger.

Forholdet mellem størrelsen på de økonomiske bevillinger til den militære og den humanitære indsats blev ligeledes fremhævet af Villy Søvndal (F), der anså disse som værende skævvredet:

“Danmark vælger at deltage i en meget dyr indsats: 200 mio. kr. Samtidig lægger regeringen også i beslutningsforslaget op til et humanitært bidrag på 110 mio. kr. i år 2002 og så 100 mio. kr. de næste 4-5 år til en humanitær indsats. De tal råber endnu

en gang efter hinanden; bekræfter endnu en gang den her verdens gigantiske modsætningsforhold mellem viljen til militær indsats og viljen til humanitær indsats (...)
(b. – Villy Søvndal)

Som det fremgår af ovenstående, havde modstanderne altså den oplevelse, at den militære indsats var meget dyr, og at den stod i stærk kontrast til den manglende humanitære indsats.

8.1.2.4. Typen af indsats

Som det fremgår af ovenstående afsnit (8.1.2.3) afsatte regeringen i beslutningsforslag B37 (2001) både en økonomisk ramme for den militære og humanitære indsats. Regeringen ønskede indledningsvis, at gennemføre en militær operation for dernæst, at fortsætte med en humanitær indsats.

“Opgaven, de danske styrker stilles over for, er i samarbejde med de øvrige allierede under amerikansk ledelse at færdiggøre kampen mod Al-Qaida og Taleban og sikre et fredeligt miljø for det humanitære arbejde.” (b. – Ulrik Kragh)

Oplevelsen hos fortalere var altså, at der var behov for en militær operation, der kunne skabe betingelserne for en efterfølgende humanitær operation, hvorfor regeringen anså det som den rigtige handling at Danmark deltog i denne militære operation.

Den fungerende udenrigsminister Sven Aage Jensby (V) understregede denne opfattelse:

“Det er regeringens opfattelse, at den balance ligger i forslaget. Vi kan ikke yde en tilstrækkelig humanitær indsats, uden at vi er fuldstændig sikre på, at der er ryddet op dernede. Det er det, vi gerne vil hjælpe amerikanerne med.” (b. – Sven Aage Jensby)

Modstanderne havde derimod den oplevelse, at Danmarks fokus i højere grad burde være på den humanitære genopbygning af Afghanistan. Som det allerede kunne iagttages i ovenstående afsnit (8.1.2.3) omhandlende økonomien, fremhævede mod-

standerne, at der var en skævvridning i forholdet mellem den militære og den humanitære indsats. Villy Søvndal (F) anklagede regeringen for at føre indenrigspolitik i forbindelse med behandlingen af B37 (2001), idet han oplevede regeringens politik, som et forsøg på at øge forsvarsbudgettet på bekostning af den politisk fastsatte ramme for humanitær bistand. Han fremhævede derfor, at den rigtige handling i stedet ville være en humanitær indsats i Afghanistan:

“Derfor var den oplagte opgave, hvis det her ikke drejede sig om dansk indenrigspolitik, at sikre, at den humanitære indsats kan nå frem.” (d. – Villy Søvndal)

Modstandernes opfattelse blev delt af Socialdemokratiet, der dog alligevel som bekendt stemte for B37 (2001). Mogens Lykketoft udtalte i den sammenhæng:

“Vi synes, at man skulle have lagt væsentlig større vægt på den del af den militære operation, vi kunne bidrage til, som har direkte sammenhæng med løsningen af den humanitært katastrofale situation i Afghanistan.” (b. – Mogens Lykketoft)

Af ovenstående kan det iagttages, at forskellen i opfattelsen mellem regeringen og modstanderne også var til stede i forhold til spørgsmålet om typen af indsats. Regeringen havde den oplevelse, at den militære indsats var nødvendig for, at den humanitære indsats kunne nå frem. Mens modstanderne havde den oplevelse, at der burde være fokus på den humanitære indsats fra starten. Socialdemokratiet, der var i opposition til regeringen, men alligevel stemte for B37, understregede også, at partiet opfattede den humanitære bistand som værende den vigtigste.

Af ovenstående fremgår de divergerende opfattelser, der bidrager til en forklaring på hvorfor, der opstod uenighed om hvilket handlemønster, Danmark skulle følge i relation til typen af indsats i Afghanistan.

8.1.2.5. Sagsdimensionen – sammenfatning

I de ovenstående fire afsnit kan det iagttages, hvordan der i de fire identificerede nodalpunkter var divergerende oplevelser af disse, hvilket resulterede i, at fortalerne

og modstanderne af B37 (2001) ønskede forskellige handlinger for Danmark i relation til situationen i Afghanistan.

Operationslederen var til debat, idet fortalernes anså USA som en legitim operationsleder, idet det netop var USA, der var blevet angrebet d. 11. september 2001 og efterfølgende havde taget initiativ til den militære operation i Afghanistan. Modstanderne var derimod af den opfattelse, at FN burde fungere som operationsleder, idet den militære intervention i Afghanistan skulle forankres i FN's Sikkerhedsråd. Debatten omhandlede i særlig grad opfattelsen af Washington-traktatens Artikel 5, som fortalernes oplevede som grundlag for Danmarks forpligtigelse til at følge USA, mens modstanderne havde den modsatte opfattelse.

Denne divergerende oplevelse af indholdet i Artikel 5 havde endvidere indflydelse på debatten, der opstod omkring det andet nodalpunkt: spørgsmålet om solidaritet. Fortalernes var af den opfattelse, at Danmark måtte være solidarisk over for USA efter terrorangrebet den 11. september 2001. Dette synspunkt blev udfordret af modstanderne, som hævdede, at Danmark ligesom mange andre lande i lige så høj grad kunne udvise solidaritet ved, at deltage i en operation ledet af FN.

Også økonomien blev et centralt punkt i debatten, på trods af, at regeringen var af den opfattelse, at økonomien var sekundær i forhold til behovet for at udvise solidaritet over for USA. Modstanderne mente derimod, at den danske militære indsats var dyr – særlig set i forhold til, at den humanitære indsats ikke blev tildelt de samme økonomiske midler.

Dermed blev også forholdet mellem den militære og økonomiske indsats gjort til et centralt punkt i debatten. Regeringen havde den oplevelse, at der var en økonomisk og ressourcemæssig balance mellem den militære og humanitære indsats, mens modstanderne mente, at der var en skævvridning i forholdet mellem de to.

Ovenstående analyse af sagsdimensionen giver således en forklaring på, *hvordan* der opstod uenighed blandt fortalernes og modstandernes af Beslutningsforslag B37 i kraft af de divergerende oplevelser af nodalpunkternes indhold.

8.1.3. Socialdimensionen

I det følgende afsnit kortlægges, hvad fortalere og modstandere iagttog som deres distinktion mellem system og omverden i kommunikationen omkring en militær indsats mod terrornetværk i Afghanistan.

Fortalerne for beslutningsforslaget henviste til Danmarks nære relation til USA og NATO-alliancen. I henvisningen til det nære forhold til USA fremhævedes naturligt den historie, der lå til grund for dette, hvorfor en sammenkædning til tidsdimensionen kan iagttages. Med et historisk argument fremhævede Venstres Ulrik Kragh således den sociale tilknytning til USA og NATO:

“USA har bedt om vores hjælp. Vi har i 52 år stået under USA's vinger og fået beskyttelse via NATO. Der synes jeg, at vi har al mulig grund til at bidrage, når nu vi har muligheden for at kunne betale lidt tilbage. Det har vi både en moralsk og en politisk forpligtelse til, og det påtager vi os gerne.” (d. – Ulrik Kragh)

Udenrigsminister Per Stig Møller henviste ligeledes til Danmarks tilknytning til USA og NATO, da han i 1. behandlingen af beslutningsforslaget udtalte følgende:

“Ikke kun USA følte sig ramt af terroren, NATO udtrykte resolut sin solidaritet med USA og erklærede, at angrebet på USA var et angreb på hele alliancen, herunder Danmark.” (b. – Per Stig Møller)

Med de to ovenstående citater ses det således, hvordan fortalerne for beslutningsforslaget kobled sig til USA og NATO og dermed skabte en specifik meningsudfyldelse i relation til Danmarks sociale tilknytning.

I modsætning til denne sociale meningstilskrivelse ses det hos modstanderne af beslutningsforslaget, hvordan en anden kobling og dermed meningstilskrivelse fremgik. Blandt modstanderne ses det således hvordan de anklagede Regeringen for at lede Danmark i en forkert retning i forhold til resten af EU og FN. Med denne anklage illustreres modstandernes sociale kobling til EU og FN i modsætning til fortalernes kobling til USA og NATO. Villy Søvnald udtalte i beslutningsforslagets 1. behandling følgende:

“Hvad er det i øvrigt, der gør, at Danmark sammen med Norge går en fuldstændig anden vej end de øvrige EU-lande i det her og lægger sig fuldstændig i halen på USA i modsætning til FN, som har en mulighed for måske at samle et splittet land?” (b. – Villy Søvnald).

Ovenstående tre citater viser, hvordan et af debattens nøglepunkter netop var denne uenighed omkring hvilken organisation eller hvilket land, Danmark skulle relatere sig til i denne sag om en militær intervention i Afghanistan.

Med blik for denne forskellighed i de to parter meningsstilskrivelse i socialdimensionen skabes der således forståelse for, *hvordan* debattens fokus opstod i relation til, hvem Danmark skulle følge i den militære indsats i Afghanistan.

8.1.4. Tidsdimensionen

Beslutningsforslaget blev præsenteret d. 13. december 2001 og besluttet dagen efter. Således foregik behandlingen over en relativ kort tidsperiode, hvilket modstanderne af beslutningsforslaget flere gange henviste til.

Tidsperioden hvori beslutningen skulle tages var således reduceret til to dages evaluerende, debatterende arbejde, før en endelig afgørelse skulle træffes.

Tidsaspektet var i gennem hele processen central, da der ikke kun henvistes til, at Folketinget var tidsmæssigt presset til at tage en beslutning af hensyn til omverdenen, USA, FN og verdenssamfundet, men også idet der konstant skabtes spændinger i nutiden grundet de divergerende billeder af fortiden og fremtiden.

I det følgende gennemgås derfor hvorledes fortalernes og modstandernes kommunikerede vigtigheden af deres argumenter ved at forholde dem tidsmæssigt til for- og fremtiden. Der lagdes således vægt på, at denne beslutning både var bundet i danske traditionelle relationer til USA, FN og det internationale samfund, og at man altså var forpligtet til at agere på bestemt vis, samtidig med at beslutningen ville have fremtidige konsekvenser for Danmark.

8.1.4.1. Fortid

Der herskede relativ enighed om iagttagelsen af fortiden i relation til beslutningsforslaget. Begge systemer tog således deres kommunikative udgangspunkt i at terrorangrebet den 11. September på USA var et angreb på en NATO-alliancepartner, og at der derfor måtte handles i forhold til denne begivenhed.

"Angrebet på USA var et angreb på alle i NATO-alliancen. Det har NATO-alliancen erklæret den 12. September, det har FN's sikkerhedsråd erklæret i resolutionerne 1368 og 1373, hvori også er præciseret retten til at udøve individuelt og kollektivt

selvforsvar." (b. – Ulrik Kragh).

Her ses det tydeligt hvorledes fortalene henviste til en fortidig juridisk beslutning om, at både NATO og FN havde erklæret, at det var legitimt at udøve selvforsvar, som reaktion på terrorangrebet d. 11. september 2001. Derved søgte fortalene, at etablere et irreversibelt argument, som indsnævring af mulige fremtider, da en sådan beslutning naturligvis lagde op til at følge NATO og FN i det kollektive selvforsvar.

Til dette svarede modstanderne:

"Det er jo rigtigt, at der ligger to resolutioner fra september måned, der begge giver ret til selvforsvar, slet ingen tvivl om det. Men det er jo sådan, at der er bebudet et sikkerhedsrådsmøde her i weekenden, hvor man skal diskutere sammensætningen af den stabiliseringsstyrke, der blev vedtaget på mødet i Bonn den 5. December." (b. – Villy Søvnald).

Modstanderne anerkendte således fortalernes henvisning til fortiden og accepterede den samtidigt også, men ved henvisningen til den nært forestående fremtid og mødet i Sikkerhedsrådet, ugyldiggjorde de i bund og grund fortalernes fortidsindlejrede argumentation i nutiden. Derved udelukkede de også, at et sådan juridisk argument skulle have nogen indsnævrende effekt på mulighedsrummet i nutiden.

Den delte fortid skabte umiddelbart accept af B37, men den nært forestående fremtid var derimod årsag til, at uenigheden opstod, hvilket vil blive yderligere ekspliciteret i de to følgende afsnit.

8.1.4.2. Nutid

Et helt indledende fokus i debatterne omkring beslutningsforslaget var det tidspres fortalene mente, at Danmark var under. Fortalene forsøgte således, at sammenkæde beslutningsprocessen med nødvendigheden for at beslutte og agere hurtigt, mens modstanderne udfordrede ved at stille spørgsmålstejn ved udformningen af denne tidshorisont.

I et svar til Forsvarsudvalget fremførte regeringen, at det var væsentligt at vedtage beslutningen om den danske militære deltagelse i den USA-ledede operation, så hurtigt som muligt:

“Tidsaspektet er en væsentlig faktor. (...) Regeringen har derfor vurderet, at et tilsagn til USA ikke bør afvente afklaring på deltagelse i den multinationale sikkerhedsstyrke.” (f. – bilag 26).

Igennem hele debatten vendte fortalernes således konstant tilbage til presset fra den tidsmæssige horisont og understregede gentagne gange, at et fuldt udbytte af den militære indsats udelukkende kunne opnås ved hurtig handling:

“(...) når det er sådan, at vi har behov for at indsætte styrker primo januar, så nytter det ikke noget, at vi trækker sagen i langdrag her. Der er nogle mennesker, der skal forberede sig på den situation. Derfor den hurtige sagsbehandling.” (b. – Ulrik Kragh).

Trods dette kontinuerlige fokus på en hurtig beslutning, stillede modstanderne sig uforstående overfor denne hastebehandling. De søgte således at stille spørgsmålstegn ved fortalernes meningsudfyldelse af ”hurtig sagsbehandling” og henviste til, at en hastebehandlet beslutning ikke vil være af samme kvalitet som en gennemarbejdet løsning:

“(...) hvad er årsagen til, at denne beslutning skal tages på 16 timer i det her Folketing, at den (...) skal køres igennem uden reel udvalgsbehandling(...)?” (b. – Søren Søndergaard).

Både fortalere og modstandere henviste således til den tidsmæssige distinktion mellem hurtigt og grundigt. Fortalerne havde et fokus på at den hurtige sagsbehandling var ønskværdig, da det var et altafgørende aspekt i relation til den militære interventions chancer for succes, mens modstanderne mente at hastighed ville kompromittere kvaliteten i den endelige beslutning og dermed i sidste ende også indsatsen. Denne holdning kom til klart udtryk hos Enhedslistens Keld Albrechtsen:

"Det er hastværksarbejde, og det er lastværksarbejde" (d. – Keld Albrechtsen).

Optegningen af de to parter holdninger i ovenstående afsnit viser, at de arbejdede ud fra den samme tidsdistinktion i relation til nutidens tidshorisont – at et beslutningsforslag skulle tages hurtigt – men distingverede sig i forhold til hinanden med modsat fortegn.

8.1.4.3. Fremtid

Skabelsen af spænding i nutiden forekommer som nævnt tidligere i forskellen mellem fortid og fremtid. Fortalerne og modstanderne oplevede dermed en spænding i nutiden, idet de havde divergerende opfattelser af fremtiden.

Fortalerne henviste således til et terroriseret, indskrænket demokrati som et skrækscenarie, nærmest en dystopi, hvis ikke terrortruslen i Afghanistan blev taget alvorligt:

"Vi vil ikke acceptere indskrænkningen i retten til at kunne leve frit i demokrati uden frygt for, hvornår den næste bombe rammer vores samfund. Bin Laden og Al-Qaida truer og fornægter vores ret til at kunne leve frit og trygt." (b. – Ulrik Kragh).

Gennem inddragelsen af en risiko som denne, henviste fortalerne således til at faren fra de terrorbefængte omgivelser søgtes håndteret i netop denne beslutningsproces. En vedtagelse såvel som en forkastelse af beslutningsforslaget ville således fungere som en omformning af faren for terror til en risiko¹⁰.

"Det er en rigtig beslutning, fordi vi danskere jo har en akkurat lige så stor interesse i, et lige så stort behov for og en lige så stor gavn af, at de sidste rester af det terror-netværk, der stadig væk er i Afghanistan i disse dage - jeg tænker på Al-Qaida, talebanstyrkerne, Osama bin Ladens resterende folk - hurtigst muligt ophører med at

¹⁰ Luhmann distingverer mellem begreberne "fare" og "risiko". Se Luhmann (XXXX).

være en trussel, ikke alene mod beboerne i Afghanistan, men også mod resten af verden.” (b. – Helge Adam Møller)

Her blev atter engang henvist til det forhold at fortalernes anså en fremtidig terrortrussel i Afghanistan, som havende indflydelse på sikkerheden lokalt i regionen samt i resten af verden. Igen fremstår en iagttagelse af en mulig fremtid, som værende fyldt med trusler hvis ikke beslutningsforslaget blev vedtaget. Modstanderne havde på samme tid et helt andet blik for fremtiden:

“Den krig, der er under udvikling i Afghanistan mellem de forskellige grupperinger, kan udvikle sig til en blodig og langvarig borgerkrig. Det er desværre gennem årtier den almindelige tradition i dette land. Derfor kan den danske krigsdeltagelse ende med at blive et nyt Vietnam med dansk deltagelse.” (d. – Keld Albrechtsen)

Modstanderne satte således de dystopiske forestillinger i et helt andet lys, da der henvistes til, at Danmark risikerede at blive viklet ind i en langvarig, blodig borgerkrigskonflikt.

Med henvisningen til ”et nyt Vietnam” understregedes det yderligere, at indsatsen kunne ende i voldsomme menneskelige og økonomiske omkostninger for Danmark, og i sidste ende ikke give det ønskede resultat om at skabe fred og stabilitet i regionen samt bidrage til et fredeligt verdenssamfund.

Endvidere fremhævede modstanderne en yderligere problematisk fremtid, såfremt beslutningsforslaget blev vedtaget. Som allerede illustreret i socialdimensionen (afsnit 8.1.3), var det magtpåliggende for modstanderne, at FN blev respekteret og fortsat kunne fungere som en legitim institution i verdenssamfundet. Modstanderne af beslutningsforslaget præsenterede således i deres argumentation en problematisk fremtid, hvor netop manglende respekt for FN ville herske:

“Det, som for mig rejser det største problem i fremtiden ved den fremgangsmåde, man vælger her, hvor man ikke vil afvente FN's Sikkerhedsråd, er signalet om manglende respekt for FN.” (d. – Keld Albrechtsen)

Modstanderne henviste således til, at en vedtagelse af beslutningsforslaget ville undergrave FN's Sikkerhedsråds rolle, og at et sådan signal om manglende respekt ville skade FN's fremtidige legitimitet. Derved skabtes der igen en spænding i nutiden omkring beslutningen, da vedtagelsen af beslutningen kunne resultere i en fremtid, hvor FN ville stå svækket i verdenssamfundet – en svækkelse, som ville have direkte indflydelse på Danmarks relation til FN og resten af verdenssamfundet.

De to modsatrettede fremtidshorisonter viser hvordan spændingen mellem fortalerne og modstanderne opstod i den nutid, der herskede under behandlingen af beslutningsforslaget. Ved at have to fundamentalt forskellige fremtidshorisonter skabte fortalerne og modstanderne et sammenstød af nutider under behandlingen, hvilket illustrerer *hvordan*, der ikke blev opnået fuldstændig enighed i Folketinget. Denne forskellighed i opfattelsen af fremtiden gjorde netop, at der ikke var forståelse for den anden parts argumentation i forhold til beslutningsforslaget i nutiden. Havde der i stedet været fuldstændig overensstemmelse mellem billedet af fortiden og af fremtiden, ville nutidsopfattelsen blandt parterne have været identisk, og dermed skabt grundlag for konsensus i Folketinget.

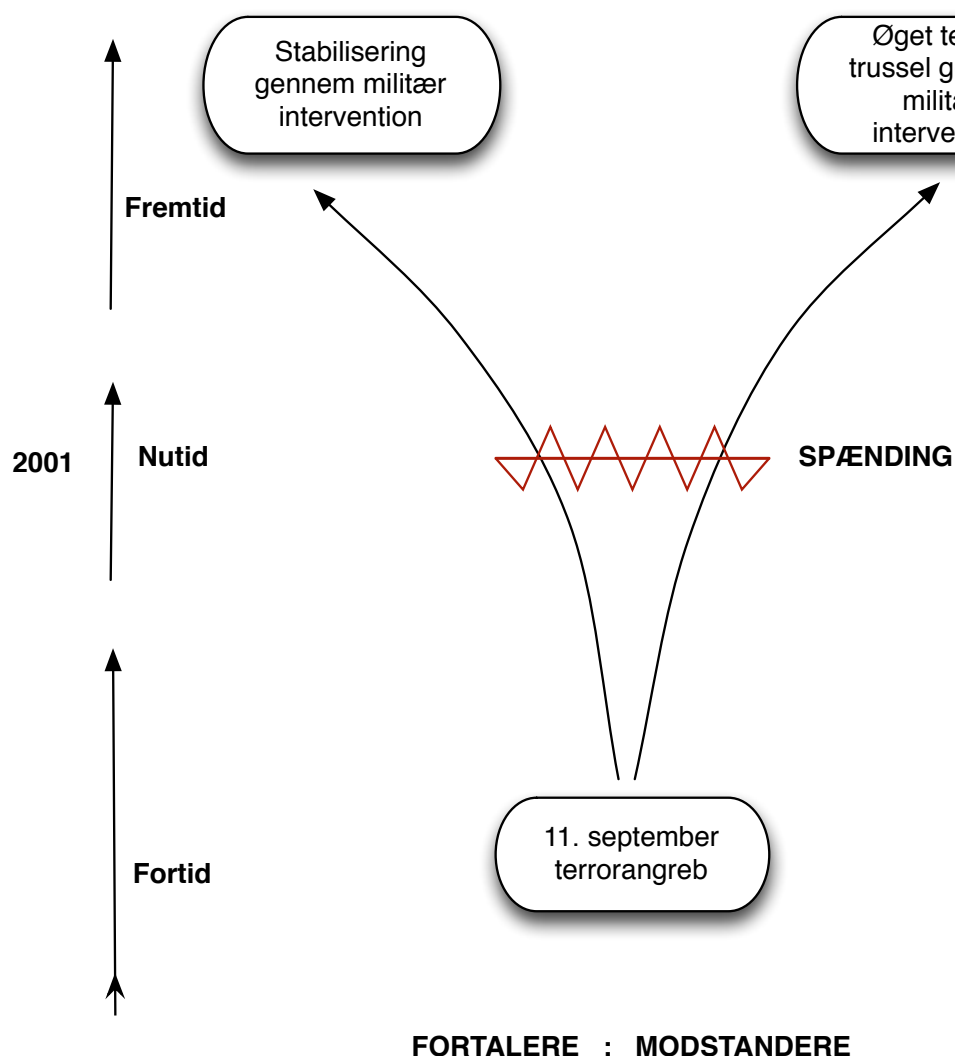
Et eksempel på en sådan konsensus vil blive illustreret i afsnit 8.3.4 omhandlende Danmarks engagement i Libyen.

8.1.4.4. Tidsdimensionen - sammenfatning

Ved at iagttage debatten omkring B37 (2001) fremstår det, at der var uoverensstemmelser i tidsdimensionen mellem de to systemer. Dette skyldtes parternes forskellige opfattelser af fremtiden.

Fortalerne havde et billede af fremtiden, hvor Afghanistan blev stabiliseret som følge af den militære intervention med dansk deltagelse. Derimod havde modstanderne et andet billede af fremtiden, hvoraf det fremgik, at der ville være en øget terrortrussel i verden og mod Danmark, såfremt Danmark deltog i den militære intervention.

Af nedenstående Figur 9 ses det, hvordan spændingen omkring beslutningsforslaget opstod i nutiden (tidspunktet for B37) grundet disse divergerende billeder af fremtiden.

Figur 10: Spændinger i tid – Afghanistan.

8.1.5. Delkonklusion

Beslutningsforslag B37 illustrerede en bestemt meningsudfyldelse præsenteret af den siddende regering. Ud af alle de potentielle muligheder for at håndtere terrortruslen, som blev ekspliciteret ved angrebet på USA d. 11. september 2001, var der ifølge regeringen og Venstres forsvarspolitiske ordfører Ulrik Kragh, et aktuelt behov for en dansk militær indsats i Afghanistan. Den specifikke udformning af denne militære indsats blev af udenrigsminister Per Stig Møller aktualiseret som en dansk styrke, der øjeblikkeligt kunne bidrage til den amerikansk ledede operation mod terror i Afghanistan (a.).

Oppositionen meningsudfyldte situationen anderledes ved, at henvise til de andre potentielle løsningsforslag, der var i indsættelsen af danske militære styrker – i særlig

grad muligheden for at afvente den FN-ledede styrkegenereringskonference, der skulle afholdes kort tid efter. En sådan løsning ville forsinke udsendelsen af danske styrker, hvilket gik imod regeringens ønske om en hurtig udsendelse.

Debattens sagsdimension omhandlede således beslutningsforslaget om, at indsætte danske soldater i Afghanistan i en amerikansk ledet krig. Denne specificering af debattens sagsdimension skal ses i modsætning til alle de andre sager, der potentielt kunne have været sat til diskussion. Det kan således iagttages hvordan udenrigsministerens beslutningsforslag "slog tonen an", og hvordan beslutningsforslagets titel var styrende for debattens sagsdimension. Gennem debatten viste det sig endvidere, hvordan sagens kerne omhandlede international fred og sikkerhed, hvorfor også en lang række af argumenterne i debatten netop bragte dette tema op.

Den semantiske analyse tog i sagsdimensionen endvidere udgangspunkt i de fire nodalpunkter. Nodalpunkterne var (1) operations-lederen, (2) solidaritet, (3) økonomi og (4) typen af indsats.

Fortalernes og modstandernes forskellige opfattelser af disse nodalpunkter viste, hvorfor de ønskede forskellig handling fra dansk side.

Ved at indstille blikket for socialdimension blev det dermed klargjort, hvordan fortalere og modstanderne af beslutningsforslaget differentierede sig fra hinanden ved, at henvise til divergerende sociale koblinger. Således kobledes fortalere for beslutningsforslaget sig til en social verdensopfattelse, hvor Danmark var nær alliancepartner med USA gennem samarbejdet i NATO, mens modstanderne i modsætning hertil understregede Danmarks nære tilknytning til Europa – herunder EU – samt FN som repræsentant for verdenssamfundet. Ved at have blik for disse forskelligrettede sociale koblinger, skabtes der således forståelse for, hvorfor fortalere og modstandere ikke kunne blive enige om beslutningsforslaget og den danske rolle i forhold til interventionen i Afghanistan og kampen mod international terror.

Tidsdimensionen viste sig i særlig grad at give en god forklaringskraft for, hvorfor der ikke opstod enighed om beslutningsforslag B37. Fortalere og modstandere havde samme udgangspunkt i kraft af en delt fortid, der refererede til terrorangrebene mod USA d. 11. september og de efterfølgende FN resolutioner, samt beslutninger vedtaget i NATO i relation til Artikel 5 om kollektivt forsvar af alliancen.

Derimod herskede der vidt forskellige fremtidsscenarier, der hos fortalere blev præsenteret som et terroriseret verdenssamfund, såfremt der ikke blev handlet militært

øjeblikkeligt, mens der hos modstanderne herskede et billede af fremtiden om en ustabil verdensorden, såfremt den danske militære indsats blev iværksat uden om FN. Det er interessant at iagttage, hvordan der i begge parter argumentation blev henvist til fremtidige skrækscenarier – en verden ramt af global terror, samt en ustabil verdensorden. Således viste det sig, at både fortalere og modstandere af beslutningsforslaget søgte at præsentere en truende fremtid for dermed at skabe en handling i nutiden, som kunne åbne op for en anden mulighedshorisont, der ikke indeholdt global terror eller en ustabil verdensorden.

Denne store forskel i fremtidshorisonter blandt debattens parter skabte en spænding i den nutid, der herskede under debatten. Dermed illustrerer tidsdimensionen, hvordan forskellighed i opfattelsen af fremtiden umuliggør en delt nutid blandt debattørerne og dermed fjerner muligheden for enighed om den rette beslutning.

Afslutningsvis viste det sig, at selve beslutningsforslagets komprimerede behandlingstid var en faktor for den spænding, der opstod i debatten. Modstanderne brugte i særlig grad den tidspressede sagsbehandling som argument for, at beslutningen ikke var grundigt behandlet og dermed ledte til en forkert beslutning. I modsætning hertil fremhævede fortalere, at netop den hurtige sagsbehandlingstid var af yderste vigtighed, da den var en ubetinget forudsætning for, at de danske styrker kunne nå at forberede sig på at blive indsat i Afghanistan kort derefter og dermed få de bedst mulige betingelser for løsning af opgaven.

8.2. Irak

Den danske militære indsats i Irak var absolut den mest kontroversielle beslutning af de tre beslutningsforslag, som behandles i dette speciale.

Saddam Husseins potentielle masseødelæggelsesvåben blev iagttaget som værende en trussel for Mellemøsten og resten af verden, men modstanderne af en international militær intervention henviste til, at der ikke var et klart FN-mandat, og at en militær operation ville destabilisere den sprængfarlige region samtidig med, at respekten for international ret og i særlig grad for FN ville blive kompromitteret. En sådan kompromittering ville ifølge modstanderne af beslutningsforslaget være en trussel mod den internationale fred og sikkerhed.

Både fortalere og modstandere henviste således til behovet for international fred og sikkerhed, men havde forskellige meninger til, hvordan denne skulle opnås. Nedenstående semantiske analyse følger dispositionen for specialets semantiske analyse-del og iagttager således de tre meningsdimensioner og udfyldelsen af disse, med henblik på at skabe klarhed om *hvordan* der opstod en sådan uenighed.

Ligesom det er tilfældet i ovenstående semantiske analyse af Folketingsbeslutning B37 (2001) om militær intervention i Afghanistan (afsnit 8.1), opstilles også fortalere og modstandere af B118 over for hinanden i denne analyse.

8.2.1. Mening

Mening som aktualiteten i potentialiteten fremstod af det oprindelige beslutningsforslag B118 som fremsat af Udenrigsminister Per Stig Møller (C), hvoraf det fremgik, at den danske regering fandt, at et dansk militært bidrag til den amerikansk ledede intervention mod Irak ville ”(...) *medvirke til at fjerne truslen mod den internationale fred og sikkerhed i regionen.*” (h. – Per Stig Møller).

Denne militære aktion blev iværksat på baggrund af Iraks fortsatte krænkelse af FN's resolutioner, der dikterede Iraks nedrustning af masseødelæggelsesvåben. Det hidtidige internationale politiske og militære pres havde ifølge beslutningsforslag B118 vist sig forgæves, hvorfor situationen i forhold til Irak nu var nået til et punkt, hvor en egentlige militær operation var den eneste vej frem. Således kan det iagttages, hvordan det af beslutningsforslaget fremgår, at regeringen indkodede mening i situationen omkring Irak. En aktuel situation om nødvendigheden af en militær indsats viste sig i forhold til alle de andre potentielle muligheder såsom eksempelvis internationalt diplomatisk pres og økonomiske sanktioner.

Ligesom det var tilfældet med beslutningsforslag B37 (2001) omhandlende den danske militære indsats i Afghanistan, var det denne indledende meningsudfyldelse, der blev styrende for debatten omkring beslutningsforslaget. Modstanderne af den militære intervention i Irak forsøgte således også at dreje debatten væk fra behovet for en international militær intervention ved at pege på illegitimiteten i en sådan. Således henviste Anne Grete Holmsgaard (F) til FN og den internationale retsorden under Folketingets første behandling af beslutningsforslaget:

“Vil en afvæbning via en krigsførelse, som føres uden opbakning fra verdenssamfundet og uden legitimitet ifølge den internationale retsorden, føre til en større stabilitet, eller risikerer den ikke netop at øge ustabiliteten, ikke kun i Mellemøsten, men også i USA og i Europa?” (i. – Anne Grete Holmsgaard)

Modstanderne henviste til, at FN's våbeninspektører ikke havde færdiggjort deres arbejde i Irak, og derfor behøvede mere tid. Der var ifølge våbeninspektørerne sket fremskridt, hvorfor oppositionen henviste til muligheden for, at det internationale samfund ført an af FN havde den mulighed at afvente våbeninspektørernes endelige rapport.

Holger K. Nielsen (F) påpegede således, at der var andre muligheder end at påbegynde en militær intervention:

“Sikkerhedsrådet er imod denne her krig nu, hvordan kan Venstres ordfører så sige, at tiden er inde, at der er ikke andre muligheder? Der er andre muligheder.” (i. – Holger K. Nielsen).

Med ovenstående citat henvistes således til, at den nuværende situation ifølge Holger K. Nielsen havde en anden mulighedshorisont end den, der blev præsenteret af regeringen.

Det fremgår altså, hvordan der mellem de to parter – fortalerne og modstanderne af beslutningsforslaget – eksisterede divergerende meninger om den aktuelle situation og Danmarks videre fremfærd.

Nedenfor analyseres de tre meningsdimensioner med henblik på at skabe øget indsigt i hvorfor denne divergerende menings-opfattelse var til stede.

8.2.2. Sagsdimensionen

Tre primære nodalpunkter fremgik i debatten omkring Beslutningsforslag B118. Disse tre nodalpunkter var: (1) FN-sporet, (2) Folkeretten og (3) indsatsens tidshorisont. Samlet set handlede debatten om international sikkerhed som forudsatte stabilitet i Irak og regionen Mellemøsten. Regeringen mente at denne sikkerhed kun kunne opnås ved at intervenere militært og fjerne Saddam Husseins masseødelæggelsesvå-

ben. Omvendt mente oppositionen, at en militær intervention i Irak ville skabe ustabilitet i hele regionen, hvilket ville resultere i en øget trussel mod den internationale sikkerhed.

Nærværende behandling af sagsdimensionen vil behandle hver af de tre identificerede nodalpunkter hver for sig.

8.2.2.1. FN-sporet

Regeringen fastholdt gennem debatterne, at den militære intervention havde hjemmel i FN's resolution 1441, mens modstanderne var af den fuldstændig modsatte opfattelse. Vedtagelsen af resolution 1441 kan således ses som én begivenhed, der er blevet oplevet på to forskellige måder af de to systemer.

Netop denne forskellighed i opfattelsen af en begivenhed skabte grundlag for to forskellige meningsudfyldelser. Således kan det i sagsdimensionen iagttages, hvordan der kunne opstå en spænding og debat om netop meningsudfyldelsen af situationen, der lå til grund for B118.

Frank Jensen (S) gjorde det klart, at modstanderne fastholdt FN som den eneste legitime instans til at vurdere om en militær intervention skulle gennemføres.

“Se, det at være i FN-sporet hænger jo sammen med en fuld respekt for 1441, for FN's Sikkerhedsråd og for, at det er FN's Sikkerhedsråd, der har bemyndigelsen til at træffe beslutningen om, hvornår nok er nok.” (i. – Frank Jensen)

I kraft af, at de to parter havde forskellige opfattelser af resolution 1441 handlede de derfor også forskelligt på denne resolution. Dette kom til udtryk ved at fortalernes ønskede at intervenere militært i Irak på baggrund af resolution 1441, mens modstanderne *ikke* ville støtte en dansk militær intervention i Irak, idet modstandernes opfattelse af resolution 1441 var, at der netop *ikke* var hjemmel til en sådan. De to holdninger kom til udtryk i nedenstående udtalelser. Først fortalernes Jens Rohde (V):

“Dermed bekræfter 1441 også resolution 678, der giver mandat til anvendelse af magt i henhold til FN-Pagten kapitel 7, (...)” (i. – Jens Rohde)

Og dernæst modstandernes Frank Jensen (S):

“(...) det klart udtrykt af et stort flertal af de lande, der stemte for resolution 1441, at det ikke var en adgangsbillet til at starte en krig.” (i. – Frank Jensen)

Nodalpunktet benævnt 'FN-sporet' viser således, hvordan begge systemer (fortalere og modstandere) benyttede dette begreb, men havde divergerende opfattelser af, hvad det indebar. Således mente fortalerne, at FN-sporet legitimerede militær intervention i Irak, mens modstanderne var af den holdning, at FN-sporet ikke gav en sådan hjemmel. Igen understreges det, hvordan de to systemers forskelligartede opfattelser af en given begivenhed resulterede i modsatrettede handlinger.

8.2.2.2. Folkeret

I forlængelse af ovenstående blev nodalpunktet 'folkeret' på samme vis præget af de to parter divergerende opfattelser. Fortalerne fastholdt, at folkeretten blev overholdt med hjemmel i resolution 1441. Omvendt argumenterede modstanderne for, at B118 netop brød med folkeretten, idet resolution 1441 juridisk set ikke gav hjemmel til en militær intervention.

I den forbindelse ses det af nedenstående citat, hvordan modstanderne argumenterede for, at Danmark stod ganske alene sammen med USA og Storbritannien.

“Det er da underligt, at folkeretsekspertes i både Danmark og udlandet, regeringer, Romano Prodi, stort set alle - bortset fra den danske, amerikanske og britiske regering - er enige om, at det her holder ikke folkeretligt.” (i. – Holger K. Nielsen)

Socialistisk Folkepartis Villy Søvndal argumenterede endvidere for, at Danmark med B118 blev del af en meget lille gruppe af lande, der i modsætning til resten af verdenssamfundet, gik imod FN.

“Det her er den snævre coalition, der nogen sinde er gået i krig, og som placerer Danmark i en meget lille gruppe af lande, der består af fem, der aktivt går i krig. Det er i modstrid med alt, hvad FN står for.” (k. – Villy Søvndal)

Ovenstående citater kan endvidere iagttages ud fra socialdimensionen. Således ses det, hvordan Holger K. Nielsen og Villy Søvndal tog udgangspunkt i en særlig social

virkelighed, hvor de kritiserede regeringen for at placere Danmark uden for et globalt fællesskab ved at fremsætte B118. Socialdimensionen behandles nærmere nedenfor i afsnit 8.2.3.

Endvidere anklagede Socialistisk Folkepartis Margrete Auken regeringen for, at underminere folkeretten ved at følge USA. Hun henviste til, at USA var den stærke supermagt, der grundet sin militære overlegenhed kunne stille sig uden for folkeretten og således tage sin egen beslutning om, at gennemføre en militær operation i Irak uden om FN's sikkerhedsråd:

“Derfor kommer den opfattelse til at brede sig, at det, der gælder i Vesten, er rule of war eller rule of power og ikke rule of law (...)” (i. – Margrete Auken)

Den samme bekymring kunne ses hos Sandy Brinck (A), der i B118s 2. behandling udtalte følgende:

“Det, jeg frygter - mit trusselsbillede - er, at regeringen nu er ved at skabe en situation, hvor enhver statsmand, uanset hvad verdenssamfundet måtte mene, kan drøne af sted og spille stærk mand, og hvor vi ikke har nogen verdensorden.” (k. – Sandy Brinck)

Igen kan det iagttages, *hvordan* de to systemer på baggrund af deres modsatrettede opfattelser af resolution 1441, ikke kunne nå til enighed.

8.2.2.3. Indsatsens tidshorisont

Beslutningsforslag B118 blev fremsat efter, at USA havde bedt en række lande om at deltage i en koalition, der havde til hensigt at gennemtvinge den irakiske nedrustning. I den skriftlige fremsættelse fremhævede udenrigsminister Per Stig Møller, at der ikke var mere tid til forhandling med Irak, men at der nu måtte tages militære midler i brug:

“(...) på baggrund af erfaringerne fra de seneste 12 års bestræbelser på at nedruste Irak finder regeringen ikke, at der er udsigt til, at yderligere tid til forhandling og in-

spektion vil kunne frembringe det nødvendige irakiske samarbejde og dermed sikre opfyldelse af landets nedrustningsforpligtelser.” – (g. – Per Stig Møller).

Regeringens oplevelse af de forudgående 12 år var altså, at Irak ikke viste nok samarbejdsvillighed til at nedrustningen af landet ville blive tilendebragt. Derfor måtte en øjeblikkelig militær intervention gennemføres for at sende et klart signal til Saddam Hussein. Endvidere henviste regeringen til, at store internationale kræfter allerede var sat i gang og at en sådan militær intervention ville finde sted, uanset om Danmark deltog eller ej. Så hvis danske militære styrker skulle være en del af en sådan operation, måtte beslutningen i Folketinget tages hurtigt.

“(...) nu står vi i en situation, som man normalt gør, og som vi plejer at gøre, når aktioner af denne art skal i gang, at vi har en relativt kort tidshorisont.” (k. – Jens Rohde)

Dette tidspres på beslutningen blev yderligere understreget i beslutningsforslagets 2. behandling, som fandt sted d. 21. marts – dagen efter, at USA havde indledt de første bombardementer i Irak. Venstres forsvarspolitiske ordfører Jens Rohde startede således 2.-behandlingen med nedenstående udtalelse, der netop understregede, at den militære intervention i Irak var et faktum, der foregik i samme øjeblik, som behandlingen af B118 fandt sted:

“Natten til torsdag kl. 03.30 brød den krig, vi har frygtet så længe, ud, da USA sendte de første krydsermissiler ind over Irak. (...) Det, vi skal træffe beslutning om, er, hvorvidt Danmark aktivt skal medvirke i den afvæbning af Saddam Hussein, som en koalition ledet af USA nu har sat i gang.” (k. – Jens Rohde)

Udenrigsminister Per Stig Møller (V) gik utraditionelt ind i debatten og argumenterede endvidere for, at Saddam Husseins manglende imødekommen af afvæbningsplanen udgjorde en trussel mod verdenssamfundet. Ifølge udenrigsministeren var der risiko for, at det internationale pres på Saddam Hussein og Irak om efterlevelse af våbenedtrapningen ville løbe ud i sandet, hvis ikke verdenssamfundet fulgte truslerne til dørs. Med henvisning til FN resolution 1441, hvori det stod, at Irak ville møde ”alvorlige konsekvenser” såfremt landet ikke samarbejdede, var verdenssamfundet

derfor nødsaget til at udsætte Irak over for disse "alvorlige konsekvenser" – hvilket ækvivalerede en militær intervention. Per Stig Møller udtalte:

"Hvis man bare lader tingene fortsætte, bliver det meget værre." (i. – Per Stig Møller)

Modstanderne havde derimod en anden oplevelse af tidsfaktoren for en sådan beslutning. Ønsket om at afværge en militær intervention og krig i Irak blev igennem hele debatten eksplicit fremhævet af modstanderne. Således blev der henvist til FN's våbeninspektørers udtalelser om, at de ønskede ganske få måneder til at færdiggøre deres arbejde i Irak, og at de endvidere oplevede en øget samarbejdsvilje fra Irak i inspektionsarbejdet. Modstanderne var således ikke uenig i, at Irak skulle afvæbnes, men til forskel fra regeringen ønskede de, at våbeninspektørerne skulle gives mere tid og at en militær intervention skulle udsættes.

"Hans Blix' sidste afrapportering var: Jeg har ikke brug for år, ej heller uger, men måneder. Skal man så konkludere nu? Har vi ikke tid til at give freden en chance på op til to måneder mere?" (i. – Frank Jensen)

Grundet de divergerende opfattelser af indsatsens tidshorisont ses det således også, hvordan de to parter ønskede forskellige handlinger i forhold til dette nodalpunkt.

8.2.2.4. Sagsdimensionen - sammenfatning

Som det kan iagttages i sagsdimensionen, var der dyb uenighed i forhold til de tre nodalpunkter. Således havde fortalere og modstandere divergerende opfattelser af, hvad de tre nodalpunkter indebar, og dermed havde de også forskellige tilgange til, hvordan Danmark skulle handle på disse.

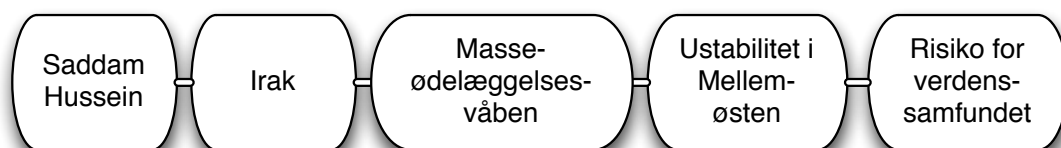
Undervejs i debatten kunne det iagttages, hvordan begge parter – både fortalere og modstandere – søgte at skabe et fælles fundament for opfattelsen af nodalpunkterne. Eksempelvis udtalte Venstres Ulrik Kragh nedenstående for, at skabe et fælles udgangspunkt for opfattelsen af, hvad der var sagens kerne:

"(..) det, der virkelig er substansen i den her problemstilling, er, at vi har en tyrannisk diktator, som opruster, til trods for at FN har krævet en afrustning. Det, at vi har en

tyrannisk diktator, som undertrykker sit eget folk, udsulter sit eget folk, slår folk ihjel, som truer stabiliteten i den region, der er omkring Irak, og som truer verdensfreden med sine masseødelæggelsesvåben.” (i. – Ulrik Kragh)

Ovenstående udtalelse kan ses som et forsøg på at forsimple og generalisere situationen ved at viske alle nuancerne om folkeret, tidsaspekt og FN-spor ud. Ulrik Kragh søgte således gennem denne simplificering at fremhæve, at Saddam Hussein var en grufuld diktator, der var en trussel for regionen og hele verden i kraft af hans masseødelæggelsesvåben.

Denne ækvivalering af Saddam Hussein, masseødelæggelsesvåben og en trussel mod verdensfreden kan illustreres således:

Figur 4: Saddam Hussein – En risiko for verdenssamfundet.

Ulrik Kragh forsøgte endvidere at fastsætte et specifikt virkelighedsbillede, som folket måtte tage udgangspunkt i. Dette gjorde han ved at fremhæve, at *virkeligheden* var at den militære intervention ville finde sted uanset Danmarks deltagelse, og at der fandtes masseødelæggelsesvåben i Irak, som – ifølge Ulrik Kragh – ville blive fjernet som konsekvens af FN's berettigede krav til Irak.

“(...) virkeligheden er jo, at en række lande, uanset om Danmark deltager eller ej, har besluttet sig for at forfølge FN's helt berettigede krav om afvæbning af Irak. (...) Man er nødt til at forholde sig til virkeligheden, man er nødt til at forholde sig til, at Irak er i besiddelse af mere end 1.000 t kemiske våben, af mere end 6.500 kg biologiske våben.” (i. – Ulrik Kragh)

Som det er fremgået af ovenstående analyse af sagsdimensionen (afsnit 8.2.2), var der *ikke* enighed om opfattelsen af nodalpunkterne og ej heller enighed om, hvordan Danmark skulle handle på disse. Ulrik Kraghs forsøg på at skabe et fælles virkelighed fungerede altså ikke efter hensigten.

Den ovenfor beskrevne uenighed i sagsdimensionen blev meget klart sammenfattet i Niels Helveg Petersens kommentar til regeringens fortolkning af FN resolution 1441 og berettigelsen til at gå i krig:

“(...) det kunne være ønskeligt, om vi dog i det mindste var enige om at lægge de samme grundbetragtninger til grund.” (i. – Niels Helveg Petersen)

Kommentaren illustrerer således, hvordan den grundlæggende forskellighed i opfattelsen af sagens kerne manifesterede den uenighed, der eksisterede omkring beslutningsforslag B118.

8.2.3. Socialdimensionen

Af socialdimensionen kan det iagttages, hvordan fortalernes og modstandernes igen talte sig ind i den samme sociale virkelighed, som det var tilfældet ved behandlingen af B37 (se afsnit 8.1.2 – Afghanistan socialdimension). Således argumenterede Per Skaarup (O) for, at Danmark burde alliere sig med USA, idet USA historisk set og fremadrettet ansås for at være garanten for Danmarks sikkerhed.

“Vi må ikke glemme, at garanten for vores sikkerhed og for vores tryghed efter Anden Verdenskrig var USA. Garanten for vores sikkerhed og tryghed fremover er også USA,”

Samtidig tog regeringen afstand fra de øvrige 'supermagter', der ikke ønskede at deltage i den militære intervention, hvilket ses af nedenstående udtalelse. Af denne fremgår det også, hvordan Jens Rohde (V) ydermere tog afstand til FN's beslutningskompetence. Således kan udtalelsen tolkes som et forsøg på at diskvalificere FN's legitimitet, idet organisationen historisk set ikke havde været i stand til at skabe enighed om militære interventioner:

“(...) om det ikke ville være paradoksalt, at man skulle lægge verdenssamfundets skæbne i hænderne på Frankrig, på Rusland og på Kina i den her sag. Og det med uenigheden i FN er da absolut ikke noget nyt.” (i. – Jens Rohde)

Det ses af ovenstående eksempler, hvordan fortalerne skabte en social virkelighed, hvor forholdet til USA var det primære, mens FN og de øvrige supermagter blev betragtet som værende eksterne til den sociale gruppering, som Danmark indgik i.

Modstanderne betragtede de sociale forhold væsentligt anderledes, idet de fastholdt Danmarks forhold til FN og de øvrige europæiske lande som værende styrende. Således ses det af nedenstående udtalelse, hvordan Frank Jensen (S) anklagede daværende statsminister Anders Fogh Rasmussen (V) for at gå imod de øvrige nordiske lande, Danmarks europæiske naboer og størstedelen af resten af verden. Oppositionen mente altså at Danmark uklogt distancerede sig fra den gruppe af lande, som Danmark ifølge oppositionen sædvanligvis indgik samarbejde med:

“Den danske statsminister har valgt en anden kurs end de andre nordiske lande og vore nærmeste europæiske naboer, ja, faktisk en kurs, der er anderledes end det meste af resten af verden. Alt tyder på, at det kun er meget få lande, der vil bakke op med direkte militære bidrag til den USA-ledede krig, men her er Danmark altså med.”
(i. – Frank Jensen)

Endvidere henviste Ole Sohn til den manglende forankring i de internationale organisationer FN, NATO og EU, som oppositionen advokerede for at Danmark sædvanligvis fulgte.

“(...) Danmark går i en militær aktion uden om FN og i øvrigt også uden om NATO og EU.” (i. – Ole Sohn)

Modstanderne fremhævede, at beslutningsforslagets vedtagelse ville isolere Danmark fra disse sædvanlige samarbejdspartnere og internationale organisationer.

“(...) Danmark er isoleret. Danmark er jo isoleret fra vores nærmeste naboer, Norge som NATO-land, Sverige og muligvis også Finland (...) isoleret fra vore naboer i syd og fra vore nærmeste partnere i EU.” (i. – Frank Jensen).

Af ovenstående citater ses det, hvordan modstanderne søgte at fastholde Danmark i de sædvanlige og faste samarbejds mønstre med de anerkendte internationale orga-

nisationer (FN, NATO og EU). Således anklagede modstanderne fortalene for at sætte disse forhold over styr ved at følge USA i den militære intervention i Irak. Sammenfattende kan det iagttages, hvordan fortalene fastholdt, at Danmarks sociale virkelighed indbefattede et nært samarbejde med USA. Modstanderne mente derimod, at Danmarks sociale virkelighed indbefattede tæt samarbejde med EU, NATO og FN. Tendensen fra behandlingen af B37 (2001) om Afghanistan fortsatte altså i forbindelse med B118 (2003).

8.2.4. Tidsdimensionen

Baggrunden for beslutningsforslag B118 var som bekendt et amerikansk initiativ til at tvinge Irak til at efterleve landets nedrustningsforpligtelser i henhold til en række FN-resolutioner. USA havde i forbindelse med dette initiativ bedt en række lande – herunder Danmark – om militær støtte forud for B118 (2003). Beslutningsforslaget blev behandlet over fire dage (d. 18. – 21. marts) og var derfor, ligesom det var tilfældet med beslutningsforslag B37 (2001) om Afghanistan, under et tidsmæssigt pres. Behandlingen af tidsdimensionen bliver endvidere særlig relevant, da især fortalene gjorde brug af argumenter forankret i fortiden og endvidere henviste til, at tiden nu var inde, og at nok nu måtte være nok i forhold til Saddam Husseins modvilje over for FN i relation til Iraks masseødelæggelsesvåben.

Nærværende afsnit følger således semantikanalysens disposition for behandling af tidsdimensionen og præsenterer dermed fortiden, nutiden og fremtiden i tre separate afsnit.

8.2.4.1. Fortid

Udenrigsminister Per Stig Møller (V) henviste i Beslutningsforslag B118s skriftlige fremsættelse til Danmarks hidtidige politik over for Irak, samt traditionelle indsats i sikringen af en international retsorden:

“Et militært bidrag vil samtidig være i overensstemmelse med den hidtidige danske politik over for Irak og med den danske ikke-spredningspolitik i relation til masseødelæggelsesvåben. Endvidere vil et militært bidrag ligge i naturlig forlængelse af den traditionelle danske indsats for at medvirke til at styrke den internationale retsorden.”
(g. – Per Stig Møller)

Med denne indledning henviste udenrigsministeren til en særlig historisk fortid, hvor Danmark hidtil havde fastholdt en bestemt politik over for Irak. Referencen til denne fortid lagde naturligt op til Beslutningsforslag B118 som en logisk fortsættelse af denne politik.

Den 8. november 2002 blev FN Resolution 1441 vedtaget, hvoraf det fremgik, at Irak betingelsesløst skulle leve op til forpligtelserne i henhold til tidligere resolutioner.

Regeringen benyttede således disse resolutioner fra FN's sikkerhedsråd som argument for, at Danmark skulle deltage i den militære operation, der havde til hensigt at tvinge Irak til at efterleve nedrustningsforpligtelserne. Ved at henvise til FN's sikkerhedsråd søgte regeringen således at tage udgangspunkt i en specifik fortid.

FN havde efter Golfkrigen i 1991, hvor irakiske tropper invaderede Kuwait og senere blev drevet tilbage af en amerikansk modoffensiv, pålagt Irak en systematisk destruktion af landets biologiske og kemiske masseødelæggelsesvåben (Link 10). I 1998 blev samarbejdet mellem FN og Irak om denne nedrustning af masseødelæggelsesvåben gradvist dårligere grundet irakisk modvilje. Som konsekvens af dette vedtog FN resolution 687, der krævede, at Irak fortsatte samarbejdet om nedrustningen ved at give FN's våbeninspektører fri og uhindret adgang til alle installationer, som de måtte ønske.

Konservative Folkepartis Helge Adam Møller indfangede ovenstående i følgende citat og brugte det som argument for, at B118 var berettiget.

“Det første FN-spor blev lagt den 3. april 1991 med resolution 687. Det var den resolution, der sagde, at Irak betingelsesløst skulle afruste og aflevere alle masseødelæggelsesvåben. (...) Dengang fik Irak nogle få måneder. I dag, vil jeg gerne sige til hr. Frank Jensen, er det 622 uger siden, han betingelsesløst skulle aflevere det hele.” (i. – Helge Adam Møller)

Folketinget havde tidligere behandlet et beslutningsforslag i relation til Irak. Det skete i 1998, da Beslutningsforslag B114 (1998) om ”et dansk bidrag til en multinational indsats i Mellemøsten” blev fremsat af den daværende Udenrigsminister Niels Helveg Petersen (B) som en del af den socialdemokratiske regering. Højrefløjens tilslut-

tede sig dengang beslutningsforslaget, som kun mødte modstand fra Enhedslisten og Socialistisk Folkeparti, og et dansk C-130 Hercules fly blev indsat i operationen. Denne begivenhed – den vedtagne beslutning om et dansk militært bidrag i 1998 – anvendte fortalere for Beslutningsforslag B118 (2003) i debatten ved at henvise til, at situationen i 1998 var den samme som i 2003. Således argumenterede B118s fortalere for, at modstanderne på et tidligere tidspunkt – i 1998 – havde stemt for et lignende beslutningsforslag. Med denne henvisning søgte Jens Rohde (V) dermed at fastlåse en delt fortid mellem regeringen og oppositionen.

“Denne her beslutning er stadig forankret i FN, nøjagtig som beslutningen var det i 1998.” (i. – Jens Rohde)

Ud fra ovenstående kan det ses, at regeringens billede af fortiden var, at der var stillet en lang række krav til Irak om nedrustning, som alle havde hjemmel i FN's Sikkerhedsråd, og som den tidligere socialdemokratiske regering i 1998 havde støttet. Regeringens forsøg på at installere denne bestemte fortid i diskursen mødte modstand fra modstanderne. Således udtalte Niels Helveg Petersen (B):

“Regeringen og regeringspartierne muntre sig meget med at henvise til 1998. Det er en i alle henseender fejlagtig henvisning. Situationen i 1998 var fundamentalt forskellig fra i dag på tre punkter.”(i. – Niels Helveg Petersen).

De tre punkter, som Niels Helveg Petersen henviste til, var at (1) FN's våbeninspektører i 1998 havde opgivet det videre inspektionsarbejde i Irak; (2) FN's Sikkerhedsråd accepterede i 1998 en militær indsats – dog var denne accept ikke entydig¹¹; og (3) FN Resolution 687 samt det efterfølgende Beslutningsforslag B114 (1998) var et *naturligt* led i det fortsatte pres på Saddam Hussein for at få ham til at samarbejde. Således søgte oppositionen at fjerne sig fra regeringens billede af fortiden, ved at redegøre for, at situationen i 1998 var vidt forskellig fra situationen i 2003.

¹¹ Rusland var indledningsvist modstander af Resolution 1154 (1998) (Link 11).

Oppositionen vedkendte sig dog, at Saddam Hussein i sin regeringstid havde ført en uacceptabel politik, hvilket viste, at fortalernes og modstandernes på dette punkt delte det samme billede af fortiden.

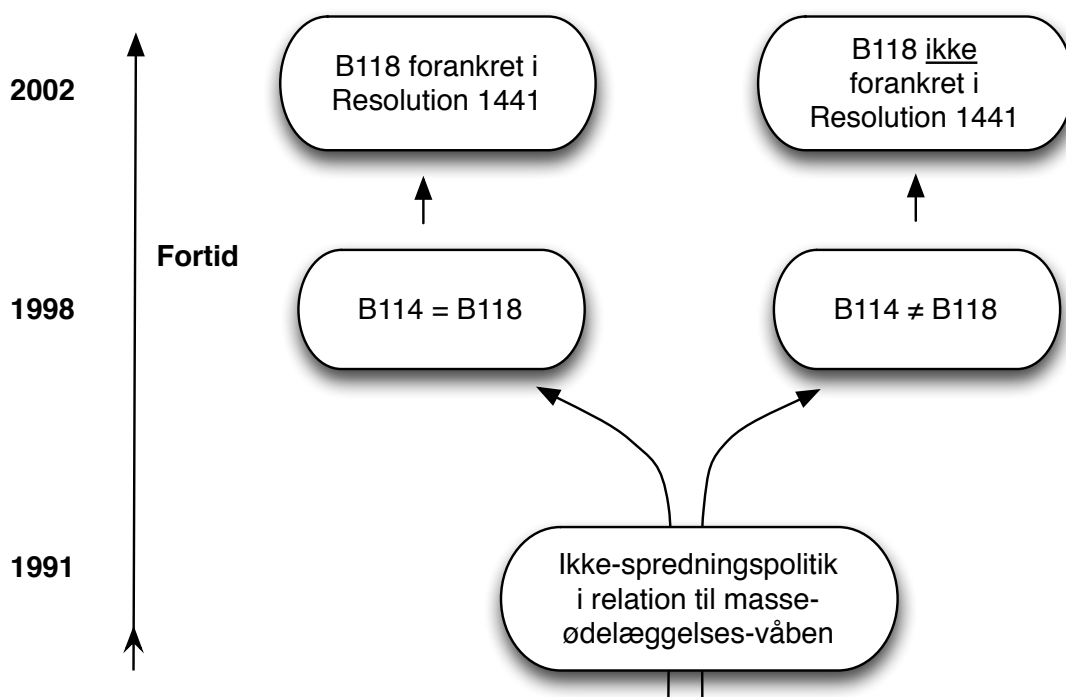
“Jeg tror ikke, vi er uenige om, at Saddam Hussein er en bandit, (...) Det er da rigtigt, at man kan fremvise noget af det, han har gjort, f.eks. tilbage i slutningen af 1980'erne, hvor han udryddede kurdere.” (i. – Aage Frandsen)

Endvidere anerkendte modstanderne også, at Danmark hidtil havde ført en ikke-sprednings-politik i relation til masseødelæggelsesvåben og at Saddam Hussein skulle afvæbnes. Socialdemokratiets Frank Jensen udtalte således:

“Saddam Hussein skal afvæbnes. Det kan kun gå for langsomt. Det har det gjort i alt for lang tid.” (i. – Frank Jensen)

Som allerede beskrevet i ovenstående afsnit 8.2.2 (sagsdimensionen Irak) var der altså ikke uenighed om, at Saddam Hussein var en trussel, og at han skulle afvæbnes, men derimod, herskede der uenighed blandt fortalernes og modstandernes om hvordan resolution 1441 skulle tolkes.

Regeringen anså som bekendt resolution 1441 for at give hjemmel til en militær intervention, mens modstanderne havde den modsatte opfattelse. Således kan det iagttages, at fortalernes og modstandernes delte en fælles fortid, hvor der herskede enighed om den danske ikke-sprednings-politik i relation til masseødelæggelsesvåben i Irak, men at dette fælles fortidsbillede blev forstyrret i de divergerende fortolkninger indledningsvis beslutningen af B114 (1998) og senere af FN resolution 1441.

REGERING : OPPOSITION

Figur 11: Uenighed i fortiden – Irak.

Af ovenstående Figur 11 fremgår det, hvordan de to parter – fortalernes og modstandernes – havde et delt billede af fortiden frem til 1998, hvorefter dette delte billede splintredes, idet fortalernes fastholdt, at B114 (1998) var identisk med situationen forud for B118 (2003), mens modstanderne fastholdt, at det modsatte var tilfældet.

Det er vigtigt fortsat at holde sig for øje, at figur 11 ovenfor er et øjebliksbillede af, hvordan fortiden blev iagttaget i tidspunktet for behandlingen af B118 (2003).

På et fundament af fortiden var fortalernes og modstandernes i stand til at definere deres billeder af, hvad nutiden fordrede. Disse fortider viste sig at divergere, hvilket skyldtes den forskellige opfattelse af beslutningsforslag B114 (1998) sammenlignet med B118 (2003).

De divergerende fortider skabte således grundlag for en spænding i nutiden, hvilket fremhæves i nedenstående afsnit.

8.2.4.2. Nutid

På baggrund af fortiden valgte regeringen at følge USA og fremsatte derfor B118.

Med det gentagende mantra: "nu er nok nok" fremførte regeringen således, at tiden

var kommet for en militær intervention i Irak. Forsvarspolitisk ordfører Jens Rohde (V) slog tonen an i den indledende forsvarsordførertale under 1. behandlingen af B118 (2003), hvor han udtalte:

“Vi mener, at grænsen, og dermed afgørelsens time, er nået. (i. – Jens Rohde)

Og fortsatte:

“(...) der [må] komme et tidspunkt, hvor man siger: Nu er nok nok.” (i. – Jens Rohde)

Regeringen mente således, at på baggrund af den fortid, som lå forud for B118 (2003), var den eneste nutidige mulighed at gennemføre en militær operation i Irak. Modstanderne udfordrede regeringens mantra om at ”nok er nok”:

“(...) den vurdering er, at nu er nok nok. Det er jo en beslutning, som Venstres formand, statsministeren i Danmark, har truffet sammen med den amerikanske præsident.” (i. – Frank Jensen)

Ole Sohn (F) stillede endvidere spørgsmål til, hvad der berettigede til at definere tidspunktet for fremsættelsen af B118 som værende nok i forhold til Iraks manglende samarbejde i forbindelse med nedrustningen.

“Hvad er det, der berettiger fire lande i Sikkerhedsrådet til at vurdere, at nu er nok nok, når flertallet har en anden vurdering?” (k. – Ole Sohn)

Som allerede beskrevet i ovenstående afsnit 8.2.4.1 om meningstilskrivelsen til situationen omkring B118, var der uenighed om den mulighedshorisont, der lå foran Danmark i relation til Irak og dets nedrustningsforpligtelser. Således betegnede Frank Jensen (S) nutiden som værende åben for andre muligheder end den militære intervention:

“Krigen kommer på et grundlag og et tidspunkt, hvor alle andre muligheder ikke er udtømte, og hvor der var en mulighed for en afvæbning af Saddam Hussein på et andet grundlag end militær magt.” (k. – Frank Jensen)

Ovenstående citater viser således, hvordan der var absolut uenighed blandt de to parter, idet fortalernes mente, at tidspunktet netop var kommet til en militær intervention, mens modstanderne mente, at tiden *ikke* var inde til en sådan operation, idet der forelå andre muligheder.

8.2.4.3. Fremtid

Fortalernes billede af fremtiden understregede yderligere nødvendigheden for en umiddelbar militær intervention i Irak. Det primære argument var i den henseende, at såfremt Saddam Hussein blev siddende på magten i Irak og havde fortsat rådighed over masseødelæggelsesvåben, ville han udgøre en trussel for verdenssamfundet. Hvis ikke den militære intervention ville blive gennemført, ville presset på Saddam forsvinde. Jens Rohde udtalte således under B118s 1. Behandling:

“Presset over for Saddam Hussein forsvinder, Saddam Hussein kan igen begynde sin oprustning, og han kan igen sidde i mange, mange år, og for hvert år, der går, udgøre en større og større trussel, ikke bare over for regionen, destabilisere regionen, men også over for hele verdenssamfundet.” (i. –Jens Rohde).

En militær operation var således løsningen, som ifølge fortalernes ville skabe en stabilisering af regionen og dermed eliminere truslen mod verdenssamfundet og Danmark.

Modstanderne fastholdt et anderledes billede af fremtiden, hvoraf det fremgik, at såfremt B118 blev vedtaget, ville den internationale retsorden smuldre og FN's rolle ville blive udspillet. Der ville således herske en tilstand af junglelov i fremtiden, hvor den stærkeste stat kunne agere som den ville uden om FN.

“Drømmen om FN som verdensorganisation og den drøm, mange af os har om, at der kan skabes en bæredygtig international retsorden, som kan forebygge og forhindre

dre krig i fremtiden, er unægtelig rykket længere ud i fremtiden som følge af den ukloge, ubesindige og ulovlige krig, som et flertal her i Folketinget om få timer vil føre os ud i (...)" (k. – Keld Albrechtsen)

Endvidere ville risikoen for terrorangreb mod Danmark blive større, idet Danmark som deltager i den militære intervention i Irak ville blive mål for gengældelsesangreb fra irakiske sympatisører både inden og uden for Danmarks grænser samt internationale terror-organisationer.

"Alle de terrorekspertes, der kan opdrives, er enige om, at en krig imod Irak vil forøge truslen for terror i Vesten, også i Danmark." (i. – Holger K. Nielsen)

Og Anne Grete Holmsgaard (F) tilføjede:

"Er det en krig, der vil mindske terrortruslen i Mellemøsten, i Europa, i USA? Nej, faktisk er der frygtindgydende fare for, at den vil forøge terrortruslen." (i. – Anne Grete Holmsgaard)

Det ses således af ovenstående analyse, at der herskede divergerende beskrivelser af fremtiden blandt de to parter. Således forudså fortalene fremtiden som værende stabil og sikker, såfremt den militære intervention blev gennemført, mens modstanderne anså fremtiden som havende en større terrortrussel for Danmark og at den internationale retsorden ville smuldre.

8.2.4.4. Sammenfatning - tidsdimensionen

Fortalene og modstanderne havde vidt forskellige opfattelser af både fortiden og fremtiden, hvilket skabte en spænding i nutiden – på tidspunktet for beslutningsforslag B118 (2003).

Perioden frem til 1998 viste sig i debatten som en delt fortid mellem fortalene og modstanderne. Denne delte fortid indebar en dansk ikke-spredningspolitik i relation til masseødelæggelsesvåben, men i forbindelse med beslutningsforslag B114 i 1998 divergerede de to fortider sig for ikke at mødes igen. Således mente fortalene, at situationen omkring B114 (1998) var identisk med situationen omkring B118 (2003),

mens modstanderne mente, at det modsatte var tilfældet. Den divergerende opfattelse af fortiden viste sig at ligge til grund for den spænding, der opstod i 'nutiden' i 2003. Den socialdemokratiske regering havde i 1998 selv fremsat beslutningsforslag B114 (1998), som der dengang var enighed om i Folketinget. I kraft af, at venstre-regeringen i 2003 anså B114 (1998) for at være næsten identisk med B118 (2003) kunne regeringen således anklage modstanderne for tidligere at have fremsat et beslutningsforslag om en lignende militær intervention. Dermed hævdede fortalernes, at modstandernes kritik af B118 (2003) var uberettiget, da de to beslutningsforslag var sammenlignelige.

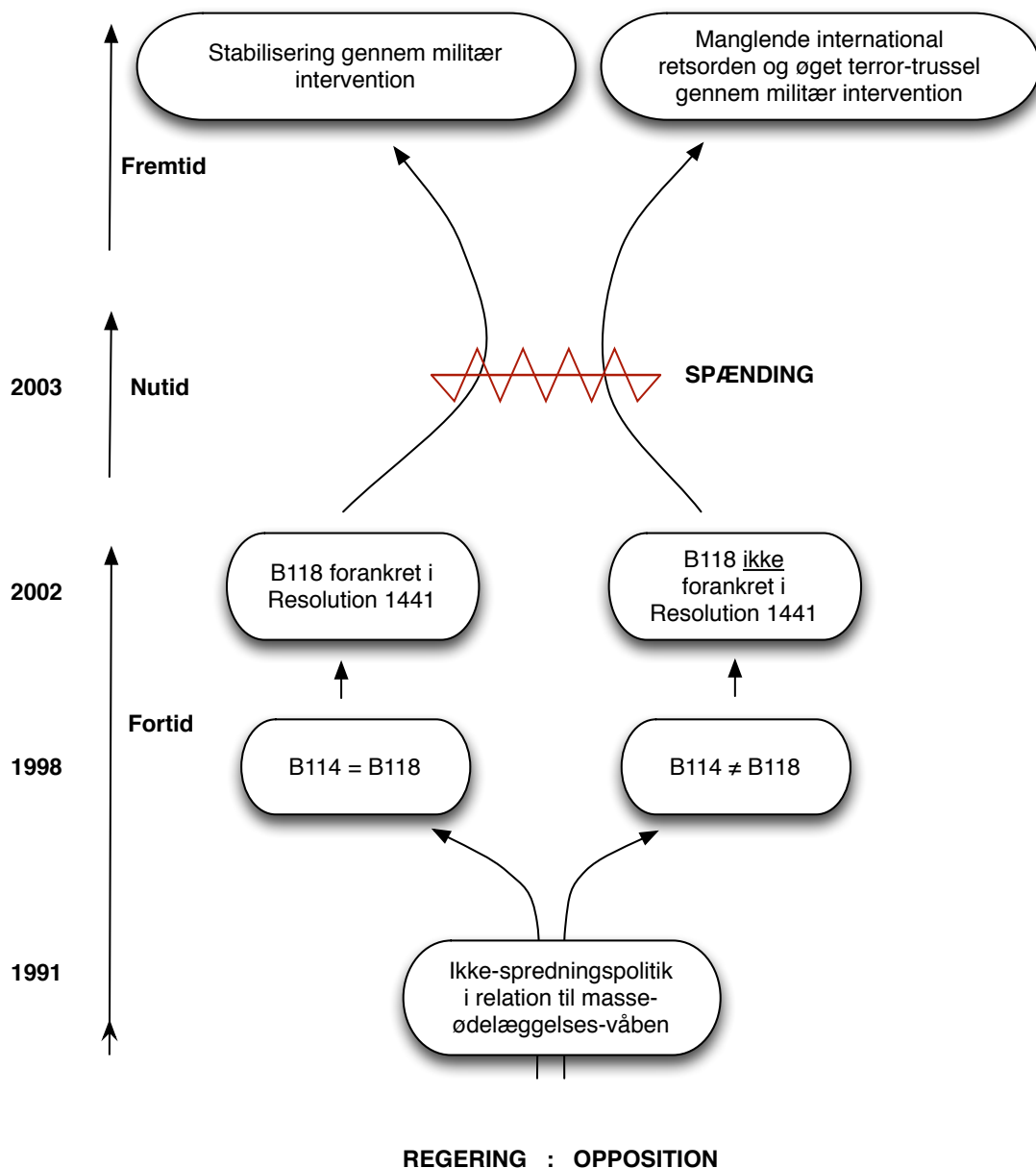
Modstanderne argumenterede imod denne påstand ved at henvise til, at B114 (1998) netop var et sammenligneligt eksempel med B118 (2003).

De forskellige opfattelser af fortiden skabte således grundlag for, at der under B118 (2003) opstod en spænding, som kom til udtryk i folketingsdebatten omkring beslutningsforslaget.

Fortalernes fremtidsbillede var et stabilt Mellemøsten, hvor truslen fra Iraks masseødelæggelsesvåben var elimineret gennem den militære operation. Modstanderne havde derimod et modsatrettet fremtidsbillede, der indebar øget ustabilitet og dermed en større terrortrussel over for Vesten og Danmark. Endvidere ville den militære intervention i Irak bevirke, at den internationale retsorden ville blive sat ud af spillet og at der i fremtiden ville herske en tilstand af junglelov, hvor den stærkeste stat satte dagsordenen.

De divergerende fortids- og fremtids-billeder var således grundlaget for den store spænding, der opstod i mødet mellem fortalernes og modstandernes i forbindelse med beslutningsforslag B118.

Figur 12 nedenfor viser, hvordan denne spænding i nutiden opstod på baggrund af de forskelligrettede fortider og fremtider blandt de to parter.

Figur 12: Spændinger i tid – Irak.

8.2.5. Delkonklusion

Uenigheden blandt fortalere og modstandere var udtalt i forbindelse med B118 (2003). Gennem ovenstående semantiske analyse er det blevet gjort klart, *hvordan* denne uenighed kunne iagttages i debatten.

De to parter havde hver deres meningsudfyldelse, som bevirkede, at der opstod en stærk spænding i debatten.

Af de potentielle muligheder, der var for at håndtere situationen omkring de irakiske masseødelæggelsesvåben fastholdt fortalere, at den eneste aktuelle løsningsmulighed var en militær intervention. I modsætning til dette mente modstanderne, at den

eneste aktuelle løsningsmulighed var at udskyde den militære intervention, ind til at FN's våbeninspektører havde færdiggjort deres arbejde.

Således ses det, hvordan meningsudfyldelsen var forskellig blandt fortalernes og modstandernes.

Spændingen og debatten, der opstod i forbindelse med B118 (2003), var væsentlig tydeligere end det var tilfældet med B37 (2001), hvor Folketinget skulle tage beslutning om en dansk militær indsats i Afghanistan.

Fortalernes og modstandernes var i forbindelse med B118 (2003) uenige om meningstilskrivelsen i sagsdimensionen til de identificerede nodalpunkter: (1) FN-sporet, (2) folkeret samt (3) indsatsens tidshorisont. Endvidere herskede der uenighed i socialdimensionen, hvor fortalernes fastholdt et billede af, at Danmark var en nær allieret med USA, mens modstanderne hævdede, at Danmark i stedet burde associeres med FN, EU og dets naboer.

Den primære årsag til den stærke spænding fremstod særlig klart i tidsdimensionen, i hvilken det kunne iagttages, hvordan fortalernes og modstandernes havde vidt forskellige billeder af fortiden og fremtiden.

I forbindelse med B37 (2001) havde de to systemer et delt billede af fortiden, men divergerende billeder af fremtiden. Det bevirkede, at der også opstod spænding, men at den ikke var lige så udtalt, som tilfældet var med B118 (2003).

Spændingen mellem fortalernes og modstandernes var i særlig grad udtalt i forbindelse med B118 (2003), idet de hverken delte et billede af fortiden eller fremtiden. Således var de på intet tidspunkt i stand til at blive enige og nå frem til den samme meningsudfyldelse.

Med den semantiske analyse kan det således iagttages, *hvordan* uenigheden fremstod i Folketinget i relation til B118 (2003). Årsagen var altså, at de to parter meningsudfyldte situationen omkring Irak forskelligt på baggrund af divergerende oplevelser samt forskellige billeder af fortiden og fremtiden.

8.3. Libyen

Interventionen i Libyen var som nævnt tidligere klart den mindst kontroversielle – i henhold til debatterne i Folketinget.

Det overordnede tema viste sig ligesom det var tilfældet med B37 og B118 at være international fred og sikkerhed. Således kan det iagttages, at det overordnede tema på trods af divergerende grad af enighed i de tre beslutningsforslag er gennemgående.

Den fuldstændige enighed, der opstod i Folketinget i forbindelse med B89 var ifølge daværende udenrigsminister Lene Espersen historisk, hvilket hun udtrykte i beslutningsforslagets 2. behandling:

”Det er en historisk dag – af mange årsager. Ud over at klokken nu er blevet over 24, så er det faktisk første gang, at der er fuld tilslutning til, at Danmark sender en militær enhed af sted for at deltage og bruge magtanvendelse imod Libyens regime.” (s. – Lene Espersen).

I modsætning til analyserne af de to tidligere beslutningsforslag (B37 og B118), er det derfor i tilfældet med B89 ikke muligt at opdele Folketinget i fortalere og modstandere. I stedet opdeles folketinget i fortalere og delvise modstandere, idet samtlige partier tilsluttede sig, på nær Enhedslisten, der som det eneste parti stillede spørgsmålstegn ved de langsigtede konsekvenser af en militær intervention, og ikke kun fokuserede på den kortsigtede nødvendighed af den nært forestående militære indgriben.

I tilfældet med Libyen blev dette fokus på at bevare den internationale sikkerhed uløseligt kædet sammen med en henvisning til FN's Responsibility to Protect, en nært forestående humanitær katastrofe, samt hvorvidt man krænkede Libyens suverænitet.

Denne delanalyse beskæftiger sig således med den meningsudfyldelse, der fandt sted blandt Folketingets parter og hvorledes de tre semantiske meningsdimensioner stod frem i kommunikationen i debatterne.

I det følgende afsnit analyseres det, hvorledes parterne i debatterne fremtalte en særlig mening i forhold til deres syn på, hvorfor Danmark skulle deltage i en international intervention i Libyen.

8.3.1. Mening

Ved beslutningsforslag B89 gik Venstres Michael Aastrup Jensen i 1. Behandlingens indledende minutter på talerstolen og forsøgte at opstille rammerne for behandlingen af beslutningsforslaget:

"Nu står slaget om demokratiets sidste bastion, havnebyen Benghazi. Forude venter der byens borgere en krank skæbne. Gadaffi har svoret hverken at vise nåde eller medlidenhed. Nu klynger mænd, kvinder og børn i Benghazi sig til et eneste håb: håbet om, at det internationale samfund sætter handling bag ordene om demokrati og menneskerettigheder, håbet om, at vi ligesom de deler troen på, at en verden uden Gadaffis terror er en bedre verden." (p. – Michael Aastrup Jensen).

Herved henvistes der til at en, i fortiden forankret, forpligtelse til at understøtte civile og muligheder for demokratisk udvikling måtte fordre en militær intervention fra dansk og international side.

Ved indledende at skabe disse forventninger til den kommende debat i Folketinget lagde regeringen hermed det meningsmæssige grundlag som alle andre udsagn måtte sættes i forhold til.

I modsætning til de to foregående beslutningsforslag herskede der stor enighed om den aktuelle situation Danmark stod i. Mulighedshorizonten set som aktualitet kontra potentialitet, var således at betegne som stort set ens for alle parterne, da de alle relaterede aktualiteterne til potentialiteterne på lignende manér.

Der herskede således ét blik for den aktuelle situation, hvor en umiddelbar intervention var den eneste handling, der kunne eliminere den potentielle katastrofe, som den nært forestående massakre på civile i Benghazi repræsenterede. Ydermere blev denne nært forestående massakre koblet til et potentielt brud på den internationale fred og sikkerhed, idet den samtidig ville udrydde de demokratiske kræfter i Libyen.

Derfor søgte ingen parter i Folketinget at dreje fokus i relation til meningsudfyldelsen af situationen og alle var således enige i regeringens syn på omstændighederne, samt det presserende behov for at handle i henhold hertil.

Da alle partier i Folketinget var enige om behovet for en indgriben mod Gadaffi, var debatternes fokuspunkt ikke om en sådan intervention skulle finde sted, men i højere grad en forankring i detaljer omkring hvorledes situationen i Libyen i kølvandet på interventionen skulle håndteres.

Dette synspunkt blev repræsenteret af Enhedslisten i skikkelse af, Frank Aaen, som stillede tre specifikke krav til hvordan situationen efter den militære intervention i Libyen skulle håndteres.

"Det ene er en garanti for, at angrebene stoppes, hvis Gaddafis regime accepterer en våbenhvile og indstiller sine angreb. Det andet er en garanti for, at FN-styrkerne ikke bomber områder med civil beskyttelse. Og det tredje er en garanti for fuld respekt for Libyens fremtidige suverænitet, herunder kontrollen med landets oliereserver." (p. – Frank Aaen).

Enhedslistens krav var den eneste reelle modstand mod beslutningsforslaget. I dette tilfælde var der dog ikke tale om en reel modstand mod beslutningen om at indgå militært i en international operation, men blot hvorledes efterspillet skulle håndteres for at sikre den libyske befolkning.

I debatterne omkring dette beslutningsforslag relaterede alle parterne sig således til regeringens udspil og gav alle udtryk for at en sådan operation var en nødvendighed. Meningsudfyldelsen af begrebet 'Responsibility to protect' varierede således ikke i markant grad fra regeringen til den traditionelle opposition.

Dette viser således, at der eksisterede en generel enighed om meningsudfyldelsen af hvorledes 'international fred og sikkerhed' skulle opnås på denne korte sigt.

I de følgende afsnit analyseres det, hvorledes parterne i Folketinget i henhold til de tre meningsdimensioner forsøgte at meningsudfylde de centrale begreber i debatterne. Her vil endnu engang være et særligt fokus på tidsdimensionen, da denne giver et særligt frugtbart blik for *hvordan* enigheden manifesterede sig i Folketinget i forbindelse med B89 (2011).

8.3.2. Sagsdimensionen

Som nævnt tidligere var der i debatterne op til vedtagelsen af B89 (2011) ikke den store uenighed om sagens kerne. Alle parter i Folketinget anerkendte således at en intervention i Libyen havde et profylaktisk formål i forhold til Gadaffis overgreb og massakre på Libyens civilbefolkning. Hele det politiske spektrum anerkendte således at en nært forestående massakre måtte forhindres og at Gadaffis ødelæggende og menneskerettighedskrænkende adfærd måtte stoppes øjeblikkeligt. I de følgende afsnit kan således iagttages, hvordan der opstod enighed på baggrund af en delt meningstilskrivelse i sagsdimensionen. Således adskiller processen omkring B89 (2011) om en militær intervention i Libyen sig fra de foregående to beslutningsforslag, hvor der som bekendt herskede uenighed grundet den divergerende meningstilskrivelse.

Af empiribeskrivelsen (afsnit 4.3) fremgik tre nodalpunkter, som i forbindelse med B89 (2011) søgtes udfyldt på forskellig vis. Disse var (1) humanitær katastrofe, (2) FN's "responsibility to protect" og (3) Libyens suverænitet. I takt med behandlingen af de foregående to beslutningsforslag bliver disse tre nodalpunkter yderligere behandlet i nedenstående tre afsnit.

8.3.2.1. Humanitær katastrofe

Som set i den tidligere empiribeskrivelse var et af de centrale punkter i debatterne om intervention, hvorvidt en humanitær katastrofe ville finde sted, såfremt man ikke i tide greb ind overfor Gadaffi og hans fortsatte fremrykning mod særligt havnebyen Benghazi. Dette blev indledningsvis understreget i Udenrigsminister Lene Espersens (C) fremsættelse af beslutningsforslaget:

"Herunder bemyndiger resolutionen mere generelt anvendelse af alle nødvendige magtmidler for at yde beskyttelse af civile samt civile beboelsesområder, som er truet af angreb, herunder Benghazi(...)" (n. – Lene Espersen).

Således iagttages det at opdæmningen af en sådan humanitær katastrofe simpelthen var skrevet ind i beslutningsforslaget. Dette nødvendiggjorde således at alle andre partier kommunikativt tog udgangspunkt i en sådan udmelding.

Det blev dog hurtigt klart, at der ikke opstod uenighed omkring hvorvidt en sådan humanitær katastrofe var nært forestående.

"Flyforbuddet har vi som sagt hele tiden støttet, fordi der netop har været tale om en beskyttelse af civile. Vi er sikre på, at her er et folkemord i gang" (p. – Søren Espersen).

Der var bred enighed om, at folkemord inden længe ville finde sted, og at enhver fremrykning fra Gadaffis troppers side derfor måtte undgås. Dette synspunkt blev ikke kun delt af regeringens sædvanlige støtter, men også af deres traditionelle opposition.

"Og med en galning som Gaddafi ved magten i Libyen står vi over for en humanitær katastrofe, hvis vi ikke griber ind." (p. – Holger K. Nielsen).

Holger K. Nielsen (F) anerkendte således også, at en militær indgriben måtte finde sted, som den eneste umiddelbare løsning på at undgå en humanitær katastrofe i Libyen.

Da alle parter derfor anerkendte den nært forestående humanitære katastrofe, og at en militær indgriben var eneste vej frem, herskede der i henhold til forebyggelsen af en humanitær katastrofe stor enighed om at intervenere i Libyen.

8.3.2.2. "Responsibility to Protect"

Et andet centralt punkt i debatterne var hvorvidt FN's princip om "Responsibility to protect" fordrer en intervention i Libyen i den aktuelle situation.

Regeringen lagde således dette princip og den aktuelle FN resolution 1973 til lov-mæssigt grundlag for beslutningsforslaget og således også for Danmarks militære deltagelse i en internationalt funderet intervention.

"Med FN's resolution 1973 er der absolut ingen undskyldning for at sidde på hænderne." (p. – Michael Aastrup Jensen).

Men ikke kun regeringen anså dette princip for at være centralt sammenkædet med grundlaget for intervention. Også Socialdemokratiets Jeppe Kofod fremhævede princippet om 'responsibility to protect':

"Vi har med andre ord fået et klokkeklart FN-mandat bag en humanitær intervention i Libyen. Det er en historisk beslutning, som vil give ekko verden over. Resolutionen er et kæmpe fremskridt for menneskerettighederne og folkeretten, herunder ikke mindst princippet om responsibility to protect, som enstemmigt blev vedtaget i FN i 2005."
(p. – Jeppe Kofod).

Således ses det at ikke kun regeringen, men også oppositionen, meningsudfyldte B89 som at Danmark blot levede op til FN's resolutioner og til FN's princip om at beskytte Libyens civilbefolkning mod menneskerettighedskrænkende overgreb.

"Derfor er det positivt, at FN i går aftes blev enig om en resolution, som bemyndiger verdenssamfundet til at gribe ind. På baggrund af princippet om responsibility to protect, som blev vedtaget i 2005, siger verdenssamfundet nu, at vi ikke vil se på, at diktatorer mishandler og laver brutale overgreb på deres egen befolkning." (p. – Holger K. Nielsen).

Dette stærke fokus på Danmarks relation til FN, iagttages nærmere i nedenstående afsnit 8.3.3, omhandlende socialdimensionen, da denne relation var det primære debatement i forhold til Danmarks forpligtelser overfor omverdenen.

8.3.2.3. Libyens suverænitet

Et sidste centralt element var hvorvidt denne intervention på længere sigt ville have konsekvenser for Libyens suverænitet, eller nærmere hvorvidt denne intervention ville være startskuddet til en udnyttelse af Libyens ressourcer til de deltagende nationers fordel.

Dette nodalpunkt var det eneste, hvor der herskede en smule uenighed. Enhedslisten søgte som det eneste parti således at få en garanti for, at interventionen ville

være midlertidig, og at en tilbagetrækning ville ske så hurtigt som muligt, og uden at man på sigt ville krænke Libyens suverænitet, olieressourcer og lignende.

"Er det ikke korrekt, at vi skal garantere, at Libyens suverænitet genoprettes så hurtigt som overhovedet muligt, og at de skal beholde deres fulde ret til deres egne olieressourcer?" (p. – Frank Aaen).

Regeringen tog umiddelbart afstand til overhovedet at svare på sådanne spørgsmål med henvisning til, at dette slet ikke var i nærheden af sagens kerne om at beskytte civilbefolkningen og sikre grobund for et spirende demokrati.

"(...) det er lidt sørgeligt, at man sådan indirekte prøver at gøre det til, at det skulle være en diskussion om olie, eller hvad ved jeg. Jeg synes, det her er meget vigtigere end at prøve at komme med sådan nogle forskellige antydninger." (p. – Michael Aastrup Jensen).

Enhedslisten fastholdt dog sine krav om, og fastholdt dermed sit standpunkt i debatten om, at Libyens suverænitet skulle tilsikres på lang sigt.

Således relaterede Enhedslisten den militære intervention i Libyen til tidligere interventioner, som de mente var sket med motiver om at drage nytte af markante olieressourcer. Dette bevirkede, at Udenrigsminister Lene Espersen (C) så sig nødsaget til at give svar på denne anklage og dermed garantere, at sådanne konsekvenser ikke var at betegne som væsentlige dele af sagens kerne:

"Til det sidste spørgsmål, som handler om at sikre suveræniteten for Libyens befolkning, herunder også sikre den libyske befolknings adgang til de olieforekomster, der er i Libyen, vil jeg sige, at det også meget klart fremgår af resolutionsteksten, nemlig at man til enhver tid skal respektere den libyske befolknings suverænitet helt og fuldt. Man kan sige, at det lige præcis er en væsentlig del af det beslutningsforslag, som vi har her." (p. – Lene Espersen).

Denne garanti lukkede således diskussionen om hvorvidt interventionen ville få langsigtede konsekvenser for Libyens suverænitet, og Enhedslisten så sig tilfredse med

indholdet af beslutningsforslaget.

8.3.2.4. Sagsdimensionen - sammenfatning

I sagsdimensionen kunne det iagttages, at der herskede bred enighed om at bevilge en dansk deltagelse i interventionen i Libyen. Det kan således iagttages, at der i tilfældet med Libyen interventionen ikke forekom en situation med dikotomisk uenighed, men derimod en bred enighed hos alle partierne i Folketinget om nødvendigheden af at gribe ind overfor diktatoren Gadaffis overgreb mod den libyske civilbefolkning.

En variation i meningsudfyldelsen fra parterne sås dog hos Enhedslistens i egenskab af deres tre krav til den internationale styrkes fremfærd. Denne uenighed kan dog i højere grad anskues som en teknikalitet end en reel modstand, da Enhedslisten blot søgte at reproducere partiets identitet som stærke krigsmodstandere ved at få indføjet nogle tekniske krav om bibeholdelse af Libyens suverænitet med videre.

"I en konflikt som den, vi ser i Libyen, er tab af tid lig med tab af menneskeliv. Derfor har vi ønsket, at verdenssamfundet ikke bare i ord, men også i handling, skulle stå på civilbefolkningens side i opgøret med Gaddafis brutale militær og lejesoldater." (p. – Jeppe Kofod).

Partiernes ensartede oplevelse af omstændighederne, både fortidige, nutidige og fremtidige, fordrede således en bred enighed om hvilken handling Danmark skulle tage i henhold til interventionen i Libyen. I modsætning til de to tidligere cases var det således i dette tilfælde den bred enighed der forekommer som et yderst interessant aspekt. Den i mellem partierne delte oplevelse af omverdenen, resulterede derved i et samlet ønske om handling.

I dette tilfælde herskede der ingen tvivl om at der atter var tale om en militær intervention med grundlag i et ønske om at opretholde den internationale fred og sikkerhed, samt at samtlige partier delte en umiddelbar oplevelse af situationen var og hvorledes der skulle handles på dette.

8.3.3. Socialdimensionen

I følgende afsnit etableres et overblik over, hvorledes fortalerne iagttog deres system- og omverdens-distinktion i relation til behovet for en militær intervention i Libyen. Da beslutningsforslaget blev enstemmigt vedtaget, vil fremstod der ikke nogen kommunikation imod beslutningsforslaget.

I tilfældet med beslutningsforslag B89 (2011) var der ikke som i de tidligere et fokus på, hvorvidt Danmark skulle følge et FN-ledet spor eller støtte op om et USA-ledet spor, idet alle parter var enige om at, der lå et klart FN mandat bag. Det følgende afsnit vil således afdække hvordan *enigheden* manifesterede sig idet et FN mandat i kombination med det danske forhold til FN kunne fungere som et essentielt argument i tilslutningen til den interventionen i Libyen.

"Jeg glæder mig over, at et meget bredt flertal i Folketinget støtter den her beslutning, som har basis i et klart FN-mandat." (p. – Niels Helveg Petersen).

Regeringen understregede indledningsvis, at der var tale om en klar FN-sanktioneret intervention, og at Danmarks relation til FN og forpligtelser overfor det internationale samfund måtte resultere i, at en dansk militær deltagelse var en selvfølge.

"Allerførst glæder jeg mig da over, at hr. Frank Aaen er indstillet på, at det er nødvendigt, at vi med det stærke FN-mandat, der er, sørger for at sikre de prodemokratiske oprørere et pusterum i forhold til Gaddafis terror." (p. – Michael Aastrup Jensen).

Af Michael Aastrup Jensens udtalelse kan det iagttages, at selv Enhedslisten i dette tilfælde var en del af et samlet Folketinget, der oplevede situationen i Libyen på en ensartet måde og dermed var enige om nødvendigheden af handling i form af en militær intervention. En samlet oplevelse af en intervention forankret i et stærkt FN-mandat samlede således alle fløje i Folketinget.

"Dermed har verdenssamfundet fået det stærkest tænkelige folkeretlige grundlag til at forhindre forbrydelser mod menneskeheden ved at beskytte Libyens civilbefolkning fra Gaddafis overgreb og myrderier. Vi har med andre ord fået et klokkeklart FN-mandat bag en humanitær intervention i Libyen." (p. – Jeppe Kofod).

Det understregedes således, at Danmarks forpligtelser overfor verdenssamfundet blev sammenkædet med behovet for at følge FN's sanktioner, resolutioner og generelle anvisninger.

Søren Espersen (O) understregede således, hvorfor Danmarks forpligtelser overfor verdenssamfundet, og behovet for at Danmark bevarede en rolle som en aktiv udenrigspolitisk spiller i relation til NATO og FN sanktionerede operationer skabte så bred enighed blandt partierne i Folketinget.

"Vi betragter Danmark som et meget aktivt NATO-medlem og -sympatisør, og det gælder også beslutninger fra FN's Sikkerhedsråd. Der har vi et internationalt ansvar, og det har været vanskeligt at sætte sig op imod det." (p. – Søren Espersen).

Det kunne således iagttages at fortaleren, i dette tilfælde systemet "Folketinget", delte oplevelse af en situation i Danmarks omverden der gjorde det bydende nødvendigt at handle uden tøven og som et samlet system.

8.3.4. Tidsdimensionen

I det følgende afsnit iagttages det, hvordan der også i relation til tidsdimensionen opstod bred enighed i Folketingets om, at den militære intervention i Libyen var den eneste vej frem.

Hvor der i de andre to interventioner var tale om henvisning til en langsigtet potentiel fremtid, var der i tilfældet med interventionen i Libyen tale om konstante henvisninger til en nært forestående massakre på civile, som kun kunne undgås ved at gribe ind med det samme. Heri bestod en markant forskel i hvorledes der blev henvist til tid i debatten omkring B89 (2011).

Ved at gennemgå de tre tider – fortid, nutid og fremtid – i relation til B89 (2011) fremhæves det, hvordan delte opfattelser af disse bidrog til den brede enighed, der kunne iagttages i forbindelse med B89 (2011). Disse delte opfattelser står samtidig i kontrast til de øvrige to behandlede beslutningsforslag (B37 og B118), hvor det kunne iagttages, hvordan divergerende opfattelser af fortid og fremtid skabte spændinger og uenighed i nuet.

8.3.4.1. Fortid

I de to forudgående beslutningsforslag (B37 og B118) fremgik det, hvorledes Danmarks forpligtelser overfor verdenssamfundet bundede i en rolle som loyal og aktiv udenrigspolitisk spiller.

Dette ønske om at føre en aktivistisk udenrigspolitik er ligeledes tilfældet i relation til beslutningsforslag B89. Der var i forbindelse med den militære intervention i Libyen ikke i samme omfang fokus på Danmarks forhold til FN kontra Danmarks forpligtelser overfor andre allierede (så som USA). Idet B89 var funderet i en FN sanktion bar de etablerede billeder af fortiden også præg af at have fokus på Danmarks historiske forhold til FN.

"Et engagement i en mission som denne er i tråd med en lang tradition i Danmark for en aktivistisk udenrigspolitik." (p. – Michael Aastrup Jensen).

Af Michael Aastrup Jensens (V) udtalelse understregedes det, at Danmark netop havde en tradition for at føre en aktivistisk udenrigspolitik og således tidligere havde deltaget i operationer der har haft til formål at sikre international fred og sikkerhed, samt civile mod overgreb.

Enhedslisten, der traditionelt set havde stemt imod danske militære indsatser, delte dette syn på Danmarks historiske forpligtelser og henviste til tidligere tilfælde, hvor manglende indgriben fra verdenssamfundet havde resulteret i humanitære katastrofer. Således anerkendte Enhedslisten Danmarks forpligtelser overfor FN. Frank Aaen (Ø) udtalte i den forbindelse:

"I Rwanda så vi, hvordan verden passivt så til over for folkemordet, som betød, at op imod 1 million mennesker blev massakreret. Senere oplevede vi folkemordet i Darfur. Det var på den baggrund, at Enhedslisten for en del år siden traf den beslutning, at vi kan støtte militæraktioner, hvor det gælder om at forhindre folkemord og forbrydelser mod menneskeheden." (s. – Frank Aaen).

Således henviste Enhedslisten til Danmarks og FN's historiske forpligtelse til at forhindre folkemord og krænkelse af menneskerettigheder. Argumentet var forankret i en historisk fortid og beskrev således netop hvorfor en intervention blev bredt accepteret i Folketinget uanset tidligere relationer til Danmarks rolle som aktiv udenrigspolitisk spiller: tidligere tiders fejltagelser havde understreget vigtigheden af at gribe ind, hurtigt og resolut, mod så voldsomme krænkelse af civilbefolkninger.

Afsluttende understregede Udenrigsminister Lene Espersen det stærke signal en dansk deltagelse ville være overfor det internationale samfund:

"Og vi har dermed igen sat en streg under, at Danmark, på trods af at vi måske ikke er det største land, hverken i Europa eller i verden, har viljen til at yde et vigtigt bidrag til opretholdelsen af international fred og sikkerhed, også selv om situationen er vanskelig og kompliceret." (s. – Lene Espersen).

Hele Folketinget havde således et ensartet billede af fortiden, hvorfor dette fælles udgangspunkt skabte grundlag for at nå frem til enighed om beslutningsforslag B89 (2011).

8.3.4.2. Nutid

I den kommunikative inddragelse af nutiden blev det klare fokuspunkt behovet for at agere overfor en nært forestående massakre på civile. Således var beslutningsforslaget sat under et stort tidspres, idet tøven ville risikere at resultere i store civile tab.

"I en konflikt som den, vi ser i Libyen, er tab af tid lig med tab af menneskeliv. Derfor har vi ønsket, at verdenssamfundet ikke bare i ord, men også i handling, skulle stå på civilbefolkningens side i opgøret med Gaddafis brutale militær og lejesoldater." (p. – Jeppe Kofod).

Der blev således kontinuerligt henvist til den meget korte tidshorisont, der måtte ageres i henhold til, og at en dansk beslutning om deltagelse måtte finde sted indenfor få dage for at sikre en afværgelse af massakrerne.

Enhedslisten anerkendte også dette særlige behov for at handle hurtigt og resolut.

Med henvisning til beslutningsforslag B37 (2001) om interventionen i Afghanistan og B118 (2003) om interventionen i Irak fremhævede Frank Aaen (Ø) således, hvordan situationen i Libyen skilte sig ud:

"I Libyens tilfælde er situationen en helt anden. Det er oplagt, at tiden er ved at rinde ud. Sanktioner og internationalt pres har ikke stoppet Gaddafis brutale fremfærd. Og her foreligger der et klart FN-mandat, der understreger, at formålet med operationen er humanitært, og at man går efter en våbenhvile og en forhandlet løsning på konflikten." (s. – Frank Aaen).

Det kan således iagttages at der var bred enighed om, at situationen i Libyen krævede en akut handling i nutiden, idet det indgik som et primært argument at *"tiden er ved at rinde ud"*. Samtlige parter i Folketinget anerkendte altså, at den ekstremt nært forestående massakre på civile, var en primær grund til hvorfor en militær intervention med dansk deltagelse måtte finde sted umiddelbart.

8.3.4.3. Fremtid

I henhold til partiernes blik for fremtiden, herskede der total enighed om at der i den nære fremtid var en overhængende risiko for et folkemord. Det var således denne enighed om en nært forestående massakre der formede behovet for en presserende beslutning om umiddelbar intervention.

Generelt i Folketinget herskede således et blik for fremtiden der var præget af den korte sigt ud fra hvilken man måtte reagere militært for at intervenere mod Gaddafis atrociteter. Derved blev det generelle fokus også at den fremtidige mulighedshorisont var begrænset til, at omfatte hvorledes der på bedst mulig vis kunne opdæmmes for overgreb på civile og hvorledes det spirende demokrati i Libyen kunne få de bedste muligheder for at gro.

Som det eneste parti stillede Enhedslisten dog spørgsmålstegn ved om disse var de eneste motiver for at intervenere militært:

"(...) og er man ikke indstillet på, at Libyens suverænitet skal garanteres, herunder deres fulde rettigheder til deres egen olie? Kan Venstre ikke bare skrive under på det?" (p. – Frank Aaen).

Enhedslisten henviste således til en langsigtet fremtid, hvor de frygtede at en stærk international indsats ville være yderligere motiveret af et ønske om at sikre Libyens omfattende oliereserver med henblik på friktionsløs adgang til internationale markeder. Dette fremtidsblik kan dog igen betragtes som en teknikalitet med formål at sikre reproduktion af identiteten som krigsmodstander, og forkæmper for menneskerettigheder.

Dette langsigtede blik for fremtiden blev dog manet til jorden af både regeringen og den traditionelle opposition med henvisninger til at en fremtid med krænkelse mod civile måtte undgås for enhver pris og at det internationale samfunds intervention ikke havde andre motiver end at sikre Libyens civilbefolkning, demokrati, samt den internationale fred og sikkerhed.

"Det, der er vigtigt at sende et meget klart signal om, er, at vi lige præcis gør det her for civilbefolkningen, den civilbefolkning, som der i øjeblikket er ved at blive tromlet hen over, og derfor er det, som man fra det internationale samfunds side og fra FN's Sikkerhedsråds side gør, jo lige præcis noget, man gør for at beskytte civilbefolkningen mod Gaddafis terror." (p. – Michael Aastrup Jensen).

En potentiel fremtid med en langsigtet international sikkerhedsstyrke og brud på Libyens suverænitet blev således ikke anerkendt af de øvrige partier, hvorfor Enhedslisten også anerkendte at en kortsigtet afværgelse af massakrer var det reelle fremtidige fokuspunkt:

"Endelig har det vejet tungt, at udviklingen i Libyen vil have stor betydning for foråret i Mellemøsten. Lykkes det for Gaddafi at drukne oprøret i blod, vil det være en inspiration for andre trængte diktatorer til at gå til det yderste for at stoppe demokratibevægelserne i deres lande." (s. – Frank Aaen).

På trods af denne lille variation i partiernes blik for fremtiden, anerkendte samtlige

partier i sidste ende at udsigten til en nært forestående massakre langt overskyggede bekymringer omkring alternative fremtider og motiver. Dette var netop på baggrund af, at samtlige partier delte en kortsigtet fremtidshorisont, hvor en massakre i Libyen måtte afværges med en militær intervention med dansk deltagelse.

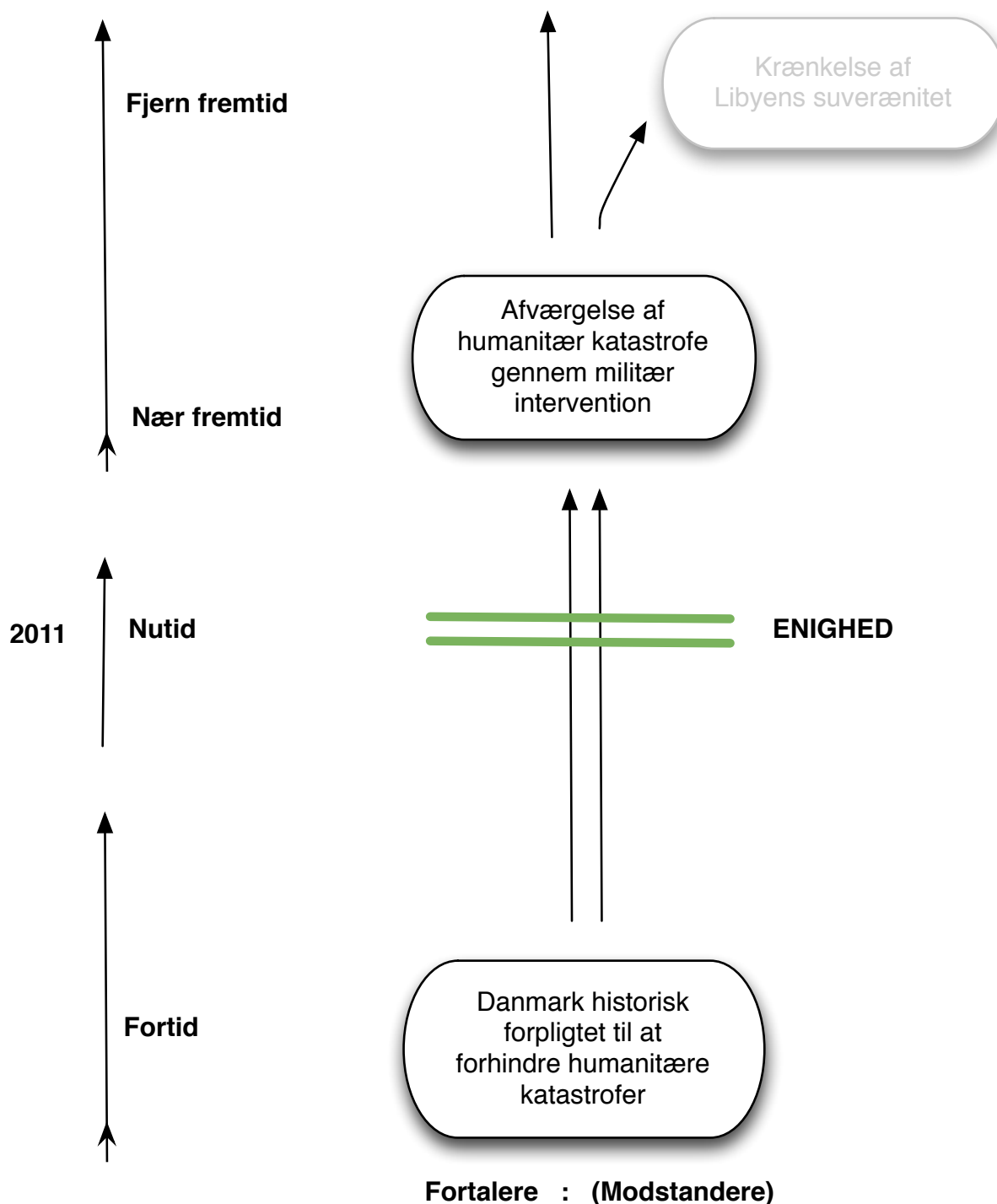
8.3.4.4. Tidsdimensionen – sammenfatning

I henhold til tidsdimensionen herskede der enighed om fortid, nutid og fremtid blandt Folketingets partier. De delte således alle et billede af de tidsmæssige omstændigheder omkring situationen.

Med hensyn til fortiden henviste samtlige partier til en stærk dansk relation til FN og en historisk forpligtelse til at intervenere mod så voldsomme overgreb mod en uskyldig civilbefolkning.

I henhold til nutiden blev der kontinuerligt henvist til det tidspres Folketinget var under for at beslutte sig for en dansk deltagelse. Den aktuelle situation fordrede således en hurtig beslutning om et anerkendt valg mellem intervention eller massakre. Hvorfor en intervention således fremstod som det naturlige og nødvendige valg for samtlige af Folketingets partier.

Argumentationerne med henvisning til fremtiden var det eneste punkt hvor der eksisterede en smule uenighed, selvom det dog må betegnes som teknikaliteter. Enhedslisten krævede garanti for, at en fremtid med internationale brud på Libyens suverænitet og udenlandsk kontrol over deres olieressourcer ikke ville finde sted. Det lykkedes dog for de andre partier i Folketinget at skabe enighed om, at den kortsigtede afværgelse af en nært forestående massakre på civile var den eneste fremtidshorisont der burde have Folketingets fokus og at der ikke eksisterede alternative motiver for en militær intervention. Der var således i dette tilfælde en bred enighed om, at denne nært forestående fremtid måtte afværges ved intervenerende handling. Den brede enighed i Folketinget resulterede derved i en nutid i debatterne, som ikke på samme måde som de foregående to beslutningsforslag var præget af spænding og uenighed, men derimod præget af *enighed*.

Figur 13: Spændinger i tid – Libyen.

Ovenstående Figur 13 viser, hvordan overensstemmelsen i billederne af fortiden og fremtiden resulterede i, at der opstod enighed i nutiden. Enhedslistens bidrag til debatten, hvori partiet adresserede en potentiel risiko for krænkelsen af Libyens suverænitet i den fjerne fremtid fremgår ligeledes af figuren. Som allerede beskrevet

fremstod dette aspekt dog kun som en teknikalitet, der ikke påvirkede opnåelsen af enighed i nutiden som funktion af overensstemmelse i fortids- og fremtidsbillederne.

8.3.5. Delkonklusion

I nærværende semantiske analyse af B89 om et dansk militært bidrag til en international militær indsats i Libyen, kan det iagttages at der herskede bred enighed i Folketinget. Således adskilte B89 sig fra de foregående to beslutningsforslag om danske militære interventioner (B37 og B118). Denne enighed kunne iagttages i samtlige tre meningsdimensioner.

Samtlige partier var således enige om at der her var tale om en nødvendig indgriben overfor Moammar Gadaffi og hans anvendelse af militære tropper mod den libyske civilbefolkning. Denne bredt anerkendte, nært forestående massakre blev således et primært grundlag for, hvorfor alle partier var enige om at der burde interveneres hurtigst muligt.

Sagsdimensionen behandlede endvidere de tre primære nodalpunkter, som fremgik af debatten. (1) humanitær katastrofe, (2) FN's "responsibility to protect" og (3) Libyens suverænitæt.

De to førstnævnte eksisterede der fuldstændig enighed om, mens sidstnævnte skabte grundlag for en mindre debat, der dog ikke havde indflydelse på den endelige beslutning.

I socialdimensionen kunne det iagttages, hvordan enigheden opstod idet der i dette tilfælde ikke var tale om et valg mellem FN eller andre allierede, men et valg om man skulle tilslutte sig en intervention der var sanktioneret af FN. Samtlige partier anerkendte således Danmarks forpligtelse overfor FN, det internationale samfund og den libyske civilbefolkning og derved fremstod Folketingssalen som en helhed og ikke som en markant splittet størrelse, som det kunne iagttages i de to forudgående beslutningsforslag.

Tidsdimensionen blev et centralt element i partiernes argumentation for en intervention i Libyen. Danmarks rolle som aktiv udenrigspolitisk spiller, det traditionelle stærke bånd til FN, samt muligheden for at undgå tidligere tiders fejlagtige mangel på indgriben i lignende civile massakrer blev alle inddraget som primære argumenter med rod i fortiden.

Det nutidige tidspres og behovet for at intervenere hurtigt i den aktuelle situation blev brugt som argumenter for at henvise til hvorledes en fremtidigt nært forestående massakre på kort sigt kunne afværges, og at civilbefolkningen, Libyens suverænitet og en spirende demokratiseringsproces kunne bevares.

I den følgende analysekonklusion på de tre semantiske analyser sammenholdes konklusionerne fra de tre analyser og der skabes således et komparativt overblik over de sammenhænge og uligheder, der kan iagttages i de tre semantiske analysedele.

8.4. Semantikkens delkonklusion

Ovenstående semantiske analyse har kronologisk behandlet kommunikationen omkring de tre beslutningsforslag gennem anvendelsen af Niklas Luhmanns blik for en semantisk analyse. Således er det blevet analyseret, hvordan fortalere og modstandere har tilskrevet forskellig mening til grundlaget for beslutningsforslagene.

De tre beslutningsforslag om dansk deltagelse i militære interventioner viste en varierende grad af enighed i Folketinget. Hvor B37 (Afghanistan) blev vedtaget med 110 stemmer for og 11 stemmer imod (d.), var der væsentlig større uenighed i forbindelse med B118 (Irak), som blev vedtaget med 61 stemmer for og 50 stemmer imod (k.). B89 (Libyen) opnåede derimod fuldstændig tilslutning i Folketinget (s.).

Den varierende grad af enighed i forbindelse med de tre beslutningsforslag er i sig selv interessant, idet objektet for afstemningerne – et dansk militært bidrag til en konflikt langt fra Danmarks grænser – var identisk. Endvidere kan det af analysen iagttages, hvordan et overordnet tema for alle debatterne var *international fred og sikkerhed*. Da samtlige parter i Folketinget således havde et ønske om det samme overordnede mål – international fred og sikkerhed – søgte analysen altså at identificere, hvordan uenigheden i debatterne alligevel opstod og manifesterede sig på trods af denne ensartede overordnede målsætning.

Årsagen til den varierende tilslutning kunne iagttages i den kommunikation, der eksisterede omkring beslutningsforslagene. Med systemteoriens evne til at iagttage,

hvordan meningstilskrivelse foretages forskelligt afhængigt af hvilket system, der iagttager en begivenhed er det således blevet klarlagt, *hvordan* uenigheden manifesterede sig. Ved at gennemføre en analyse af, hvorledes fortalere for og modstandere af de tre beslutningsforslag hver især tilskrev mening til den oplevelse, som fremsættelsen af beslutningsforslagene repræsenterede, er det blevet klargjort, hvordan der i både sags-, social og tidsdimensionen eksisterede forskellige opfattelser, hvilket resulterede i uenigheden.

Af B89 om et dansk militært bidrag til en international militær indsats i Libyen manifesterede *enigheden* om dette beslutningsforslag sig som konsekvens af overensstemmelse i sags-, social- og tidsdimensionen hos samtlige parter i Folketinget.

8.4.1. Sagsdimensionerne

I analysen af sagsdimensionerne (afsnit 8.1.2, 8.2.2 og 8.3.2) fremgik det, hvordan beslutningsforslagenes titler var styrende for den kommunikation, der opstod omkring disse. Alle tre beslutningsforslag viste sig dog at have forskellige nodalpunkter, der var specifikke for de enkelte beslutningsforslag. Dette på trods af det overordnede tema, der omhandlede 'international fred og sikkerhed'. Analysen viste således, hvordan fortalere og modstandere var enige om debatternes nodalpunkter, men at de hver især tilskrev forskellig mening til disse nodalpunkter. Analysen har adskilt og fremhævet en række nodalpunkter i forbindelse med hvert beslutningsforslag. Adskillelsen af disse nodalpunkter er kunstig, idet alle nodalpunkterne er kædet sammen i større eller mindre grad. Alligevel har analyserne af debatternes sagsdimensioner dog fastholdt denne adskillelse af nodalpunkter for at skabe klarhed over, hvordan fortalerne og modstanderne hver især anvendte disse nodalpunkter i deres argumentation.

I forbindelse med B37 (Afghanistan) var nodalpunkterne (1) operations-lederen, (2) solidaritet, (3) økonomi og (4) typen af indsats. I forbindelse med det første nodalpunkt henviste fortalerne til USA som den naturlige operations-leder, idet det var USA, der d. 11. september 2001 var blevet angrebet og derfor burde lede operationen. Oppositionen mente derimod at en internationalt sanktioneret operation burde ledes af FN. Det andet nodalpunkt omhandlende solidaritet var tæt knyttet til det før-

ste, idet begrebet 'solidaritet' blev anvendt af både fortalere og modstandere af beslutningsforslaget. Fortalerne mente således, at Danmark burde udvise solidaritet over for USA, mens modstanderne mente, at Danmark burde udvise solidaritet over for FN og verdenssamfundet ved at lade FN styre indsatsen i Afghanistan. Økonomien blev af modstanderne fremhævet som et centralt element i beslutningsforslaget, idet modstanderne mente, at budgettet for den militære indsats repræsenterede et stærkt misforhold i forhold til pengene afsat til den humanitære indsats. Fortalerne anså derimod ikke økonomien som værende en afgørende faktor, idet de henviste til opgavens vigtighed og derfor anså det økonomiske aspekt af beslutningsforslaget som værende inferiørt. Det økonomiske aspekt var naturligt koblet til det fjerde nodalpunkt, som omhandlede 'typen af indsats'. Fortalerne anså beslutningsforslaget som værende et udtryk for en god balance mellem den militære og humanitære indsats, hvorimod modstanderne anså forholdet som værende ubalanceret, idet de militære omkostninger langt oversteg de humanitære bidrag. Modstanderne argumenterede således for, at den danske indsats i højere grad burde fokusere på det humanitære aspekt.

I forbindelse med B118 (Irak) var nodalpunkterne: (1) FN-sporet, (2) folkeret samt (3) indsatsens tidshorisont. Førstnævnte repræsenterede en kommunikativ kamp om at etablere, hvad FN-sporet betød. Fortalerne for B118 fastholdt, at FN med Resolution 1441 implicit havde givet hjemmel til en militær operation i Irak, såfremt Saddam Hussein ikke bistod FN's våbeninspektørers arbejde. Modstanderne mente derimod at FN-sporet indebar, at Danmark – og resten af verden – skulle afvente en ny FN-resolution, før en militær operation kunne gennemføres i Irak. Således var der debat om, hvad FN-sporet indebar, idet fortalere og modstandere hver især hævdede at følge FN-sporet. I forlængelse af det første nodalpunkt sås det andet nodalpunkt omhandlende 'folkeretten'. Fortalerne argumenterede således for, at folkeretten blev overholdt, idet den militære intervention i Irak havde hjemmel i FN's resolution 1441. Modstanderne var af den modsatte opfattelse baseret på deres forståelse af resolution 1441s indhold. Det tredje nodalpunkt – indsatsens tidshorisont – blev ligeledes iagttaget forskelligt af fortalere og modstandere. Ifølge fortalere var det nødvendigt med en øjeblikkelig reaktion på Husseins manglende velvilje til at støtte FN's våbeninspektører. Modstanderne mente derimod, at den militære indsats burde af-

vente våbeninspektørernes endelige rapport, der ville blive udfærdiget nogle måneder efter datoen for beslutningsforslag B118. Således var der ikke blot uenighed om hvorvidt der var hjemmel til en militær operation, men også hvornår en sådan operation i så fald burde gennemføres.

B89 (Libyen) indeholdt tre nodalpunkter: (1) humanitær katastrofe, (2) FN's "responsibility to protect" og (3) Libyens suverænitet. Den nært forestående humanitære katastrofe i kraft af Gadaffis styrkers angreb på civile oprørere fremgik klart af kommunikationen fra samtlige parter i Folketinget. Endvidere var der fuldstændig enighed omkring Danmarks forpligtelse over for FN's princip omkring "responsibility to protect", hvilket betød, at Danmark måtte leve op til dette ansvar. Det tredje nodalpunkt omhandlende Libyens suverænitet, var det eneste punkt, hvor der opstod en mindre debat. Enhedslisten søgte i denne forbindelse at understrege vigtigheden af, at Libyens suverænitet ikke blev krænket, men som allerede beskrevet ovenfor anses dette bidrag til debatten blot som en inferior teknikalitet, da samtlige partier ikke anså krænkelsen af Libyens suverænitet på lang sigt som sandsynlig overhovedet.

8.4.2. Socialdimensionerne

I analysen af socialdimensionen kunne det på tværs af beslutningsforslagene iagttages, hvordan Danmarks relation til USA, FN, EU, Europa og resten af verdenssamfundet blev adresseret. Beslutningsforslag B37 og B118 viste et næsten identisk billede af socialdimensionen. Således italesatte fortalere for disse beslutningsforslag USA som den vigtigste allierede for Danmark, hvorfor forholdet til USA skulle prioriteres over andre sociale relationer. Omvendt mente modstanderne af B37 og B118, at Danmark i stedet burde prioritere forholdet til FN, EU og de europæiske naboer. Denne sammenligning på tværs af beslutningsforslagene viser således, hvordan argumentationen fra B37 blev genbrugt i B118.

Analysen af B89 viste, hvordan der var fuldstændig enighed omkring Danmarks tilknytning til FN og verdenssamfundet. Dette kunne ligeledes iagttages i sagsdimensionen, hvor FN's princip om 'responsibility to protect' blev fremhævet. Endvidere kan denne enighed i socialdimensionen i forbindelse med B89 forklares ud fra den overensstemmelse der var mellem FN og USA's stillingtagen til situationen i Libyen. Den-

ne overensstemmelse gjorde, at der ikke opstod debat på samme måde, som det var tilfældet med B37 og B118.

8.4.3. Tidsdimensionerne

Tidsdimensionen bidrog med en særlig god forklaringskraft i forhold til besvarelsen af hvordan uenigheden kunne iagttages i debatterne (jævnfør delspørgsmål 1 – afsnit 2.3). Forskellen i opfattelsen af fortiderne og fremtiderne, der lå forud for og efter beslutningsforslagene viste sig i analysen af debatterne, at være styrende for, hvordan uenigheden kunne iagttages.

I analysen af Beslutningsforslag B37 havde fortalere og modstandere samme udgangspunkt i kraft af en delt fortid, der refererede til terrorangrebene mod USA d. 11. september og de efterfølgende FN resolutioner samt beslutninger vedtaget i NATO i relation til Artikel 5 om kollektivt forsvar af alliancen. Derimod havde de vidt forskellige fremtidsscenarier, idet fortalene anså en militær intervention i Afghanistan som den eneste løsning på at undgå et terroriseret verdenssamfund. Omvendt mente modstanderne, at en militær intervention ville resultere i en ustabil verdensorden, såfremt den danske militære indsats blev iværksat uden om FN.

I forbindelse med B118 havde fortalere og modstandere både forskellige opfattelser af fortiden og fremtiden. Dette resulterede i en udpræget spænding i nutiden, hvilket kom til udtryk i den uenighed, der kunne iagttages i debatten. Fortalerne mente, at Beslutningsforslag B118 var identisk med det tidligere B114 (1998), der med hjemmel i FN Resolution 1441 gav Danmark og andre lande ret til at intervenere militært i Irak. Modstanderne derimod havde en modsatrettet opfattelse, idet de ikke anså B118 som værende identisk med B114 (1998). Således mente modstanderne ikke, at der forelå et FN mandat i Resolution 1441 til grund for B118.

I relation til fremtidsopfattelserne anså fortalene en militær intervention som den eneste løsning til at stabilisere situationen i Mellemøsten, mens modstanderne malede et fremtidsscenarie af et verdenssamfund med en manglende international retsorden, såfremt en sådan militær intervention blev gennemført. Endvidere præsenterede modstanderne et fremtidsscenarie, hvor en øget terrortrussel ville blive konsekvensen af en militær intervention i Irak, da Danmark således ville blive mål for ekstremistiske terrorgrupper.

Som bekendt herskede der fuldstændig enighed om vedtagelsen af beslutningsforslag B89 om et dansk militært bidrag til en international indsats i Libyen. I tidsdimensionen kunne det således iagttages, hvordan en fælles fortid, hvor Danmark historisk set havde gjort sig forpligtet til at forhindre humanitære katastrofer, samlede Folketinget. Idet alle parter i Folketinget anså den nært forestående situation i Libyen som en humanitær katastrofe, var der således også enighed om dette fremtidsscenarie. Ligheden i fortids- og fremtidsperspektiverne etablerede således den *enighed*, der opstod omkring beslutningsforslag B89.

8.4.4. Sammenfatning

Den semantiske analyse har gennem iagttagelse af sags-, social- og tidsdimensionen svaret på, hvordan uenigheden kunne iagttages i debatterne af beslutningsforslag B37, B118 og B89.

Et gennemgående tema for samtlige beslutningsforslag var 'international fred og sikkerhed'. Dette overordnede, generelle tema blev partikuleret på forskellig vis i de tre beslutningsforslag. Af nedenstående Figur 14 (side 109) ses det, hvordan forskellige nodalpunkter kom til udtryk i sagsdimensionerne, som udtryk for dette overordnede tema om 'international fred og sikkerhed'. Socialdimensionen viste, at fortalere og modstandere anvendte de samme argumenter i debatterne omkring B37 og B118, mens de var fuldstændigt enige i forbindelse med B89, hvor Danmarks forpligtelse over for FN var styrende for beslutningsprocessen.

Tidsdimensionen viste, hvordan uoverensstemmelser i billedet af fortiden og fremtiden resulterede i uenighed i nutiden i forbindelse med B37 og B118, mens B89 viste fuldstændig enighed som følge af overensstemmelser i fortids- og fremtidsbillederne.

	B37 Afghanistan	B118 Irak	B89 Libyen
SAG-DIMENSIONEN	Operations-lederen Solidaritet Økonomi Typen af indsats	FN-sporet Folkeret Indsatsens tidshorisont	Humanitær katastrofe Responsibility to Protect Libyens Suverænitet
SOCIAL-DIMENSIONEN			
Fortalere	Danmark allieret med USA	Danmark allieret med USA	Danmark forpligtet over for FN
Modstandere	Danmark knyttet til FN og Europa	Danmark knyttet til FN, EU og nabolande	Danmark forpligtet over for FN
TIDS-DIMENSIONEN	Fortid Fremtid	Fortid Fremtid	Fortid Fremtid
Fortalere	Terrorangreb på USA. FN resolutioner. NATO Artikel V. Stabilisering gennem militær intervention	B118 forankret i FN Resolution 1441 Stabilisering gennem militær intervention	Danmark historisk forpligtet til at forhindre humanitære katastrofer Afværgelse af humanitær katastrofe gennem militær intervention
Modstandere	Terrorangreb på USA. FN resolutioner. NATO Artikel V. Øget terrortrussel gennem militær intervention	B118 <i>ikke</i> forankret i FN Resolution 1441 Manglende international retsorden og øget terrortrussel ved militær intervention	Danmark historisk forpligtet til at forhindre humanitære katastrofer Afværgelse af humanitær katastrofe gennem militær intervention

Figur 14: Oversigt over meningsdimensionerne.

III. DEL - FRYGTEN

9. FRYGTENS INDLEDNING

Af ovenstående semantiske analyse fremgik et generelt tema i debatterne omhandlende international fred og sikkerhed. Både fortalere for og modstandere af beslutningsforslagene søgte at fremhæve, hvorledes beslutningerne ville påvirke den internationale fred og sikkerhed og dermed have indflydelse på Danmark i sidste ende.

Dette kunne i særlig grad iagttages i tidsdimensionen, hvor der blev kommunikeret et billede af en fremtid fyldt med trusler af både fortalere og modstandere.

Fremtidsscenarierne blev altså anvendt kommunikativt til at skabe et særligt indtryk af en truende fremtid, som måtte håndteres gennem de rette beslutninger i de tre beslutningsforslag.

Et billede af en særlig form for kommunikation tonede således frem, idet fortalere og modstanderne søgte at udløse en *frygt for mulige fremtidsscenarier*.

Frygtkommunikation bidrog dermed til at etablere et bestemt scenarie i relation til de tre beslutningsforslag. Disse scenarier var ens i kraft af, at de præsenterede en form for krise – terrortruslen, truslen fra masseødelæggelsesvåben, samt truslen om et nært forestående folkemord. Ifølge statskundskabs-teoretikeren Murray Edelman er sådanne kriser blot begivenheder, der etableres af politikere, som kan drage nytte af disse (Edelman 1971, 1985). Skabelsen af frygt er en måde netop at etablere sådan en krise, hvorfor den bliver interessant i relation til de tre beslutningsforslaget, som behandles i specialet (Altheide 2002:12)

Frygt er en stærk følelse, der med udgangspunkt i en *opfattet* trussel kan påvirke individers beslutninger og handlinger (Altheide 2002: 59 & Furedi 1997: ix), hvorfor netop denne følelse bliver særlig interessant i et politisk perspektiv. Altheide (2002) beskriver endvidere, hvordan udenrigspolitik og trusler om eksterne fjender er koblet til den politiske frygt-kommunikation. Med en henvisning til Campbell (1998:13) beskriver han endvidere, hvordan udenrigspolitiske trusler mod staten er selve statens mulighedsbetingelse, idet staten kontinuerligt må etablere sig selv over for disse udefrakommende trusler. Campbell beskriver endvidere, hvordan objekterne, der konstituerer en trussel mod staten ændrer sig over tid, mens de kommunikative teknikker (med andre frygt-kommunikationen) bibeholdes. Således vil analysen fokusere på, hvordan frygtkommunikationen gik igen i forbindelse med de tre beslutningsforslag.

Del III's analyse har således med udgangspunkt i ovenstående semantiske analyse til formål at besvare specialets delspørgsmål 2, som lød "*Hvordan søgte fortalere og modstandere at påvirke beslutningsforslagene gennem anvendelsen af frygt-kommunikation?*".

Jævnfør strukturen for analyserne, som blev præsenteret i afsnit 3. (Analysestrategi) præsenteres indledningsvis den teori, der anvendes i analysen. Efterfølgende vil hver af de tre beslutningsforslag blive analyseret i kronologisk orden for afslutningsvis at blive sammenfattet i en delkonklusion i afsnit 11.4.

10. TEORI

Selve begrebet *frygt* dækker ifølge Aron (1968:20) over en "primal og derfor sub-politisk følelse". Således kan frygt anvendes i flere forskellige sammenhænge og på tværs af politiske skel.

Anvendelsen af frygt i en politisk sammenhæng kan iagttages historisk hos eksempelvis Nicolo Machiavelli (1513) og Thomas Hobbes (1651). Sidstnævnte hævdede, at politisk frygt er baseret på en illusion, hvor en fare er forstørret og overdrevet af staten (Robin 2004:33). Hobbes hovedværk *Leviathan* fra 1651 beskriver, hvordan staten (Hobbes refererede i denne sammenhæng til den engelske konge) nødvendigvis måtte indgyde frygt i sine undersåtter for at tilsikre, at de ikke faldt tilbage til 'naturlilstanden', hvor de ville bekriige hinanden og dermed risikere 'en voldelig død'. Således måtte undersåtterne afgive deres frihed til kongen, som til gengæld kunne sikre dem mod denne frygt for 'den voldelige død'.

Moderne frygtkommunikation har bevæget sig langt siden Hobbes, men henvender sig stadigvæk til denne 'primale sub-politiske følelse' og frygten for 'den voldelige død', om end ikke i så eksplicit grad som Hobbes udfoldede det i 1651. Der findes endnu ikke et samlet korpus, der fungerer som *grand theory* i forhold til frygt og anvendelsen af begrebet i kommunikationen. Derimod findes der en lang række enkeltbidrag, hvoraf en stor del er sat i en amerikansk kontekst, hvilket empirisk set ikke stemmer overens med dette speciales problemstilling, da disse amerikanske bidrags fokus er det amerikanske samfund, politiske system og levevis.

Dog kan der alligevel identificeres en række centrale elementer i teorien omkring frygt og kommunikation, som dette afsnit har til henblik at præsentere og operationa-

lisere til brug i specialets analyse af den frygt-kommunikation, der blev anvendt af både fortalere for og modstandere af de tre beslutningsforslag.

I et nyere dansk bidrag definerer Harste (2011) 'frygt' som distinktionen mellem risiko og fare¹². Absolut sikkerhed eksisterer ikke som modsætning til absolut fare, idet der altid vil være en *potentiel* trussel mod sikkerheden – således fungerer 'sikkerhed' blot som et refleksionsbegreb (Luhmann 1997:158). Derfor udskifter Luhmann begrebet 'sikkerhed' med 'risiko'. Denne bevægelse skaber således den distinktion mellem risiko og fare, som Harste (2011) anvender i sin definition af frygt. Forskellen mellem risiko og fare er ifølge Luhmann (1997) en attributionsproces. Således dækker risici over skader eller ubehag, som kan tilskrives systemets egne handlinger, mens farer er de skader og ubehag, der ikke kan tilskrives systemets egne handlinger. Et eksempel herpå kan være et systems beslutning om at gå i krig mod terror for at afværgе truslen fra denne, hvilket ifølge Luhmann gør terrortruslen til en *risiko*, idet den kan håndteres gennem krigsførelse. Omvendt ville terrortruslen udgøre en *fare*, såfremt systemet ikke ville være i stand til at håndtere denne trussel gennem krigsførelse eller andre midler. Således er attributionsprocessen iagttagersafhængig, da terrortruslen både kan fremstå som en *risiko* – hvis iagttageren mener, at denne kan håndteres af eksempelvis krigsførelse – mens den omvendt kan fremstå som en *fare*, hvis iagttageren ikke mener, at terrortruslen kan håndteres.

Luhmann beskriver, hvordan forskellen mellem risiko og fare således i sin elementære form forholder sig til en analytik omkring beslutninger, og tilregningen går i retning af risiko i takt med udvidelsen af de beslutningsmuligheder, som kan fremkalde eller afværge en skade. Dette bliver tydeligt med eksemplet om terrortruslen, der fremtræder som en *risiko*, såfremt systemet kan tage en beslutning om at håndtere den, og alternativt fremtræder som en *fare*, såfremt denne skade ikke kan håndteres gennem beslutninger fra det system, som truslen udgør en fare over for.

Muligheden for forskellig attribution får man ved at skelne mellem nutid og fremtid, altså i kraft af tiden. (Luhmann 1997:177).

¹² Harste (2011) anvender Luhmanns (1997) distinktion mellem risiko og fare.

Således bliver det klart, hvordan Harste (2011) kan placere *frygt* som distinktionen mellem disse to begreber. Da en aktør ikke selv er herre over, hvorvidt en *fare* kan skade ham, er det meningsløst at frygte *fare*, da aktøren alligevel ikke kan eliminere denne. Såfremt faren bliver transformeret til en *risiko* – det vil sige, i det øjeblik, at aktøren selv bliver i stand til at kunne håndtere denne – må aktøren tage stilling til denne. Da risikoen kan håndteres på flere forskellige måder, bliver aktøren placeret i et dilemma, idet han ikke ved, hvorvidt den ene eller den anden beslutning er den mest korrekte – eller med andre ord: hvilken beslutning, der minimerer den potentielle skade i fremtiden mest. Aktøren oplever derfor *frygten* i den forstand, at han frygter sin egen evne til at tage den korrekte beslutning. Harste (2011) præsenterer eksemplet med George Bushs berygtede udtalelse "either you're with us or you're against us", idet det satte en lang række politikere i et dilemma, da de måtte vælge side og ikke vidste, hvilken beslutning, der ville resultere i den største minimering af den potentielle skade, som kunne blive en konsekvens af deres beslutning. Således ses det, hvordan frygten for den forkerte beslutning optræder i det øjeblik, hvor en *fare* transformeres til en *risiko*.

Harste (2011) opstiller tre dimensioner af frygt: (1) materiel, (2) social og (3) temporal. Dette speciale vil have fokus på den tredje dimension – den temporale. Denne tidslige dimension dækker over en kontinuerlig frygt, hvilket netop kan iagttages på tværs af kommunikationen omkring de tre beslutningsforslag, hvor de samme objekter – international fred og sikkerhed – kontinuerligt er truet.

Således illustreres det netop, hvordan frygt er koblet til tiden, da det er i den fremtidige mulighedshorisont, truslerne ligger, hvilket Luhmann også præsenterer (Luhmann 1997:166).

Endvidere beskriver Altheide (2002:178), hvordan følelsen af at være truet forbinder nutiden med vrede over og skyldfølelse af fortidens handlinger med angst for fremtiden. Således ses det, hvordan fortid og fremtid bindes sammen og skaber følelsen af frygt, idet aktørens fortidige handlinger placerer aktøren i en bestemt nutid, hvor nutidige handlinger på baggrund af fortidige handlinger kan resultere i en truende fremtid – med andre ord: aktøren frygter fremtiden grundet dens potentialitet.

Tidsaspektet bliver således igen centralt for forståelsen af kommunikationen omkring beslutningsforslagene B37, B118 og B89. Harste beskriver, hvordan moderne kon-

flikter og krige er gået fra at have territoriale landvindinger som formål til i stedet, at søge temporale vindinger (Harste 2011:197). Med andre ord har moderne vestlige stater ikke et ønske om at udvide sig territorielt, men derimod at sikre sig *temporalt* – at sikre sin egen eksistens i fremtiden. Netop dette kan forklare, hvorfor Danmark har deltaget i krige flere tusinde kilometer fra de danske grænser med argumentet om at sikre international fred og sikkerhed.

Luhmann (1997) indsætter selv tiden som en faktor for distinktionen mellem risiko og fare. Dette gør han i relation til attributionsprocessen, som netop er den proces iagttageren gennemfører, når en skade eller et ubehag fastsættes som værende en risiko eller en fare. Beslutninger foretages i nutiden¹³ - og da fremtiden i et moderne perspektiv ikke udøver en årsagsbestemmende magt over nutiden åbner den nutidige beslutning i stedet op for en horisont af flere forskellige muligheder. Idet den nutidige beslutning har indvirkning på netop hvilken mulighedshorisont, der opstår, har beslutningen også indvirkning på, om eventuelle fremtidige skader kan håndteres og dermed transformeres fra værende en *fare* til at udgøre en *risiko*.

Iagtages igen eksemplet omkring krigen mod terror, kan det således ses, hvordan en beslutning om at håndtere denne terrortrussel i nutiden åbner op for en mulighedshorisont, hvor terrortruslen i fremtiden vil udgøre en risiko, da den nutidige beslutning om at bekæmpe denne transformerer truslen fra at være en fare, idet systemet, der trues, er i stand til at tage en beslutning og dermed håndtere denne terrortrussel i fremtiden.

Den temporale dimension går igen hos Ugilt (2012), der beskriver, hvordan frygtens drivkraft ligger i dens *potentialitet*. Ugilt behandler det seneste årtis øgede fokus på terror og søger at indfange dette begreb ved at sætte det i relation til moderne politik i den vestlige verden.

Det skelsættende angreb mod USA den 11. september 2001 fungerer som Ugilts analyseobjekt, hvorved han illustrerer, hvordan vestlig politik – herunder særlig ame-

¹³ Som tidligere præsenteret i afsnit 7.2.3 definerer Luhmann nutiden som den periode det tager at gøre en beslutning irreversibel (Luhmann 2000:118).

rikansk politik – fandt en særlig drivkraft i frygten. Ugilt illustrerer dette i følgende passage:

”(...) the probability of future occurrences of the catastrophic sort is entirely irrelevant; their mere *possibility*, no matter how small, is all that should concern an administration which acts upon them. Not likelihood, but potentiality is the driving force.”

Således ses det, hvordan den blotte mulighed for en truende fremtid er det centrale element, der påvirker beslutninger. Den amerikanske sociolog Frank Furedi tilføjer til dette, at menneskers forestillingsevne kontinuerligt arbejder i retning af det værst tænkelige scenarie (Furedi 1997:21). Således kan det ses, hvordan frygten skaber en irrationel handling, da den ikke tager udgangspunkt i sandsynligheder, men i stedet i potentialiteter. Det er netop disse potentielle risici, som kom til udtryk i ovenstående semantiske analyses behandling af tidsdimensionen i relation til de tre beslutningsforslag, idet parterne hver især skabte billeder af en fremtid fyldt med potentielle risici.

Skabelsen af disse risikofyldte fremtider kan endvidere iagttages ud fra et andet perspektiv, som leveres af Københavnerskolen. Det centrale begreb inden for denne socialkonstruktivistiske politiske teori er *sikkerhedsliggørelse*, som dækker over hvordan politiske aktører kommunikativt kan skabe en virkelighed, som synes virkelig (Buzan et al. 1998).

Dette skal ses i modsætning til klassisk materialistisk realpolitik, der i stedet tager udgangspunkt i håndterbare magtforhold og trusler baseret på konkrete kapaciteter. Københavnerskolens blik for skabelsen af en virkelighed gennem kommunikation, ligger i forlængelse af Edelmans (1971, 1985) teori om, at kriser blot etableres af beslutningstagere med henblik på at gennemføre en bestemt beslutning.

Sikkerhedsliggørelse er i Københavnerskolen en kommunikativ proces, der muliggør brugen af ekstraordinære midler med henblik på at skabe sikkerhed mod en opfattet eksistentiel trussel (Buzan et al. 1998:24-25). Netop det aspekt, at der er tale om en *eksistentiel* trussel kan ses i relation til Harstes (2011) begreb om, at stater søger at sikre deres egen overlevelse i det temporale plan. Statens overlevelse sættes dermed som reference-objekt for sikkerhedsliggørelsen.

De basale komponenter i sikkerhedsliggørelsen af et givent objekt er således: (1) en sikkerhedsliggørende aktør, (2) et referenceobjekt og (3) et publikum.

(Buzan et al 1998:32)

Som det fremgik af ovenstående semantiske analyse blev international fred og sikkerhed kontinuerligt fremhævet i debatterne som værende truet og fremgik dermed som et gennemgående referenceobjekt. Således indtog både fortalere og modstandere rollen som sikkerhedsliggørende aktører med Folketinget og den danske befolkning som deres publikum.

Idet begge parter anvendte det samme overordnede reference-objekt – international fred og sikkerhed – var der således ikke debat om dette. Derimod opstod debatten omkring hvordan dette reference-objekt skulle sikres.

Analysen vil derfor fokusere på de øvrige objekter, som parterne søgte at indskrive i dette overordnede reference-objekt. Disse objekter fremgår af sagsdimensionerne i de tre ovenstående semantiske analyser (afsnit 8.1.2, 8.2.2 og 8.3.2).

Med en kombination af frygt-teoriens blik for det *temporale* aspekt og *potentialiteten* af situationerne omkring de tre beslutningsforslag samt Københavnerskolens begreb om *sikkerhedsliggørelse* vil nedenstående analyse således søge at skabe forståelse for *"Hvordan søgte fortalere og modstandere at påvirke beslutningsforslagene gennem anvendelsen af frygt-kommunikation?"*.

11. ANALYSE

Både fortalere og modstandere søgte at opretholde Danmarks eksistens og bandt denne sammen med 'internationale fred og sikkerhed'. Fortalerne for de tre beslutningsforslag kædede således bibeholdelsen af den internationale fred og sikkerhed sammen med et behov for umiddelbar militær intervention, hvilket kom til udtryk i ovenstående semantiske analyse.

De søgte således at gøre de tre konflikter til referenceobjekter for *sikkerhedsliggørelse*, da konflikterne grundlæggende kunne få konsekvenser for Danmarks fortsatte eksistens. Modstanderne anerkendte derimod ikke denne umiddelbare sammenkædning mellem militær indgriben og Danmarks fortsatte eksistens. I stedet henviste de til en fjernere fremtid og behovet for *ikke* at sikkerhedsliggøre disse nære referenceobjekter (de aktuelle situationer i Afghanistan og Irak). Modstanderne søgte således at sikkerhedsliggøre den internationale retsorden og respekten for internationale

organisationer – i særlig grad for FN. Dette blev begrundet i risikoen for at Danmarks eksistens ville blive truet i et verdenssamfund uden respekt for Folkeretten.

Således kan en temporal forskydning i referenceobjekter identificeres i relation til de to parter sikkerhedsliggørelse. Hvor fortalene henviste til en nært forestående trussel mod verdenssamfundet (terrornetværk i Afghanistan og masseødelæggelsesvåben i Irak) henviste modstanderne til en fjern fremtid, hvor folkeretten ville blive udhulet og FN og andre internationale organisationer ville miste deres legitimitet.

11.1. Afghanistan

Af den semantiske analyse i Del II fremgik det, at både fortalere og modstandere var enige om, at international fred og sikkerhed var centralt og derfor måtte sikres og bibeholdes. Dette i kraft af, at international fred og sikkerhed blev anset som en forudsætning for Danmarks fortsatte eksistens. Dette kom til udtryk i Udenrigsminister Per Stig Møllers ækvivalering af terrorangrebene mod USA som værende en trussel mod den internationale fred og sikkerhed¹⁴.

”Den 28. september 2001 fastslog FN’s sikkerhedsråd endvidere ved resolution 1373, at terrorangrebene udgjorde en trussel mod den internationale fred og sikkerhed og bekræftede på ny retten til at udøve individuelt eller kollektivt selvforsvar” (a. – Per Stig Møller).

Al Qaedas terrornetværk i Afghanistan blev ækvivaleret til en trussel mod international fred og sikkerhed, hvorfor Al Qaedas terrornetværk og Afghanistan blev til referenceobjekt for debatten. Diskussionen mellem fortalene for og modstanderne af B37 omhandlede ikke dette faktum, men derimod hvorvidt referenceobjektet burde sikkerhedsliggøres – altså om der eksisterede et behov for ekstraordinære tiltag, som gik ud over det hidtidige diplomati og humanitære støtte.

Fortalernes forsøg på sikkerhedsliggørelse indfangedes i særlig grad af Udenrigsminister Per Stig Møller i nedenstående udtalelse:

¹⁴ Se endvidere Figur 2: Taleban – En risiko for verdenssamfundet.
(Afsnit 4.1).

"Terrortruslen mod den internationale fred og sikkerhed skal imødegås med alle nødvendige midler, herunder militære bidrag." (a. – Per Stig Møller).

Herved understregedes det, at fortalernes anså Al Qaedas terrornetværk som værende en så eksistentiel trussel, at de måtte sikkerhedsliggøres. Den trussel Al Qaeda og Taleban udgjorde, var altså af en så alvorlig karakter, at den måtte søges afværget med ekstraordinære midler for at mindske eventuelle muligheder for at få konsekvenser for den internationale fred og sikkerhed.

Uenigheden mellem fortalernes og modstanderne opstod således i de forskellige opfattelser af hvorvidt denne direkte trussel fra terrornetværk i Afghanistan, var at betegne som signifikant nok til at fordre en militær indgriben udenom de vanlige diplomatiske og sanktionsbaserede kanaler.

"Det vil sige, at det angivelige formål med den aktion, som den danske regering nu foreslår, at Danmark skal sende styrker til, nemlig at bekæmpe terrorisme, altså kan gå hen og vise sig på længere sigt kun at skabe yderligere grobund for terrorisme" (b. – Kjeld Albrechtsen)

Modstandernes argumentation blev eksemplificeret gennem Kjeld Albrechtsen udtalelse, hvor han henviste til referenceobjektet 'terrorisme' som havende direkte indflydelse på det overordnede referenceobjekt 'international fred og sikkerhed'.

Ækvivaleringen mellem Afghanistan og terrorisme blev således fastholdt, men af modstanderne sat i et andet tidsligt perspektiv, idet de henviste til en øget terrortrussel på længere sigt som funktion af en militær intervention i Afghanistan. Dermed ses en modstand mod fortalernes sikkerhedsliggørelse af terrornetværkene i Afghanistan idet modstanderne refererede til en fjern fremtid indeholdende en øget terrortrussel i modsætning til den nære fremtid, som fortalernes havde anvendt i deres argumentation.

Fortalernes reference til en trussel, som måtte imødegås i den nære fremtid fremgik af Helge Adam Møllers udtalelse herunder:

“Det er en rigtig beslutning, fordi vi danskere jo har en akkurat lige så stor interesse i, et lige så stort behov for og en lige så stor gavn af, at de sidste rester af det terror-netværk, der stadig væk er i Afghanistan i disse dage - jeg tænker på Al-Qaida, talebanstyrkerne, Osama bin Ladens resterende folk - hurtigst muligt ophører med at være en trussel, ikke alene mod beboerne i Afghanistan, men også mod resten af verden.” (b. – Helge Adam Møller).

Med henvisningen til behovet for at reagere ”hurtigst muligt” sikkerhedsliggjorde Helge Adam Møller således de afghanske terrornetværk og Al Qaeda gennem en ækvi-valering af disse, til risikoen for den internationale fred og sikkerhed. Situationen i Afghanistan havde således ifølge fortalerne potentiale til at blive en trussel mod resten af verden – herunder Danmark – og måtte derfor straks imødegås.

Af ovenstående kan det således iagttages, hvordan fortalerne gennem henvisning til en trussel i den nære fremtid forsøgte at sikkerhedsliggøre Al Qaeda og de afghanske terrornetværk grundet disses potentielle trussel mod verdenssamfundet og Danmark. Omvendt søgte modstanderne, at underminere denne sikkerhedsliggørelse, idet de i stedet refererede til den fjerne fremtid, hvilken potentielt indeholdt en øget trussel for terrorangreb mod Danmark som følge af et dansk militært bidrag til operationen i Afghanistan.

Som nævnt tidligere i afsnit 10, indeholder henvisningerne til den nære og fjerne fremtid samtidig henvisninger til *potentielle* begivenheder. Det er netop i dette *potentiale*, at frygten finder sin styrke (Ugilt 2011)

Som Harste (2011) beskriver eksisterer frygten som distinktionen mellem ’fare’ og ’risiko’. Førstnævnte dækker som bekendt over de trusler, som en aktør ikke selv kan håndtere, mens sidstnævnte dækker over truslerne, som en aktør kan handle i forhold til. Af debatterne kan det således iagttages, hvordan fortalere og modstandere hver især forsøgte at illustrere forskellige risici i det temporale plan. Således henviste fortalerne til en risiko i den nære fremtid – potentielle terroranslag mod Danmark som kunne håndteres gennem militær intervention – mens modstanderne henviste til en risiko for øget terror i den fjerne fremtid, såfremt en militær intervention blev gennemført. Disse risici fremstod derfor som *potentialiteter*, der ikke nødvendigvis var sandsynlige, men indgød frygt i kraft af deres blotte *potentialitet*.

“Vi vil ikke acceptere indskrænkningen i retten til at kunne leve frit i demokrati uden frygt for, hvornår den næste bombe rammer vores samfund. Bin Laden og Al-Qaida truer og fornægter vores ret til at kunne leve frit og trygt.” (b. – Ulrik Kragh)

Ulrik Kraghs (V) udtalelse tydeliggjorde fortalernes anskuelse af, at der i skikkelse af Al Qaeda og den omnipræsente terrortrussel de repræsenterede, eksisterede et konstant potentiale for voldsomme og pludselige indgreb i Vestens og Danmarks sikkerhed. Disse terrornetværk blev således portrætteret, som værende en evig risiko for det internationale samfund, i egenskab af deres evne til at orkestrere potentielle frygtindgydende terroranslag. Risikoen måtte derfor ifølge fortalerne søges indskrænket gennem en militær intervention i Afghanistan.

Modstanderne af B37 var enige i terrortruslen fra de afghanske terrornetværk og at formålet med interventionen var at bekæmpe denne trussel, hvilket fremgår af nedenstående udtalelse fra Keld Albrechtsen:

“Det vil sige, at det angivelige formål med den aktion, som den danske regering nu foreslår, at Danmark skal sende styrker til, nemlig at bekæmpe terrorismen, altså kan gå hen og vise sig på længere sigt kun at skabe yderligere grobund for terrorisme.”
(a. – Keld Albrechtsen)

Udtalelsen viser samtidig, hvordan Keld Albrechtsen med en henvisning til den fjerne fremtid mente, at et dansk militært bidrag kunne resultere i en øget terror-trussel. Dette kan således ses som en kritik af fortalernes ønske om at bidrage til en militær operation som funktion af den umiddelbare trussel som risikoen for terror-netværkene i Afghanistan udgjorde i den nære fremtid. Dermed ses det, hvordan referenceobjektet *terrorisme*, som fortalerne og modstanderne henviste til var temporalt forskudt.

Et andet aspekt omhandlende Danmarks sociale relationer¹⁵ og et dansk militært bidrags påvirkning af disse blev ligeledes præsenteret gennem frygtkommunikation:

“Vi står i en meget farligere situation, end vi gjorde for et par måneder siden, med opsigelse af internationale traktater, med en kobling i USA mellem palæstinenserne og Osama bin Laden og dermed en legitimering i forhold til hele den palæstinensiske verden, som jeg synes er livsfarlig, og hvis man samtidig om ikke hæfter FN af så ikke tager det rystende alvorligt, at FN har nøglen til den fred, der er i fare her, er det farligt.” (b. – Margrethe Auken).

Udtalelsen illustrerer, hvorledes modstanderne frygtede at en dansk militær deltagelse udenom FN på lang sigt ville kunne skade adskillige af Danmarks internationale relationer, samt underminere FN's legitimitet i lignende fremtidige situationer. Omvendt mente fortalernes, at netop forholdet til USA skulle prioriteres højt, da et samarbejde med USA i deres blik var den bedste løsning til at håndtere terrortruslen.

“Lad os dog erkende, at alt, hvad USA gør i den her situation, ikke nødvendigvis er det rigtige, men det er dog trods alt USA, der skal hjælpe os til at komme ud af terror situationen, skal hjælpe os til her i Vesten at sikre, at der bliver grebet ind over for de her ting.” (b. – Peter Skaarup).

Peter Skaarup anerkendte, at USA ikke var ufejlbarlige, men at Danmark nødvendigvis måtte følge USA i kampen mod terrortruslen for at sikre Vesten og dermed den vestlige livsstil.

Fortalernes argumentation viste i det hele taget en tendens til at omhandle behovet for, at Danmark fulgte USA, idet USA var betragtet den primære garant for Danmarks fortsatte sikkerhed.

Der blev således givet udtryk for at Danmarks samarbejde med USA fungerede som et forsvar af en alliance og dermed denne alliances fortsatte eksistens i fremtiden. Danmark måtte derfor deltage i denne 'forsvarskrig' som kan iagttages som en kamp

¹⁵ Se endvidere afsnit 8.1.3 (Afghanistan: socialdimensionen)

i det temporale plan for at sikre Danmarks fortsatte eksistens. En sådan *temporal kamp* skal ses i modsætning til en *territorial kamp*, som kendetegner angrebskrige med henblik på landevindinger (Harste 2011: 197)

Der var derfor ikke tale om krig for, at sikre øjeblikkelige territoriale besiddelser, men i stedet en krig for at sikre Vestens fremtidige evne til udleve en specifik livsstil i tryk-
hed.

“Afghanistankrigen er en forsvarskrig imod terrorisme. Det er NATO, der er blevet angrebet, og der slutter man sig i fællesskab som frie nationer sammen imod dette angreb.” (d. – Søren Krarup).

Søren Krarups udtalelse viser, hvordan den militære operation, som danske styrker ville blive del af, blev iagttaget som en forsvarskrig. En forsvarskrig er politisk set nemmere at skabe politisk opbakning omkring i forhold til en angrebskrig. Specialet søger dog ikke at analysere, hvorvidt italesættelsen af krigen mod terror var medvirkende til at skabe konsensus omkring beslutningsforslag B37. Derimod bliver det interessant at iagttage, hvordan forsvarskrigen samtidig var et udtryk for en *reaktion* på et angreb mod NATO og dermed – jævnfør NATO artikel 5 – et angreb mod Danmark. Beslutningsforslag B37 repræsenterede derfor ifølge fortalerne en reaktionær handling.

Videnskabsteoretisk stadielære præsenterer tre vidensstrategier til at håndtere en given situation. Strategierne er afhængige af hvilket erkendelsesniveau, som aktøren placerer sig på. De tre strategier er ifølge (1) helliggøre det hændelige, (2) minimering af frykten for det hændelige og (3) en profylaktisk tilgang til det hændelige (Schmidt 1994).

Førstnævnte dækker hvordan en hændelse tilskrives en uforklarlig instans, som iagttageren ikke kan definere. Dette kan iagttages i eksempelvis religiøse samfund, der tilskriver uforklarlige hændelser til guddommelig indgriben. Dette første erkendelsesniveau har derfor ikke relevans for dette speciales empiri. Derimod giver den anden strategi god forklaringskraft, det den dækker over, hvordan en hændelse kan gøres beregnelig og dermed håndterlig. Med andre ord kan en kausalitets-sammenhæng opstilles, som giver aktøren mulighed for at mindske sandsynligheden for en hændelse ved at minimere sandsynligheden for de hændelser, der ligger forud for denne.

Bevidstheden om at aktøren selv kan håndtere en potentielt skadelig hændelse gør det samtidig muligt at minimere frygten for denne. Dette idehistoriske blik stemmer overens med Luhmanns (1997) distinktion mellem fare og risiko, idet det laveste erkendelsesniveau iagttager potentielle skader som farer der tilregnes en udefrakommende aktør, mens det andet erkendelsesniveau tilregner potentielle skader til aktøren selv, idet aktøren kan forebygge disse skader og dermed minimere sandsynligheden for dem.

Kausaliteten mellem afghanske terrornetværk og potentielle terrorangreb i Danmark blev således opstillet, hvilket også fremgik af Figur 2 (Taleban – En risiko for verdenssamfundet). Som en reaktion på disse afghanske terrornetværks angreb på den vestlige verden, var det derfor ifølge fortalerne for B37 nødvendigt at føre krig mod disse for at mindske sandsynligheden for, at de kunne operere og dermed skade Danmark.

Den tredje vidensstrategi – den profylaktiske – dækker i modsætning til den *reaktive* anden vidensstrategi over en *proaktiv* tilgang, hvor en fuldstændig eliminering af led i kausal-kæden kan fjernes. Denne strategi er med Luhmanns blik for risiko og fare ikke mulig, da en aktør aldrig vil kunne eliminere et led fuldstændig – der vil altid være en potentialitet for at den hændelse, som leddet repræsenterer, vil opstå. Denne profylaktiske strategi er derfor usandsynlig, men kan ikke desto mindre kommunikativt fremstilles som sandsynlig. En sådan profylaktisk strategi står i princippet ved tærsklen til at ville realisere en totalkontrolleret verden (Schmidt 1994:45). Hverken fortalerne eller modstanderne søgte at præsentere en sådan profylaktisk strategi, men henviste i stedet til, hvordan den potentielle skade fra afghanske terrornetværk kunne håndteres ved henholdsvis ifølge fortalerne at bekæmpe dem med militære midler i en amerikansk ledet operation (jævnfør beslutningsforslag B37) eller ved ifølge modstanderne at afvente en FN-ledet operation med fokus på humanitær bistand til Afghanistan.

I behandlingen af B37 om dansk militær deltagelse i den internationale indsats mod terrornetværk i Afghanistan kan det altså iagttages, at fortalerne forsøgte at sikkerhedsliggøre de Afghanske terrornetværk for dermed at legitimere brugen af ekstraordinære midler mod disse. I forsøget på denne sikkerhedsliggørelse anvendte fortalerne frygtkommunikation ved at italesætte en risikofyldt nær fremtid, hvor potentialet

for terrorangreb i Vesten og Danmark nødvendigvis måtte imødegås med en militær indsats i Afghanistan.

Omvendt mente modstanderne af B37, at en dansk militær indsats ville øge potentialitet for terroranslag mod Danmark i en fjern fremtid, idet Danmark i kraft af sit militære bidrag ville blive mål for terrororganisationer.

Fortalernes forsøg på at sikkerhedsliggøre de afghanske terrornetværk kan iagttages værende en succes, da beslutningsforslag B37 som bekendt blev vedtaget med 110 stemmer mod 11 (d.).

Denne sikkerhedsliggørelses-taktik blev endvidere anvendt i behandlingen af de to følgende beslutningsforslag, som nedenstående to afsnit 11.2 og 11.3 vil illustrere.

11.2. Irak

Ligesom det var tilfældet med B37, hvor Danmark skulle tage stilling til et dansk militært bidrag til operationen i Afghanistan argumenterede både fortalere og modstandere for at Danmarks fortsatte eksistens måtte opretholdes i relation til den potentielle trussel, som situationen i Irak repræsenterede i 2003. Dette i kraft af at Saddam Hussein og Iraks masseødelæggelsesvåben blev ækvivaleret som værende en trussel mod 'international fred og sikkerhed' og dermed også mod Vesten og Danmark. Udenrigsminister Per Stig Møller præsenterede i fremsættelsestalen for B118, hvordan et dansk militært bidrag ville medvirke til at fjerne denne *trussel* mod den internationale fred og sikkerhed i regionen:

“Regeringen finder, at et dansk militært bidrag til en multinational indsats vil medvirke til at fjerne truslen mod den internationale fred og sikkerhed i regionen.” (g. – Per Stig Møller)

Denne trussel var således udgangspunkt for en frygt for, at Saddam Hussein og Iraks masseødelæggelsesvåben ville kunne true Vestens og Danmarks fortsatte eksistens i sin nuværende form.

Iraks masseødelæggelsesvåben blev således gjort til referenceobjekt for fortalernes sikkerhedsliggørelse. I kraft af disse våbens eksistentielle trussel mod Vesten og Danmark kunne fortalerne således anvende referenceobjektet til at legitimere brugen

ekstraordinære midler i form af et militært bidrag til operationen i Irak. Helge Adam Møller (C) fremhævede disse masseødelæggelsesvåben som referenceobjekt i nedenstående udtalelse:

"Store mængder af masseødelæggelsesvåben er en direkte og en alvorlig trussel mod befolkningen i hele regionen, og i de forkerte hænder er disse våben en trussel hvor som helst." (i. – Helge Adam Møller)

Den trussel som masseødelæggelsesvåben udgjorde, blev altså iagttaget som værende af en så alvorlig karakter, at den måtte søges afværget med ekstraordinære midler. Dette med henblik på at reducere risikoen for våbnenes anvendelse uden for Irak – i værste fald i et angreb mod Vesten og i særlig grad Danmark.

Modstanderne var enige i, at masseødelæggelsesvåben fremstod som referenceobjekt i forhold til situationen i Irak, men var derimod uenige om, at disse våben udgjorde en så eksistentiel trussel, at de kunne fungere som tilstrækkeligt grundlag til at anvende så ekstraordinære midler, som en militær intervention med dansk deltagelse.

Ole Sohn (F) udfordrede fortalernes sikkerhedsliggørelse af Iraks masseødelæggelsesvåben ved at relatere dem til øvrige diktaturers lignende våbenarsenaler, som der ikke blev intervenseret imod. Således forsøgte modstanderne at underminere fortalernes argument om, at lige præcis Iraks masseødelæggelsesvåben var en særlig trussel mod Vesten og Danmark og derfor fordrede en sikkerhedsliggørelse af referenceobjektet 'Iraks masseødelæggelsesvåben'.

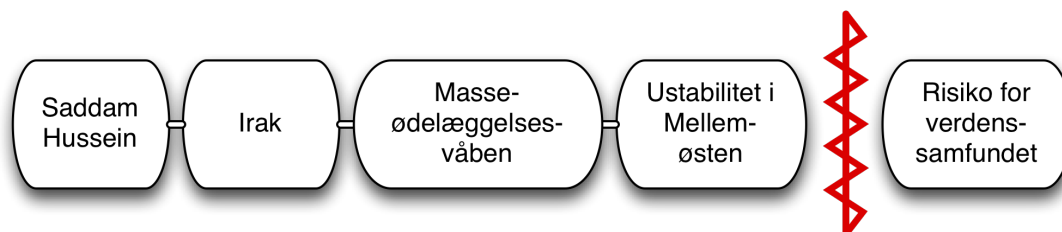
"Hvornår griber man så ind over for de andre diktaturer, som også undertrykker deres folk, som også har masseødelæggelsesvåben (...)?" (i. – Ole Sohn).

Udtalelsen indeholder et argument for, at enten burde der intervenseres over for alle diktaturer, der besad masseødelæggelsesvåben, eller også skulle der ikke intervenseres i nogen af dem. Da der som bekendt ikke blev intervenseret i andre diktaturer, mente modstanderne derfor heller ikke, at sikkerhedsliggørelsen af Iraks masseødelæggelsesvåben var legitim.

Holger K. Nielsen (F) forsøgte ligeledes at argumentere imod fortalernes sikkerhedsliggørelse af Saddam Hussein og Iraks masseødelæggelsesvåben.

“Der er ingen her, der bryder sig om Saddam Hussein, det er ikke det, der er diskussionen, men jeg tror, man skal passe på med at gøre verdensfreden til et spørgsmål udelukkende om Saddam Hussein.” (i. – Holger K. Nielsen)

Ved at bryde koblingen mellem Saddam Hussein og verdensfreden søgte Holger K. Nielsen således at sprænge den ækvivalenskæde, som fortalerne havde opbygget gennem argumentationen.

Figur 15: Saddam Hussein – Ikke en risiko for verdenssamfundet.

Ikke desto mindre kan det af fortalernes argumenter tolkes, at de anså truslen fra Saddam Hussein og Iraks masseødelæggelsesvåben som overhængende, at der måtte handles øjeblikkeligt. Dette kan igen iagttages som et forsøg på at sikkerhedsliggøre Iraks masseødelæggelsesvåben og kom til udtryk i Jens Rohdes (V) udtalelse:

“Vi mener, at grænsen, og dermed afgørelsens time, er nået. Saddam Hussein har fået et klart ultimatum: Enten afvæbnes Irak, eller også må Saddam tage ansvaret for en militæraktion. Tiden er inde til, at FN's utallige resolutioner gennem 12 år gennemføres helt betingelsesløst og med det samme.” (i. – Jens Rohde).

Omvendt henviste modstanderne af beslutningsforslaget til at situationen ikke var så truende, at der måtte handles øjeblikkeligt, idet FN's våbeninspektører ønskede mere tid til at løse deres opgave.

"(...) våbeninspektørerne med Hans Blix i spidsen siger, at de gør fremskridt, og Hans Blix' sidste afrapportering var: jeg har ikke brug for år, ej heller uger, men måneder. Skal man så konkludere nu? Har vi ikke tid til at give freden en chance på op til to måneder mere?" (i. – Frank Jensen).

Modstanderne forsøgte dermed at nedtone den umiddelbare nødvendighed for en militær intervention og dermed afsikkerhedsliggøre Iraks masseødelæggelsesvåben. I den afsluttende ministertale optegnende Per Stig Møller (C) den temporale forskydning i debatten mellem fortalernes og modstandernes af B118. Han forsøgte at fremhæve konsensus omkring problematikken med Iraks masseødelæggelsesvåben og samtidig at vise, at fortalernes – og et politisk flertal – mente at øjeblikkelig handling var nødvendig i modsætning til modstanderne, der ønskede at afvente.

"Vi er uenige om tidspunktet, men de fleste af os er jo enige om formålet, og det skal soldaterne vide. Og flertallet mener altså: Tiden er nu." (k. – Per Stig Møller)

Ligesom det var tilfældet i behandlingen af B37 (Afghanistan) blev der også henvist til mulige scenarier i fremtiden. Med andre ord blev der af både fortalere og modstandere henvist til en *potentiel* trussel, som følge af den beslutning, der skulle tages i forbindelse med B118.

Venstres Ulrik Kragh fremhævede denne potentielle trussel og dermed fortalernes ønske om, at imødegå denne ved at støtte den USA-ledede militære operation i Irak.

"(...) vi støtter dem, der sørger for, at den potentielle trussel, der er fra en tyrannisk diktator, der tidligere har vist, at han vil bruge masseudryddelsesvåben, bliver afværget (...)" (i. – Ulrik Kragh).

Dette blev endvidere begrundet af Per Stig Møller, som henviste til, at situationen i Irak havde potentiale for uoverskuelige menneskelige lidelser – ikke bare i Mellemøsten, men i hele verden og dermed i Danmark.

"Vi betragter de gentagne obstruktioner fra Iraks side som en global trussel med uoverskuelige menneskelige lidelser til følge." (i. – Per Stig Møller).

Iraks manglende samarbejdsvilje til at fremvise og destruere landets masseødelæggelsesvåben blev således gentagne gange fremhævet som referenceobjekt for sikkerhedsliggørelsen og dermed legitimeringen af en militær intervention. Frygten fandt således igen sin kraft i potentialet for hvordan Saddam Hussein *kunne* anvende disse masseødelæggelsesvåben i fremtiden.

Dansk Folkepartis Peter Skaarup tilføjede endvidere til debatten, hvordan dette potentiale blev yderligere forstærket, idet han ækvivalerede Saddam Hussein og Irak til terrorisme. Som det kunne iagttages i relation til behandlingen af B37 (Afghanistan) og endvidere af Ugilt (2012) fungerer terror netop som en eksponentielt forøgende faktor i frygt-kommunikationen. Således satte Skaarups tilføjelse frygten for Iraks masseødelæggelsesvåben i en højere potens.

"(...) ifølge Colin Powells tale i FNs Sikkerhedsråd stod det meget klart, at Irak har terrorisme, at Saddam i sit land har terrorister til stede, som man ikke gør noget ved, som bevæger sig frit omkring i Irak. F.eks. er der beviser for, at der i Bagdad har været besøg af terrorister tilhørende Al-Qaeda-netværket." (i. – Peter Skaarup).

Denne forstærkede frygt var således med til at underbygge sikkerhedsliggørelsen af Iraks masseødelæggelsesvåben, hvilket netop fordrede en øjeblikkelig handling. Ikke overraskende forsøgte modstanderne at nedtone denne kobling mellem Irak og terrorisme, for dermed at afsikkerhedsliggøre Iraks masseødelæggelsesvåben. Således fremhævede Enhedslistens Keld Albrechtsen, at efterretningerne omkring Saddam Husseins tilhørsforhold til terrorisme var tvivlsomme:

"Hr. Peter Skaarup burde være klar over, at det såkaldte bevismateriale, som USA's udenrigsminister Colin Powell fremlagde, jo er blevet analyseret alle mulige steder. (...) Frankrig og Tyskland har ikke fundet, at der var et bevismateriale, (...). Så der tror jeg, at hr. Peter Skaarup vil gøre sig selv en tjeneste ved selv at kigge tingene lidt grundigere igennem og prøve på at basere sig på et seriøst stykke arbejde og ikke bare sladre i sig, hvad Colin Powell kommer og siger, for det viser sig altså ikke at kunne holde." (i. – Keld Albrechtsen).

Modstanderne anvendte referenceobjektet terrorisme i et andet aspekt og forsøgte at tegne et billede af, hvorledes et dansk militært bidrag til operationen i Irak ville øge terrortruslen mod Danmark på længere sigt. Dette i kraft af, at Danmarks aktivistiske udenrigspolitik ville gøre Danmark til et mål for fundamentalistiske terrorgrupper. En lignende analogi kunne iagttages i modstandernes argumentation i forbindelse med Danmarks deltagelse i Afghanistan (se afsnit 11.1)

Holger K. Nielsen (F) henviste således til den øgede terrortrussel Danmark ifølge terreksperter ville stå over for, som funktion af en dansk deltagelse i krigen imod Irak:

"Alle de terreksperter, der kan opdrives, er enige om, at en krig imod Irak vil forøge truslen for terror i Vesten, også i Danmark." (i. – Holger K. Nielsen.).

Dermed kan igen ses en temporal forskydning af truslen mod Danmark. Hvor fortællerne for B118 anså Iraks masseødelæggelsesvåben som en øjeblikkelig trussel, fremhævede modstanderne derimod den langsigtede forøgede terrortrussel, såfremt Danmark skulle deltage i en militær intervention i Irak.

Holger K. Nielsens udtalelse viser endvidere et andet interessant aspekt af kommunikationen omkring Danmarks militære deltagelse i den internationale operation mod Irak.

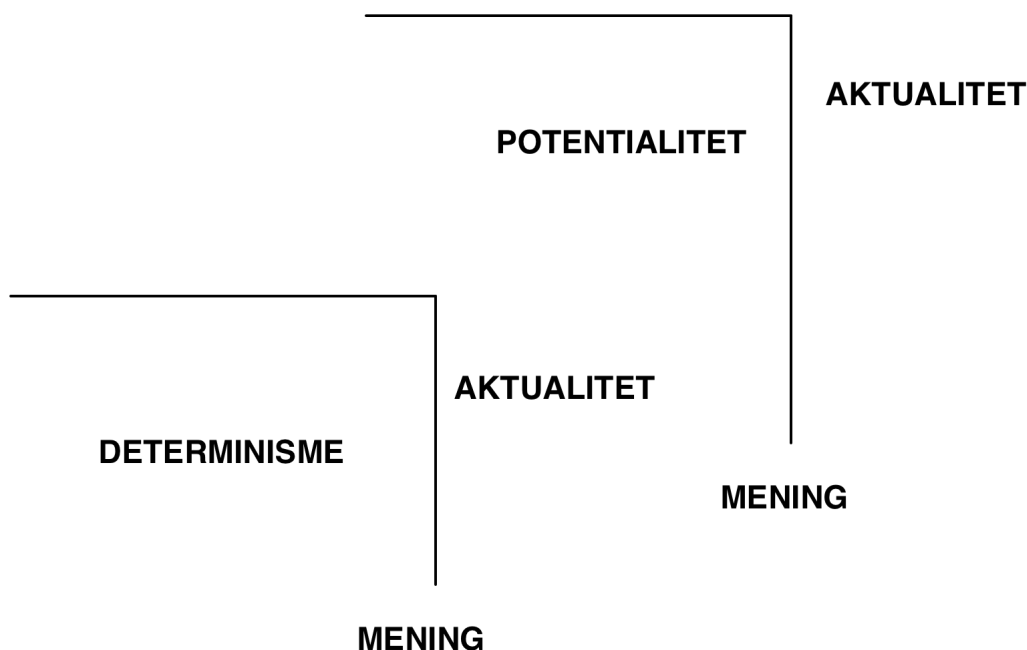
Holger K. Nielsens søgte med udtalelsen at opstille en deterministisk kausalitetskæde, der kobledes den danske militære indsats i Irak til en øget terrortrussel mod Danmark. Ved at præsentere en deterministisk fremtid blev denne kausalitet understreget.

Dette deterministiske argument viser altså en anderledes type argumentation end de argumenter som frygt-kommunikation primært anvender. Hvor størstedelen af de øvrige argumenter henviste til den *potentielle* skade, som Saddam Husseins besiddelse af masseødelæggelsesvåben kunne udgøre, henviste Holger K. Nielsen til den eksakte terrortrussel, der med sikkerhed ifølge terreksperter ville blive forhøjet.

Niklas Luhmanns distinktion mellem aktualitet og potentialitet, der konstituerer meningsbegrebet (jf. afsnit 7.1) må således yderligere udfoldes, idet Holger K. Nielsen

præsenterer en deterministisk fremtid i stedet for en potentiel fremtid. I meningsdimensionens tidslige perspektiv sker der således en re-entry, da fremtidens *potentialitet* bliver udskiftet med en *determinisme*.

Aktualiteten genindtræder med den deterministiske argumentationsform således på potentialitetens side og repræsenterer således en anden type meningstilskrivelse, idet den stilles over for en deterministisk fremtid fremfor en potentiel fremtid.

Figur 16. Deterministisk re-entry i Luhmanns menings-begreb.

Holger K. Nielsen forsøgte altså en anden form for meningstilskrivelse til situationen omkring beslutningsforslag B89, idet hans opstillede den aktuelle situation, som Danmark stod i, overfor en deterministisk fremtid indeholdende en øget terrortrussel, såfremt beslutningsforslag B118 skulle blive vedtaget.

Holger K. Nielsens udtalelse kan endvidere iagttages med argumentationsteorien, der skelner mellem gyldige og ugyldige *argumenter* samt sande, falske og tvivlsomme *påstande*. Argumenter er gyldige såfremt forholdet mellem præmisser og konklusion gør, at såfremt præmisserne er sande, så må konklusionen også være sand. Omvendt er et argument ugyldigt, såfremt sande påstande leder til en falsk konklusion. En lang række sammenhænge mellem sande og falske påstande kan opstilles

med henblik på at definere et argument som værende gyldigt eller ugyldigt (Espersen 1969). Dette er dog ikke umiddelbart relevant for dette speciale, da et ugyldigt argument politisk set kan være lige så slagkraftigt som et gyldigt argument, idet mange andre faktorer gør sig gældende i politisk kommunikation.

Derimod er definitionen af påstandene interessant for de argumenter, som blev anvendt i forbindelse med debatten omkring B118. Argumentationsteorien definerer således en *sand påstand* som en påstand, der kan verificeres som værende korrekt og altid gældende; en *falsk påstand* er omvendt en påstand, som kan verificeres som altid værende ukorrekt. Den tredje kategori – tvivlsomme argumenter – dækker over de påstande, der hverken kan verificeres som værende korrekte eller ukorrekte, og derfor kun kan afprøves gennem en afprøvning af hypoteser.

Kombineres denne opdeling af påstande på forskellig vis, ses det, at sandhed og falskhed ikke har nogen direkte forbindelse med gyldighed og ugyldighed af et argument (Espersen 1969:27). Dette i kraft af, at to falske påstande, der leder til en falsk konklusion kan anses som værende et gyldigt argument (ibid.)

Holger K. Nielsens ovenstående argument var ud fra et argumentationsteknisk perspektiv derfor *gyldigt*¹⁶, idet regeringen med sikkerhed ønskede at sende danske soldater i krig gennem beslutningsforslag B89. Derimod var det ikke muligt at verificere, om "alle de terroreksperter, der kunne opdrives" fremsatte en sand eller falsk påstand. Konklusionen var derfor tvivlsom.

Herunder ses en illustration af argumentet og dets påstande og konklusion:

- (1) Regeringen vil med beslutningsforslag B118 sende Danmark i krig imod Irak.
- (2)) Alle terroreksperter mener at en krig imod Irak vil øge terrortruslen mod Danmark.
- (3) Regeringen øger terrortruslen mod Danmark.

¹⁶ Et *gyldigt argument* er ifølge Espersen (1969:26) et argument, hvor der består et sådant forhold mellem præmisser og konklusion, at *hvis* præmisserne er sande, så må konklusionen være sand.

Den første påstand (1) var som bekendt sand, da beslutningsforslag B118 eksplicit fremlagde regeringens ønske om en dansk militær indsats i Irak. Derimod var den anden påstand (2) tvivlsom. Som funktion af de to påstande var konklusionen (3) derfor også tvivlsom (Espersen 1969:31).

At konklusionen i argumentet var tvivlsom er dog ikke diskvalificerende for brugen af argumentet – og er heller ikke relevant for denne analyse. Derimod er det interessant at iagttage, hvordan Holger K. Nielsen forsøgte at fremstille den tvivlsomme påstand (2) som værende sand, idet han henviste til en autoritet på området for terrorforskning – nemlig ”alle terror-eksperter, der kan opdrives”.

Holger K. Nielsen forsøgte således at bruge et deterministisk modargumentet mod det potentielle frygtscenarie, som fortalernes søgte at italesætte ved at præsentere to ”sande” påstande, som ledte til den ”sande” konklusion, at det danske militære bidrag ville lede til en øget terrortrussel mod Danmark.

Fortalernes argumenter opstillede potentielle scenarier for Saddam Husseins brug af masseødelæggelsesvåben, hvilket illustrerede brugen af frygtkommunikation, da potentialiteten netop ifølge Ugilt (2012) er frygtens drivkraft. Fortalernes kommunikation var dog ikke så ensidig, da fortalernes ligesom Holger K. Nielsen også forsøgte at fremstille tvivlsomme påstande som værende sande. Således forsøgte fortalernes også at opstille en deterministisk fremtid, hvilket kom til udtryk i nedenstående kombination af Peter Skaarup og Udenrigsminister Per Stig Møllers argumentation:

“Hans Blix sagde også, at han var overbevist om, at Saddam Hussein og Irak havde masseødelæggelsesvåben.” (k. – Peter Skaarup)

“De våben er der altså, må man gå ud fra, og det vil gøre regionen, Kuwait og efterhånden større og større områder af verden til farligere levesteder.” (i. – Per Stig Møller)

“Regeringen finder, at et dansk militært bidrag til en multinational indsats vil medvirke til at fjerne truslen mod den internationale fred og sikkerhed i regionen.” (g. – Per Stig Møller)

Argumentationsteknisk kan påstandene stilles op jævnfør nedenstående:

- (1) Saddam Hussein og Irak besidder masseødelæggelsesvåben, som udgør en trussel hvor som helst (herunder over for Danmark).
- (2) Et dansk militært bidrag vil eliminere truslen fra Saddam Hussein og Irak
- (3) En militær intervention vil fjerne truslen mod Danmark

Ovenstående argument er ligesom Holger K. Nielsens argument gyldigt, idet både påstandene (1) og (2) og konklusionen (3) teknisk set er tvivlsomme (Espersen 1969). Fortalerne søgte dog i ovenstående argumentation at fremstille deres *tvivlsomme* påstande som værende *sande*, idet de ligesom Holger K. Nielsen refererede til en autoritet. Hvor Holger K. Nielsen refererede til ”terror-eksperter”, refererede fortalerne til lederen af FN’s våbeninspektører Hans Blix, der ”var overbevist om, at Saddam Hussein og Irak havde masseødelæggelsesvåben”. Således forsøgte fortalerne også at opstille en deterministisk fremtid, hvor Iraks masseødelæggelsesvåben ville udgøre en trussel mod Danmark.

I fortalernes argumentation var det således underordnet, hvorvidt Saddam Hussein masseødelæggelsesvåben egentlig kunne true Danmark. Det var tvivlsomt – men potentielt muligt. Hvorvidt en militær intervention ville fjerne denne trussel var ligeledes tvivlsomt – men en potentiel mulighed. Og som følge af disse to tvivlsomme argumenter var konklusionen ligeledes tvivlsom. Men med fortalernes henvisning til autoriteter på området, søgte fortalerne at få konklusionen til at fremstå som sand. Igen skal det fremhæves, at tvivlsomme konklusioner hverken er værre eller bedre end sande eller falske konklusioner. Hvor fuldstændig sande konklusioner repræsenterer en deterministisk argumentation, repræsenterer tvivlsomme konklusioner derimod en argumentation, der finder en styrke i potentialiteten og dermed i frygten. Således kan en brug af argumenter på tværs af distinktionen mellem potentialitet og determination iagttages i henholdsvis Holger K. Nielsens udtalelse og fortalernes argumenter.

Et andet aspekt af fortalernes ovenstående udtalelse om, at regeringen *fandt*, at et dansk militært bidrag ville fjerne truslen i fremtiden, findes i distinktionen mellem vidensstrategier, som blev præsenteret i slutningen af afsnit 11.1 (Frygtanalyse - Afghanistan). Hvor krigen mod terrornetværk kunne anses som en *reaktionær* handling i kraft af angrebet mod USA d. 11. september 2001, var argumentet for B118 og krigen mod Irak en *proaktiv* handling. Dette markerer en markant forskel i fortalernes argumentation, da beslutningsforslag B118 kan iagttages som en *profylaktisk* strategi fra regeringen. En kausalkæde var som bekendt opstillet (se Figur 6), og fortalerne søgte at forstærke kædens koblinger ved at fremstille en deterministisk argumentation, der fremhævede denne kausalitet. Således kunne fortalerne argumentere for, at en forebyggende handling ville fjerne truslen mod den internationale fred og sikkerhed, idet en militær intervention over for Saddam Husseins masseødelæggelsesvåben ville kunne kontrollere den trussel, som disse våben udgjorde. En forebyggende handling er udtryk for det, som Schmidt (1994:45) benævner den *profylaktiske fornuft* og dækker over den tanke, at man ikke kun reagerer på det, som er sket, men at man ser sig i stand til at kontrollere opkomstbetingelserne.

Igen er det ikke specialets formål at klassificere disse argumenter og vidensstrategier som værende korrekte eller ukorrekte. Derimod kan det blot iagttages, hvordan der i forbindelse med B118 af fortalerne blev italesat en profylaktisk erkendelse, der fordrede en *proaktiv* militær intervention i Irak.

Fortalernes deterministiske argumentation for en forebyggende operation mødte modstand. Dette kunne iagttages i et modsvar fra modstanderne, der forsøgte at åbne op for den *potentielle* terrortrussel, der ville opstå ved en militær intervention. Således kan det igen iagttages, hvordan frygtkommunikationen blev bragt i spil. Flere modstandere søgte således at fremhæve, at fortalernes intentioner om at reducere den umiddelbare trussel mod Danmark reelt set ville resultere i en øget trussel på længere sigt.

Modstanden mod den forebyggende krig – som var et udtryk for fortalernes profylaktiske fornuft – sås i den eksplicitte afstandtagen fra det, der blev benævnt ”Bush-doktrinen”:

“Det, der er alarmerende ved debatten i dag, er, at vi har en dansk regering og dens faste støtteparti, der har valgt at alliere sig med det mest ultrakonservative styre i USA nogen sinde, som har en ny militær strategi, der hedder forebyggende angreb, som man sætter ind overalt, hvor ikke et internationalt samfund ser fjender, men hvor USA ser fjender.” (i. – Villy Søvndal).

Modstanderne understregede endvidere, hvordan denne ”forebyggende krig” potentielt ville resultere i en øget terrortrussel mod Danmark. Hvor Holger K. Nielsen var deterministisk i sin udtalelse, hvor han henviste til ”alle terror-eksperter”, talte Anne Grete Holmsgaard (F) sig ind i frygtkommunikationen, og understregede frygten for den forøgede terrortrussel:

”Er det en krig, der vil mindske terrortruslen i Mellemøsten, i Europa, i USA? Nej, faktisk er der frygtindgydende fare for, at den vil forøge terrortruslen.” (i. – Anne Grete Holmsgaard).

Dermed understregedes modstandernes afstandtagen fra fortalernes fokus på en trussel i den nære fremtid og den profylaktiske håndtering af denne. I stedet fremhævede de således at en militær indgriben åbnede op for en ny mulighedshorisont hvor potentialet for terroranslag blot blev forøget i en fjernere fremtid.

I ovenstående afsnit kan det således iagttages, at der eksisterede en temporal forskydning imellem fortalernes og modstandernes blik for de frygtindgydende terrortrusler. Fortalerne argumenterede for en øjeblikkelig militær indgriben med henvisning til at en fremtidig minimering af truslen fra terrorismen nødvendigvis måtte have udgangspunkt i et øjeblikkeligt påbegyndt opgør med terrorismen i skikkelse af Irak og Saddam Husseins regime. Modstanderne reagerede ved at henvise til at en sådan militær indgriben for at afvæbne Saddam Hussein, ville åbne for en helt ny situation i regionen, hvor der blot ville blive skabt yderligere grobund for terror og rekruttering til terrornetværk i en fjernere fremtid.

På trods af parternes umiddelbart delte mål om, at gøre op med referenceobjektet masseødelæggelsesvåben, terrorisme og Saddam Hussein, gennemsyrede deres temporalt forskudte blik for den potentielle trussel debatterne. Således kan det iagt-

tages, at det tidsforskudte blik for opgøret mod referenceobjekterne, kom til udtryk i den gentagne brug af frygtargumenter samt deterministiske argumenter, med henvisning til henholdsvis en nær og en fjern fremtid.

Niels Helveg Petersen indfangede denne temporale forskydning i nedenstående udtalelse, hvilket netop illustrerer, hvordan denne forskydning skabte grobund for uenighed:

“Jo, vore ure går måske forskelligt, men det er jo sådan, at det sværeste i politik såmænd ikke altid er at vide, hvad man skal, men at vide hvornår man skal det. Det er det sværeste. Og min fornemmelse for tidsforløbet i denne sag er, at man for tidligt afbrød forsøget på at finde en fredelig løsning.” (i. – Niels Helveg Petersen)

Af ovenstående kan det således iagttages, hvordan den temporale forskydning i argumenterne påvirkede debatten, idet fortalernes sikkerhedsliggjorde den nærmere fremtid, mens modstanderne refererede til et langsigtet perspektiv hvor den potentielle terrortrussel mod Danmark ville forøges.

Fortalernes sikkerhedsliggørelse af den nære fremtid og behovet for at anvende ekstraordinære midler mod truslen fra Iraks masseødelæggelsesvåben resulterede som bekendt i vedtagelsen af beslutningsforslag B118. Dette afspejler den politiske kommunikation, som kunne iagttages i relation til B37 (Afghanistan), hvor fortalernes ligeledes gennem sikkerhedsliggørelse af terrornetværkerne i Afghanistan formåede at få vedtaget, at danske militære styrker skulle udsendes i en international operation. Dog adskilte kommunikationen omkring B118 (Irak) sig fra B37 (Afghanistan) på et centralt område. Hvor B37 blev begrundet som en *reaktiv* forsvarskrig mod terror blev B118 af fortalernes begrundet som en *proaktiv* operation, der skulle tilsikre, at Iraks kemiske våben ikke ville blive anvendt. Argumenterne hos fortalernes var således udtryk for en *profylaktisk* strategi.

Endvidere kunne det iagttages, hvordan Holger K. Nielsen som repræsentant for modstanderne af B118 forsøgte at fremføre et deterministisk argument, der adskilte sig fra den øvrige frygtkommunikation, der fokuserede på de potentielle trusler i fremtiden. Holger K. Nielsen argumenterede i stedet ud fra en fastsat deterministisk fremtid med en øget terrortrussel mod Danmark, som ville være resultatet af Danmarks militære indsats i Irak.

Kommunikationen i forbindelse med B37 og B118 viste sig altså at sprænge de teoretiske rammer, som blev præsenteret i ovenstående afsnit 10, hvilket kan anses som et udtryk for, at kommunikationen bevæger sig på flere planer og ikke kun etablerer sig i en diskurs omhandlende frygt og sikkerhedsliggørelse – om end disse to temaer var dominerende.

11.3. Libyen

Som det fremgik af den semantiske analyse (afsnit 8.3 – Libyen og afsnit 8.4 – Konklusion) var der i forbindelse med B89 om et dansk militært bidrag til en international militær indsats i Libyen bred enighed i Folketinget.

Et samlet Folketing var derfor medvirkende til at sikkerhedsliggøre det nært forestående folkemord mod den libyske befolkning. Således beskrev Venstres udenrigsordfører Michael Aastrup Jensen i førstebehandlingen af B89, hvordan Gaddafis tropper var i færd med at eliminere det libyske oprør.

”Men nu er der ikke meget at glæde sig over i Libyen. For Gaddafis tropper har tromlet hen over de prodemokratiske oprørere og truer med at knuse det spirende forår.”
(p. – Michael Aastrup Jensen).

Af debatten kunne iagttages en generel tendens til, at samtlige partier i Folketinget påskønnede den demokratiseringsproces, som det arabiske forår var et udtryk for. Således henviste Frank Aaen (Ø) til, hvordan Gaddafis nedkæmpning af oprørerne i Libyen ville have fatale konsekvenser for den demokratiseringsprocessen i Mellemøsten, hvorfor også Enhedslisten stemte for B89:

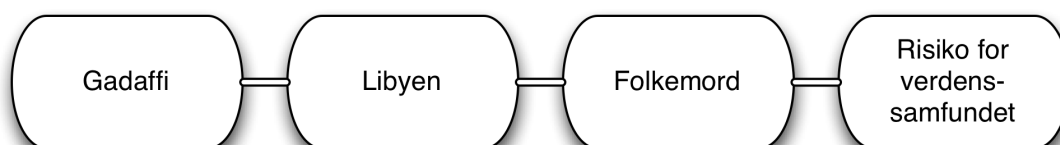
”Endelig har det vejet tungt, at udviklingen i Libyen vil have stor betydning for foråret i Mellemøsten.” (s. – Frank Aaen).

Et enigt Folketing satte således det libyske folkemord som referenceobjekt for sikkerhedsliggørelsen. Af afsnit 8.3.1 fremgik det, hvordan Gaddafis brutale håndtering af oprøret i Libyen blev ækvivaleret til et folkemord. Såfremt et sådan folkemord blev gennemført af diktatoren Gaddafi uden et forsøg fra det øvrige verdenssamfund på at

stoppe dette, ville en øget risiko for lignende folkemord opstå, hvilket Venstres Jeppe Kofod illustrerede:

"I et videre perspektiv sender det også et vigtigt signal til regimer og diktatorer om, at man ikke omkostningsfrit kan slagte sin egen befolkning. Det er et vigtigt signal til befolkningerne i det arabiske forår i Mellemøsten, der ønsker reformer og demokrati. Det er et incitament til brutale og undertrykkende diktatorer om at vælge reformer og demokrati frem for nedslagtning af egen befolkning." (p. – Jeppe Kofod).

Udtalelsen ekspliciterer koblingen mellem det nært forestående folkemord i Libyen til et risikofyldt verdenssamfund, som er illustreret i nedenstående ækvivalenskæde (Figur 8):

Figur 8: Gaddafi – En risiko for verdenssamfundet.

Ækvivalenskæden illustrerer også – jævnfør ovenstående konklusion i afsnit 11.1 og 11.2 – hvordan det overordnede referenceobjekt for sikkerhedsliggørelsen var international fred og sikkerhed.

Af særlig interesse viste det sig, at der i forbindelse med B89 som bekendt var fuldstændig enighed om både sikkerhedsliggørelsen af dette overordnede referenceobjekt og af det specifikke referenceobjekt, som var det libyske folkemord.

Da dette folkemord var 'nært forestående' var der endvidere overensstemmelse blandt samtlige partier i Folketinget om, at der måtte reageres hurtigt med ekstraordinære midler. Således kan en temporal harmoni observeres, idet alle parter refererede til den samme nære fremtid.

Dog henviste Enhedslisten kortvarigt til en problematisk fjern fremtid, der involverede risikoen for en vestlig krænkelse af Libyens suverænitet (jf. afsnit 8.3.4). Denne henvisning ses dog i denne sammenhæng blot som et inferiørt bidrag til debatten, idet den overordnede tendens omkring B89 henviste til den akutte trussel i den umiddelbare fremtid mod den libyske befolkning.

Enigheden i det temporale plan om, at der måtte handles i forhold til den nært forestående trussel blev drevet af den *potentielle* trussel om et folkemord, som samtlige parter i folketinget frygtede. Partierne benyttede samstemmigt denne *potentielle* trussel om et folkemord, som deres altoverskyggende argument for at stemme for et dansk militært bidrag til operationen i Libyen. Et folkemord ville som ækvivalensskæden i Figur 8 viser og som Jeppe Kofod (A) understregede, potentielt set skræmme prodemokratiske oprørere i andre arabiske lande fra at holde det arabiske forår i hævd. Alle parter i Folketinget var således enige om at en manglende indgriben overfor Gaddafis krænkelser af sin befolkning ville få fatale konsekvenser for det så afholdte forår af spirende demokratier i Mellemøsten.

"Det er jo meget vigtigt, for at foråret i området kan udvikle sig, at man på den måde kan se, at verdenssamfundet ikke vil finde sig i hvad som helst, når man prøver at drukne en folkelig bevægelse i blod. Det er et meget vigtigt budskab for os." (p. – Frank Aaen)

Frank Aaens udtalelse kombinerede således de to opstillede frygtscenarier, idet den både henviste til den nære trussel mod den libyske befolkning samt risikoen for, at en manglende indgriben potentielt kunne lede til yderligere folkemord i andre lande, og at den arabiske demokratiseringsproces ville blive stækket.

Endvidere understregede Niels Helveg Petersen (B), at Danmark var i stand til at håndtere truslen for folkemord, idet han tilskrev Danmark evnen til at håndtere denne trussel. Ved at fremhæve, at Danmark havde et valg – enten at gøre noget, eller ikke at gøre noget – fremstod situationen i Libyen således som en *risiko* jævnfør Luhmann (1997) for Danmark:

"Ikke at gøre noget i denne situation ville være ubærligt. Vi ser en civilbefolkning, der er i stor fare for at blive angrebet af magthavernes militært overlegne stridskræfter fra luften og af artilleri, (...)" (p. - Niels Helveg Petersen)

Niels Helveg Petersen anvendte endvidere – bevidst eller ubevidst – begrebet *fare* i en luhmanniansk forståelse, idet han placerede den libyske civilbefolkning som en

aktør, der ikke selv var i stand til at håndtere denne potentielle skade, som Gaddafis militærstyrker kunne udrette. Derimod tilskrev Niels Helveg Petersen – i enighed med resten af Folketinget – Danmark evnen til at handle imod Gaddafis militærstyrker. Således står det klart, hvordan Gaddafis militærstyrker udgjorde en *fare* over for Libyens civilbefolkning, mens de udgjorde en *risiko* over for Danmark. Kommunikationen er således en klar illustration af Luhmanns attributionsproces i forhold til distinktionen mellem fare og risiko, idet den netop er afhængig af hvilket system, der iagttages (Luhmann 1997).

Netop denne meningstilskrivelse til situationen blev videreført i Michael Aastrup Jensens (V) nedenstående udtalelse, hvor han gjorde det klart, at Libyens civilbefolkning ikke kunne klare sig selv mod Gaddafi, hvorfor Danmarks militære flystyrker måtte beskytte dem:

”Vi må og skal have vores fly på vingerne – fly, der kan beskytte den libyske civilbefolkning mod Gaddafis bomber, fly, der kan forhindre ham i at flytte rundt på sine tropper.” (p. – Michael Aastrup Jensen)

Som det allerede blev konkluderet i semantik-analysen omhandlende B89 – og som det er blevet præsenteret ovenfor – var der fuldstændig enighed i Folketinget omkring dansk militær deltagelse i operationen i Libyen. Hvor den semantiske analyse viste enighed i både sags-, social- og tidsdimensionen, udfolder denne analyse af sikkerhedsliggørelse samt brugen af frygt-kommunikation, hvordan denne enighed kom til udtryk gennem en harmonisering af det temporale plan samt opstillingen af identiske frygtscenarier på tværs af Folketingets partier. Endvidere kan det af kommunikationen iagttages, hvordan de danske politikere tilskrev Danmark evnen til at handle i forhold til den trussel, som Gaddafis militære styrker udgjorde, mens Libyens civilbefolkning samtidig blev fremhævet som værende ude af stand til at modstå disse, hvorfor Gaddafis militær udgjorde en *fare* for denne.

Den fuldstændige enighed på tværs af Folketinget indbyder til et skærpet blik for, hvilken erkendelse, der lå til grund for denne. Som det blev præsenteret i ovenstående afsnit 11.1 (Afghanistan frygt-analyse) kan tre erkendelsesniveauer opstilles (Schmidt 1994). Idet B89 markerede en *proaktiv* handling – idet en øjeblikkelig mili-

tær indgriben ville forhindre en hændelse i fremtiden – træder en *profylaktisk* erkendelse i Folketinget frem (ibid.). Således viste kommunikationen en samstemmende erkendelse af, at det danske militære bidrag ville være den eneste måde at redde det libyske oprørere fra det blodbad, som Gaddafis styrker ville udføre i den nære fremtid. Med andre ord blev en deterministisk fremtid sat op, hvor en udeblivende militær intervention med sikkerhed ville medføre en massakre. Således blev der ikke udtrykt tvivl om hvorvidt udfaldet af en militær operation ville sikre den libyske civilbefolkning. Denne holdning blev præsenteret af Lene Espersen (C) i 1. behandlingens minister-tale, hvor hun udtalte følgende:

"den eneste måde, hvorpå man kan sikre fred, [er] at man sætter militæret ind." (p. – Lene Espersen)

Kommunikationen omkring beslutningsforslag B89 viste sig altså også at indeholde deterministiske argumenter, som det også var tilfældet med Holger K. Nielsen i hans udtalelse mod beslutningsforslag B118 (Irak)¹⁷. Således var det altså ikke kun frygt-kommunikation med fokus på potentialet for en folkemassakre i Libyen, der bidrog til at skabe enighed om beslutningsforslaget, men også fremsættelsen af deterministiske argumenter, hvilket kunne iagttages i Lene Espersens udtalelse.

11.4. Frygtens delkonklusion

Med baggrund i den semantiske analyse, som blev præsenteret i Del II søgte analysen i Del III at svare på spørgsmålet om *"Hvordan søgte fortalere og modstandere at påvirke beslutningsforslagene gennem anvendelsen af frygt-kommunikation?"*

Dette blev gjort med et skærpet blik for, hvordan frygt i særlig grad blev anvendt af fortalere og modstanderne. Frygtkommunikationen fandt netop sin drivkraft i opstillingen af potentielle fremtidige scenarier fandt netop denne frygt.

De tre beslutningsforslag havde alle det samme overordnede tema omhandlende international fred og sikkerhed, hvilket fortalere og modstandere alle søgte at frem-

¹⁷ Se afsnit 11.2

hæve. Enigheden omkring international fred og sikkerhed som det ønskelige mål blev samtidig til debatternes stridsobjekt, da fortalene og modstanderne af beslutningsforslagene havde forskellige syn på, hvordan dette skulle opnås. Hvor fortalene mente, at militære interventioner i henholdsvis Afghanistan, Irak og Libyen var den rette beslutning, mente modstanderne, at det modsatte var tilfældet.

Hver af de tre beslutningsforslag fremstillede specifikke referenceobjekter for debatten omkring opnåelsen af international fred og sikkerhed. Hvor B37 omhandlede *terror-netværk* i Afghanistan, fokuserede B118 på *masseødelæggelsesvåben* i Irak, mens reference-objektet for B89 fra et nært forestående *folkemord* i Libyen. Disse tre reference-objekter blev af både fortalere og modstandere fremstillet i potentielle fremtidige scenarier, der således etablerede en særlig form for frygt.

Frygt blev i det indledende afsnit 11 defineret som en stærk følelse, der med udgangspunkt i en *opfattet* trussel kan påvirke individers beslutninger og handlinger (Altheide 2002: 59, 178 & Furedi 1997: ix).

I kraft af dette indbød frygt-kommunikationen endvidere til at anlægge et perspektiv omhandlende *sikkerhedsliggørelse*, som den præsenteres i Københavnerskolen. En succesrig sikkerhedsliggørelse af et specifikt objekt vil resultere i accepten af brugen af ekstraordinære midler. Således havde ovenstående analyse fokus på netop hvordan fortalere og modstandere hver især forsøgte at sikkerhedsliggøre og afsikkerhedsliggøre objekterne for hver af de tre beslutningsforslag.

Behandlingen af de tre beslutningsforslag havde altså en række fællestræk, idet de alle overordnet set omhandlede det samme tema om international fred og sikkerhed, samt at de endvidere – ifølge Campbell (1998) fulgte den samme argumentationsteknik, idet de alle handlede om udenrigspolitiske trusler.

Overordnet set kan det iagttages, hvordan håndteringen af beslutningsforslagenes objekter fordrede en *temporal* kamp frem for en *territorial* kamp (Harste 2011:197). Således var formålet med at opnå international fred og sikkerhed ifølge både fortalere og modstandere en kamp om at sikre Danmark i fremtiden gennem en *temporal sikring af livstil* (med andre ord en fremtid uden signifikante trusler), frem for en kamp om at udvide danske territoriale grænser. Således fremstod samtlige beslutningsforslag også som ”forsvarskrige”, da de ikke havde til hensigt at udvide dansk territorium eller indflydelse til andre dele af verden, men blot forsvare Danmark fremadrettet.

Analysen viste endvidere fire overordnede punkter, hvilke sammenfattes herunder. Det første punkt (1) var brugen af fælles referenceobjekter, der blev sikkerhedsliggjort, men samtidig blev temporalt forskudt i forhold til hinanden. Det andet punkt (2) var distinktionen mellem *fare* og *risiko*, hvilket viste sig som en forudsætning for, at frygtkommunikationen kunne foretages. Det tredje punkt (3) var en overraskende brug af *deterministiske* argumenter, der kommunikativt stillede sig i modsætning til frygt-kommunikationens *potentialitets*-argumenter. Det fjerde og sidste punkt (4) viste, hvordan en profylaktisk fornuft trådte frem i forbindelse med debatterne omhandlende B118 og B89.

Nedenfor konkluderes på hver af disse fire punkter for at sammenfatte Del III's analyse for at svare på "*Hvordan søgte fortalere og modstandere at påvirke beslutningsforslagene gennem anvendelsen af frygt-kommunikation?*".

I forbindelse med B37 (Afghanistan) viste det sig, hvorledes en temporal forskydning af sikkerhedsliggørelsen af objektet *terror* adskilte fortalere og modstanderne. Begge var de enige om, at international terrorisme udgjorde en trussel mod Danmark, men hvor fortalere argumenterede for, at de afghanske terrornetværk var den primære trussel, der umiddelbart måtte håndteres med ekstraordinære midler fastholdt modstanderne, at Danmark i stedet burde afvente en FN-ledet operation, idet Danmark ellers ville blive udsat for en større terrortrussel. Endvidere illustrerede modstanderne hvorledes vedtagelsen af B37 ville udgøre en potentiel trussel for, at FN's legitimitet ville blive undermineret.

Den samme optegning af debatten gjorde sig gældende i forbindelse med B118 (Irak), hvor fortalere forsøgte at *sikkerhedsliggøre* Saddam Husseins masseødelæggelsesvåben og dermed argumentere for, at disse udgjorde en eksistentiel trussel nu og i fremtiden mod Danmark, hvorfor brugen ekstraordinære midler i skikkelse af en militær intervention måtte vedtages.

Modstanderne søgte omvendt at afsikkerhedsliggøre disse masseødelæggelsesvåben og optegnede en fremtid, hvor Danmark – ligesom det var tilfældet med B37 (Afghanistan) – ville blive et øget mål for terrorisme.

Iraks masseødelæggelsesvåben fremstod således som referenceobjekt for debatten, men blev suppleret af referenceobjektet "terrorisme". Fortalerne anvendte også terrorisme i deres argumentation, og kobtede de to referenceobjekter sammen for at skabe et forstærket behov for sikkerhedsliggørelsen. Denne sammenkædning blev naturligt modsvaret af modstanderne, der forsøgte at nedbryde denne kobling for at afsikkerhedsliggøre situationen i Irak.

Modstandernes henvisning til en øget terrortrussel mod Danmark i en fjern fremtid viste – som det var tilfældet i B37 (Afghanistan) – hvordan en temporal forskydning i referenceobjekterne hos fortalerne og modstanderne, etablerede en uenighed, idet fortalerne fokuserede på den umiddelbare trussel i den nære fremtid.

I forbindelse med B89 herskede der som bekendt fuldstændig enighed omkring behovet for at reagere over for det nært forestående folkemord i Libyen. Referenceobjektet blev således af alle parter sikkerhedsliggjort, idet de havde en fælles reference til den nære fremtid, hvor Gaddafis militære styrker ville angribe libyske befolkningscentre.

Analysen præsenterede endvidere et andet aspekt af frygt-kommunikationen. Med et blik for Luhmanns (1997) distinktion mellem *fare* og *risiko* var det med analysen muligt at iagttage, hvordan fortalere og modstandere på forskellig vis attribuerede evnen til at kunne håndtere de opstillede referenceobjekter i debatterne. I kraft af, at Danmark netop havde et valg – at vedtage militære interventioner eller ej – blev der etableret et grundlag for at anvende frygt-kommunikation (Harste 2011).

Af behandlingen af B37 fremgik det således, at idet Danmark havde et valg om at deltage i en amerikansk ledet militær operation mod afghanske terrornetværk, var der samtidig en risiko for, at en forkert beslutning i forhold til dette valg kunne resultere i en øget terrortrussel mod Danmark. Det var netop frygten for denne beslutning, der blev gennemgående for kommunikationen omkring B37, idet *potentialet* af en forkert beslutning var et terrorangreb mod Danmark.

Det samme gjorde sig gældende i relation til B118 (Irak), hvor Danmark stod i det samme dilemma – at følge USA i en militær operation i Irak eller ej. Igen konstituerede valget en risiko, og dermed også frygten for en forkert beslutning. Fortalerne præsenterede således en fremtid, hvor en udeblivende dansk militær operation potentielt

ville resultere i terroristers brug af masseødelæggelsesvåben mod Danmark. Omvendt hævdede modstanderne, at valget mellem at intervenere eller ej udgjorde en risiko, idet et dansk militært bidrag potentielt ville gøre Danmark til et terrormål. Distinktionen mellem risiko og fare kunne også iagttages i relation til B89 (Libyen), hvor det libyske folk blev fremstillet som en gruppering, der ikke kunne håndtere den trussel, som Gaddafis militære styrker udgjorde. Derimod var Danmark i stand til at anskue Gaddafis militære styrker som en risiko, idet danske flystyrker ville være i stand til at modvirke Gaddafis nært forestående folkemord. Således blev det også i relation til B89 muligt at kommunikere gennem frygt, idet Danmark havde et valg om at intervenere eller ej. Som bekendt var der fuldstændig enighed om B89 i Folketinget, hvorfor der ikke opstod debat omkring interventionen skulle foretages eller ej. Blot kan det iagttages, hvordan samtlige partier i Folketinget anvendte frygt-kommunikation ved at fremstille hvorledes de havde et valg i forhold til situationen i Libyen, idet Danmark besad evnerne til at modgå den skade, som Gaddafis militærstyrker udgjorde.

Iagttagelsen af debatterne i et frygt-kommunikativt perspektiv viste endvidere en overraskende brug af deterministiske argumenter. Sådanne deterministiske argumenter blev iagttaget som modspil til den frygt-kommunikation, der fremstod som den primære kommunikations-form. Hvor frygten henter sin kraft i *potentialiteten* fremstår *determinismen*, som dens modsætning. Dette blev illustreret med determinismens re-entry på potentialitetens side i distinktionen mellem potentialitet og aktualitet (Figur 16).

Den deterministiske argumentationsform kunne i særlig grad iagttages i forbindelse med B118 (Irak), hvor modstanderne – i skikkelse af Holger K. Nielsen – fremførte den påstand, at en dansk militær intervention med sikkerhed ville resultere i øget terror i Danmark. Med et bidrag fra argumentationsteorien (Espersen 1969) blev det i analysen klarlagt, hvordan fremsættelsen af *tvivlsomme* påstande som værende *sande* var en teknik, der blev brugt i denne deterministiske argumentationsform. Gennem en henvisning til autoriteter (terroreksperter og FN's våbeninspektører), blev sådanne tvivlsomme argumenter fremsat som værende sande.

Fortalerne for B118 (Irak) anvendte ligeledes sådanne deterministiske argumenter, idet de hævdede, at Saddam Hussein og Irak *med sikkerhed* besad masseødelæg-

gelsesvåben (jævnfør FN's våbeninspektører), som ville udgøre en trussel mod Danmark.

I kommunikationen omkring B89 (Libyen) gik den deterministiske argumentationsform igen, da blandt andre Udenrigsminister Lene Espersen fremførte, at "den eneste" måde, hvormed et folkemord kunne forhindres var gennem en militær intervention.

Denne deterministiske argumentationsform ledte endvidere frem til et blik for tre videnskabsteoretiske erkendelsesniveauer (Schmidt 1994). Ved at iagttage argumentationen i beslutningsforslagene i forhold til disse erkendelsesniveauer viste analysen, at B37 (Afghanistan) præsenterede en *reaktionær* handlen på baggrund af en hændelse, der allerede havde indtruffet (angrebet på USA d. 11. september 2001). Derimod var B118 (Irak) i højere grad et udtryk for en *proaktiv* handlen, der søgte at håndtere en trussel, der lå ude i fremtiden. Dette kan ses som en *profylaktisk fornuft* hos fortalere, der gav udtryk for, at en forebyggende krig mod Saddam Hussein og Irak fuldstændig ville eliminere truslen fra irakiske masseødelæggelsesvåben. Den *profylaktiske fornuft* gik igen i forbindelse med B89, hvor det enstemmige Folketing anså elimineringen af Gaddafis militære styrker som forudsætningen for, at et folkemord *ikke* ville finde sted.

Frygt-analysen leverede således et blik for, hvordan fortalere og modstandere søgte at påvirke beslutningsforslagene gennem anvendelsen af frygt-kommunikation ved at anvende fælles reference-objekter, der blev sikkerhedsliggjort i en temporal forskydning. Endvidere viste distinktionen mellem *fare* og *risiko* sig at være konstituerende for, at frygt-kommunikationen overhovedet kunne foregå. Ydermere blev frygt-kommunikationen udfordret af deterministiske argumenter, der søgte at eliminere frygtens potentialitet ved i stedet at indsætte en determinisme. Afslutningsvis viste denne determinisme sig at være udtryk for en *profylaktisk fornuft*, der argumenterede for at forebyggende handlinger kunne eliminere fremtidige trusler.

IV. DEL - KONKLUSIONEN

12. KONKLUSION

Specialet har stillet den politiske kommunikation, der fandt sted i Folketinget under behandlingen af beslutningsforslag B37 (2001), B118 (2003) og B89 (2011) som analyseobjekt. Dette blev gjort med henblik på at besvare specialets problemdefinition (afsnit 2.3.), som lød:

"Hvorledes førte kommunikationen i debatterne omkring beslutningsforslag B37, B118 og B89 til vedtagelsen af dansk militær deltagelse i Afghanistan, Irak og Libyen."

Dette konkluderende afsnit vil indledningsvis levere en kort opsummering af de overordnede centrale pointer, som er blevet identificeret i specialets analyser. Efterfølgende vil en uddybende konklusion af de to delanalyser i afsnit 8 og 11 føre frem til en sammenfatning, der kombinerer opdagelserne fra de to delanalyser med henblik på at skabe en bedre forståelse for specialets problemdefinition.

Gennem indledningsvis at foretage en semantisk analyse af den politiske kommunikation blev det første af to delspørgsmål besvaret:

"Hvordan kan uenigheden i debatterne iagttages?"

Den semantiske analyse etablerede et blik for, hvordan forskellig meningstilskrivelse blandt fortalere og modstandere af beslutningsforslagene skabte uenighed omkring beslutningsforslag B37 og B118, mens en ensartet meningstilskrivelse blandt alle Folketingets partier skabte enighed omkring B89.

Ved at segmentere kommunikationen i tre meningsdimensioner – sags-, social-, og tidsdimensionen – blev det yderligere klargjort, hvordan der opstod uenigheden omkring B37 og B118 samt enighed omkring B89.

Med udgangspunkt i semantik-analysens konklusion om, at uenigheden opstod grundet forskellig meningstilskrivelse blev der i specialets Del III gennemført en frygtanalyse. Denne analyse blev gennemført, da det af semantik-analysen fremgik, hvordan både fortalere og modtalere gjorde særlig brug af frygt i kommunikationen. Frygt-analysen havde således til formål at besvare specialets delspørgsmål 2, som lød:

"Hvordan søgte fortalere og modstandere at påvirke beslutningsforslagene gennem anvendelsen af frygt-kommunikation?"

Analysen fremhævede, hvorledes brugen af *potentialitet* viste sig at fungere som drivkraft for kommunikationen, idet både fortalere og modstandere opstillede potentielle frygtindgydende fremtidsscenarier. Således søgte fortalernes for beslutningsforslagene at illustrere, hvordan trusler mod Danmark i form af terror, masseødelæggelsesvåben og et ustabilt verdenssamfund som følge af et libysk folkemord ville være konsekvensen af ikke at gennemføre militære interventioner. Omvendt hævdede modstanderne, at militære interventioner netop ville forstærke disse trusler mod Danmark.

Det viste sig endvidere, at frygt-kommunikationen fik modspil af *deterministiske* argumenter, der forsøgte at etablere en *deterministisk* fremtid i modsætning til frygt-kommunikationens fremtid fyldt med potentialitet. Analysen viste hvordan disse deterministiske argumenter kunne iagttages som et udtryk for en *profylaktisk* fornuft, der søgte at forebygge fremtidige hændelser ved at eliminere disse hændelsers forudsætninger i nutiden.

Ydermere bidrog begrebet *sikkerhedsliggørelse* hentet fra Københavnerskolen med et blik for hvorledes fortalere og modstandere henholdsvis søgte at argumentere for, at beslutningsforslagenes referenceobjekter udgjorde en så signifikant trussel, at ekstraordinære midler såsom en militær intervention kunne legitimeres og henholdsvis at referenceobjekterne ikke udgjorde en så alvorlig trussel.

Nedenfor præsenteres med større detaljeringsgrad de pointer, som den semantiske analyse og frygt-analysen fandt. Disse kombineres afslutningsvis i afsnit 12.3 for at levere et fyldestgørende svar på specialets problemdefinition.

12.1. Semantikken

Som beskrevet ovenfor havde den semantiske analyse til formål at iagttage uenigheden i debatterne omkring B37, B118 og B89. Den varierende tilslutning til beslutningsforslagene viste sig interessant, idet objektet for afstemningerne var identisk – nemlig et dansk militært bidrag til en konflikt langt fra Danmarks grænser.

Gennem en analyse af de tre menings-dimensioner blev det gjort klart, hvordan fortalere og modstandere på forskellig vis tilskrev mening til situationerne omkring de tre

beslutningsforslag. Hvor B37 (Afghanistan) og B118 (Irak) delte Folketinget i fortalere og modstandere, samlede B89 (Libyen) Folketinget på tværs af politiske overbevisninger. Se endvidere Figur 14 (Oversigt over meningsdimensionerne).

Sagsdimensionen viste, hvordan et overordnet tema om 'international fred og sikkerhed' gjorde sig gældende på tværs af de tre beslutningsforslag. Endvidere kunne det iagttages, hvordan beslutningsforslagenes titel var styrende for den kommunikation, der opstod.

I forbindelse med hvert beslutningsforslag trådte en række nodalpunkter frem, som viste sig at blive stridspunkter for kommunikationen mellem fortalere og modstanderne. Opdelingen af nodalpunkterne i kommunikationen er et kunstigt greb, da nodalpunkterne i kommunikationen omkring hvert beslutningsforslag var uløseligt bundet sammen. Herunder foretages en kort præsentation af de nodalpunkter, der gjorde sig gældende i forbindelse med hver af de tre beslutningsforslag.

I forbindelse med B37 (Afghanistan) blev følgende fire nodalpunkter identificeret: (1) *Operationslederen* – fortalere hævdede, at USA skulle lede operationen, mens modstanderne mente, at det skulle være FN. Nodalpunkt to kunne iagttages i forlængelse af det første og omhandlede (2) *solidaritet* – fortalere mente at solidaritet skulle udvises over for USA, der var blevet angrebet d. 11. september 2001, mens modstanderne mente, solidaritet skulle udvises over for FN. Det tredje nodalpunkt omhandlede (3) *økonomi* – fortalere hævdede, at økonomien var usignifikant i forhold beslutningsforslagets vigtighed, mens modstanderne hævdede, at de økonomiske omkostninger var for høje. Dette gik igen i det fjerde nodalpunkt, der omhandlede (4) *typen af indsats* – fortalere ønskede fokus på den militære del, mens modstanderne ønskede fokus på den humanitære del, som ifølge dem stod i et voldsomt misforhold til den dyre militære indsats.

I forbindelse med B118 (Irak) blev følgende tre nodalpunkter identificeret: (1) *FN-sporet* – som ifølge fortalere lagde op til en øjeblikkelig militær intervention i Irak, men som ifølge modstanderne ikke sanktionerede militær indgriben. Det andet nodalpunkt kunne iagttages i forlængelse af det første, idet det omhandlede *folkeret* – fortalere mente, at folkeretten blev overholdt med hjemmel i FN resolution 1441, mens modstanderne var af den modsatte holdning. Afslutningsvis blev (3) *indsatsens tidshorisont* identificeret som et nodalpunkt – fortalere talte for en øjeblikkelig ind-

sats, mens modstanderne ønskede at udskyde en eventuel indsats, indtil en ny FN resolution forelå.

Beslutningsforslag B89 (Libyen) viste sig at indeholde tre nodalpunkter: (1) *humanitær katastrofe* – som det nært forestående folkemord udgjorde. (2) *FN's "responsibility to protect"* – Danmark var forpligtet overfor FN og verdenssamfundet til at forhindre folkemordet. Og (3) *Libyens suverænitæt* – som skulle respekteres. Alle partier var som sagt enige omkring B89, hvorfor nodalpunkterne fremstod som ensidige.

Socialdimensionen fremviste ligeledes en uenighed i forbindelse med B37 (Afghanistan) og B118 (Irak), hvor fortalene fastholdt at Danmarks nærmeste allierede var USA, mens modstanderne søgte at tage afstand fra Danmarks forpligtelser over for USA og i stedet fremhævede Danmarks relation til FN, EU og resten af Europa og verdenssamfundet. Således kunne det af analysen iagttages, hvordan den samme argumentation gik igen i forbindelse med de to beslutningsforslag.

Beslutningsforslag B89 viste også i socialdimensionen enighed i Folketinget, da det i denne forbindelse blev fremhævet, hvordan Danmark var knyttet til FN og verdenssamfundet. Idet FN havde fremsat en resolution, som sanktionerede en militær intervention i Libyen, var der derfor ikke uenighed i Folketinget om, at Danmark måtte bidrage til den militære operation.

Analysen af tidsdimensionen viste sig særlig interessant idet den bidrog med stærk forklaringskraft på, hvordan uenigheden i debatterne kunne iagttages. Med et blik for, hvordan fortalere og modstandere opstillede divergerende for- og fremtider, blev det klart, hvordan der opstod uenighed i kraft af en spænding i nuet (tidspunktet for handlingerne af beslutningsforslagene).

Kommunikationen omkring B37 (Afghanistan) viste, hvordan fortalere og modstandere delte en fortid, der refererede til terrorangrebene mod USA d. 11. september og de efterfølgende FN resolutioner samt beslutninger vedtaget i NATO i relation til Artikel 5 om kollektivt forsvar af alliancen. Derimod kommunikerede de forskellige fremtider, hvor fortalene hævdede, at en militær intervention i Afghanistan ville fjerne truslen fra et terroriseret verdenssamfund, argumenterede modstanderne for, at en amerikansk-ledet militær intervention med dansk deltagelse omvendt ville resultere i en større terrortrussel i fremtiden.

Beslutningsforslag B118 (Irak) viste, hvordan fortalernes og modstandernes uenighed i deres billeder af både fortiden og fremtiden etablerede en særlig udpræget

uenighed. Fortalerne anså B118 som værende identisk med det tidligere B114 (1998) om en militær intervention i Irak, som var blevet vedtaget med blandt andet socialdemokratiske stemmer. Således mente fortalerne, at B118 med forankring i fortiden kunne legitimeres. Derimod mente modstanderne omvendt, at B114 (1998) og B118 *ikke* var identiske, hvorfor der ikke var hjemmel til at gennemføre en militær intervention, som den blev fremsat i B118. Også fremtiderne viste sig forskellige, idet fortalerne hævdede, at en militær intervention var den eneste løsning til at stabilisere situationen i Mellemøsten, mens modstanderne malede et fremtidsscenarie af et verdenssamfund med en manglende international retsorden, såfremt en sådan militær intervention blev gennemført.

Således kunne det i forbindelse med B118 iagttages, hvordan uenigheden i særlig grad blev tydeliggjort, når fortalernes og modstandernes argumenter blev belyst gennem tidsdimensionen.

Beslutningsforslag B89 (Libyen) viste omvendt, hvordan fuldstændig overensstemmelse i for- og fremtid skabte enighed i Folketinget. Samtlige partier præsenterede således en fortid, hvor Danmark historisk set havde gjort sig forpligtet til at forhindre humanitære katastrofer. Endvidere var der enighed omkring den nært forestående fremtid, som repræsenterede en humanitær katastrofe i Libyen, såfremt der ikke blev intervenseret militært.

Den semantiske analyse viste således gennem iagttagelse af sags-, social- og tidsdimensionen, hvordan uenigheden manifesterede sig i debatterne af beslutningsforslag B37, B118 og B89.

12.2. Frygten

Specialets Del III. havde til formål at analysere, hvordan fortalere og modstandere søgte at påvirke beslutningsforslagene gennem anvendelsen af frygt-kommunikation. Med et blik for hvordan *potentialitet* fungerede som frygt-kommunikationens drivkraft blev det muligt i kombination med iagttagelserne fra den semantiske analyses behandling af tidsdimensionen at analysere kommunikationen omkring de tre beslutningsforslag.

Både fortalere for og modstandere af de tre beslutningsforslag henviste således til potentielle fremtidsscenarier, der måtte håndteres med nutidige beslutninger. Hvor

fortalerne mente, at militære intervention i henholdsvis Afghanistan, Irak og Libyen var den rette beslutning, mente modstanderne, at det modsatte var tilfældet.

Hver af de tre beslutningsforslag fremstillede specifikke referenceobjekter for debatten omkring opnåelsen af international fred og sikkerhed. Hvor B37 omhandlede terrornetværk i Afghanistan, fokuserede B118 på masseødelæggelsesvåben i Irak, mens referenceobjektet for B89 fra et nært forestående folkemord i Libyen.

Som det allerede blev iagttaget i den semantiske analyse fremstod 'international fred og sikkerhed' som et overordnet tema i kommunikationen. Med frygt-analysens perspektiv viste dette tema sig som en kamp i det *temporale* plan, idet beslutningsforslagene markerede et forsøg på en håndtering af, at sikre Danmark i fremtiden – med andre ord søgte både fortalere og modstandere at etablere en fremtid uden signifikante trusler mod Danmark. Samtlige beslutningsforslag fremstod derfor også som forsvarskrige, idet de ikke søgte at udvide dansk territorium, men i stedet søgte at sikre Danmark i fremtiden.

Distinktionen mellem fare og risiko (Luhmann 1997) viste sig endvidere at bidrage med god forklaringskraft til, hvordan fortalerne og modstanderne forsøgte at påvirke beslutningsforlagene gennem frygt-kommunikation. Idet fortalerne og modstanderne på forskellig vis attribuerede evnen til at kunne håndtere de opstillede referenceobjekter i debatterne blev det jævnfør Harste (2011) muligt at etablere en frygt-kommunikation. Dette i kraft af, at det blev fremhævet, hvordan Danmark fik tilskrevet evnen til at handle i forhold til de opstillede referenceobjekter, hvilket etablerede en risiko for, at et forkert valg kunne tages – med andre ord, at fremtiden *potentielt* ville kunne blive mere harmfuld for Danmark.

Endvidere kunne det af analysen iagttages, hvordan fortalerne søgte at sikkerhedsliggøre referenceobjekterne for hver af beslutningsforslagene, mens modstanderne satte denne sikkerhedsliggørelse i et andet perspektiv og således forsøgte at afsikkerhedsliggøre referenceobjekterne. Fortalernes hensigt med sikkerhedsliggørelsen var at skabe accept af brugen af ekstraordinære midler i kraft af militære interventioner, mens modstanderne forsøgte den modsatte bevægelse.

Analysen af frygt-kommunikationen leverede endvidere et overraskende blik for, hvordan frygt-kommunikationen mødte modstand i deterministiske argumenter. Hvor frygt-kommunikationen finder sin drivkraft i fremtidens potentialitet, modsvarer deterministisk argumentation dette ved at fremstille en given fremtid som følge af nuti-

dige handlinger. Både fortalere og modstandere af B118 (Irak) fremsatte deterministiske argumenter. Modstanderne hævdede, at et dansk militært bidrag til operationen i Irak med sikkerhed ville resultere i en øget terrortrussel mod Danmark. Fortalerne hævdede samtidig, at Saddam Hussein med sikkerhed besad masseødelæggelsesvåben, og at disse med sikkerhed udgjorde en trussel mod Danmark.

Denne deterministiske argumentation blev i analysen fremhævet som en *profylaktisk fornuft*, der hos fortalerne gav udtryk for, at en forebyggende krig mod Saddam Hussein og Irak fuldstændig ville eliminere truslen fra irakiske masseødelæggelsesvåben. Omvendt mente modstanderne, at Danmark burde afstå fra at deltage i den militære operation, da dette ville forebygge en terrortrussel mod Danmark.

Den profylaktiske fornuft gik igen i forbindelse med B89, hvor det enstemmige Folketing anså elimineringen af Gadaffis militære styrker som forudsætningen for, at et folkemord ikke ville finde sted.

Samlet set leverede frygtanalysen således et blik for, hvordan fortalere og modstandere søgte at påvirke beslutningsforslagene gennem anvendelsen af frygt-kommunikation ved at anvende fælles reference-objekter, der blev sikkerhedsliggjort i en temporal forskydning. Endvidere viste distinktionen mellem *fare* og *risiko* sig at være konstituerende for, at frygt-kommunikationen overhovedet kunne foregå. Ydermere blev frygt-kommunikationen udfordret af deterministiske argumenter, der søgte at eliminere frygtens potentialitet ved i stedet at indsætte en determinisme. Afslutningsvis viste denne determinisme sig, at være udtryk for en *profylaktisk fornuft*, der argumenterede for at forebyggende handlinger kunne eliminere fremtidige trusler.

12.3. Sammenfatning

Specialet har gennem en semantisk analyse og en analyse af frygt-kommunikation besvaret følgende problemdefinition:

"Hvorledes førte kommunikationen i debatterne omkring beslutningsforslag B37, B118 og B89 til vedtagelsen af dansk militær deltagelse i Afghanistan, Irak og Libyen."

Den semantiske analyse etablerede en grundlæggende forståelse af, hvordan uenigheden i debatterne kunne iagttages. Tidsdimensionen viste i særlig grad at bidrage

med god forklaringskraft, idet det gennem denne kunne iagttages, hvordan fortalere og modstandere på forskellig vis tilskrev mening til de tre beslutningsforslag.

Det temporale aspekt blev videreført i frygt-analysen, der med et blik for kommunikationens brug af *potentialitet* viste, hvordan både fortalere og modstandere forsøgte at etablere fremtider, der indebar en trussel over for Danmark. Idet Folketinget stod med et valg i kraft af enten at vedtage eller forkaste de fremsatte beslutningsforslag, blev det yderligere gennem frygtkommunikationen fremhævet, hvordan et 'forkert' valg ville kunne resultere i potentiel skade for Danmark i fremtiden.

Denne frygt-kommunikation, der fandt sin drivkraft i potentialiteten, blev samtidig mødt af en deterministisk argumentationsform, der underkendte den potentielle mulighedshorisont og i stedet opstillede deterministiske fremtidsscenarier. Denne argumentationsform kan føres tilbage til de argumenter, som kunne iagttages på tværs af de tre meningsdimensioner i semantik-analysen, idet fortalere og modstandere hver især forsøgte at etablere en konkret virkelighed, som ikke stod til diskussion.

Det endelige svar på hvordan kommunikationen omkring B37, B118 og B89 førte til dansk militær deltagelse i Afghanistan, Irak og Libyen bliver således komplekst. Semantik-analysen samt frygt-analysen forsøgte at indfange denne kompleksitet og nåede frem til følgende:

- Fortalerne var i stand til at *sikkerhedsliggøre* beslutningsforslagenes referenceobjekter og dermed legitimere en ekstraordinær indsats mod disse.
- Gennem opstillingen af *potentielt* truende fremtider formåede fortalerne at argumentere for, at en vedtagelse af beslutningsforslagene var den 'rigtige' beslutning, der ville minimere disse trusler.
- Ved at opstille *deterministiske* kausalkæder kunne fortalerne argumentere for, at militære interventioner var det eneste 'rigtige' for derigennem at fjerne de opstillede trusler.

Ovenstående tre punkter er således essensen af, hvordan en yderst kompleks kommunikation omkring sikkerhedspolitik i en regional dansk kontekst, resulterede i, at Danmark tre gange i løbet af blot ti år har været involveret i krige langt fra landets grænser.

13. LITTERATURLISTE

Andersen, Niels Åkerstrøm (1999): *Diskursive analysestrategier*. Frederiksberg: Nyt fra Samfundsvidenskaberne.

Aron, Raymond (1968): *Main Currents in Sociological Thought I: Montesquieu, Comte, Marx, Tocqueville, the Sociologists of the Revolution of 1848*. Garden City, N.Y.: Doubleday.

Boulting, N. (2011): "An architecture of fear: the relevance of Hobbes's tripartite contribution" i *Distinktion: Scandinavian Journal of Social Theory*, Vol. 12, No. 2, August. Routledge.

Buzan, Barry; Wæver, Ole og Wilde, Jaap de (1998): '*Security: A New Framework for Analysis*'. Boulder: Lynne Rienner Publishers.

Clausewitz, Carl von (1984): *On War*. Edited and translated by Michael Howard and Peter Paret. Princeton, N.J.: Princeton University Press

Campbell, David (1998): *Writing Security: United States Foreign Policy and the Politics of Identity*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Edelman, Murray J. (1971): *Politics as Symbolic Action: Mass Arousal and Quiescence*. Chicago: Markham Publishing

Edelman, Murray J. (1985): *The Symbolic Uses of Politics*. Urbana: University of Illinois Press.

Folketinget (1954): *Lov om Det Udenrigspolitiske Nævn* af 5. marts. Tilgængelig på: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=72035>. Downloadet 2013-05-23

Folketinget (1985): *Lov om offentlighed i forvaltningen* af 19. december. Tilgængelig på: <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=59474&exp=1>. Downloadet 2013-05-23

Hammes, Thomas X. (2006): Four Generations of Warfare' in *The Sling and The Stone: On War in the 21st Century*. St. Paul, MN.

Harste, G. (2011): "Fear as a medium of communication in asymmetric forms of warfare" i *Distinktion: Scandinavian Journal of Social Theory*. Vol. 12, No. 2, August. Routledge.

Hobbes, T. (1651): *Leviathan*.

Laclau, E. & Mouffe, C. (2002): *Det radikale demokrati*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.

Lind, W. 2004. Understanding fourth generation war. *Military Review* 84, no. 5: 12–6.

Lind, W., J. Smith, and J. Sutton (1989): 'The changing face of war: Into the fourth generation' i *Marine Corps Gazette*, October: 22–6.

NATO Artikel 5. Tilgængelig på http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm . Downloadet d. 23. august 2013.

Robin, C. (2004): *Fear: The history of a political idea*. Oxford: Oxford University Press.

Walzer, Michael (1977): *Just and Unjust Wars*. New York: Basic Books.

Links:

Link 1:

http://www.ft.dk/Folketinget/Oplysningen/FAQ/Lovgivningsprocessen_LOV.aspx

Link 2:

http://www.ft.dk/folketinget/udvalg_delegationer_kommissioner/udvalg/forsvarsudvalget/arbejde.aspx. Downloadet 2013-05-23

Link 3:

<http://www.ft.dk/Leksikon/Clearing.aspx>

Link 4:

<http://edition.cnn.com/2001/US/11/06/gen.attack.on.terror/>)

Link 5:

<http://afghanistan.blogs.cnn.com/2010/09/08/year-by-year-war-in-afghanistan/>

Link 6:

<http://archives.cnn.com/2001/US/10/07/ret.attack.pentagon/>

Link 7:

http://www.denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Mellemøsten/Iraks_historie/Irakk_rigen

Link 8:

http://www.denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Afrika/Nordafrika/Den_Libyske_Borgerkrig

Link 9:

<http://www.nato.int/terrorism/five.htm>

Link 10:

http://www.armscontrol.org/act/2003_09/Cleminson_09

Link 11:

<http://www.un.org/Depts/unscom/Keyresolutions/sres98-1154.htm>